

KU LEUVEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID

Academiejaar 2017 - 2018

Verzekering en het gezin

Promotor: Prof. dr. C. VAN SCHOUBROECK

Masterscriptie, ingediend door

Cédric VAES

bij het eindexamen voor de graad

MASTER IN DE RECHTEN

KU LEUVEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID

Academiejaar 2017 - 2018

Verzekering en het gezin

Promotor: Prof. dr. C. VAN SCHOUBROECK

Masterscriptie, ingediend door

Cédric VAES

bij het eindexamen voor de graad

MASTER IN DE RECHTEN

SAMENVATTING

Deze masterproef handelt over het onderwerp ‘Verzekering en het gezin’ en heeft specifiek betrekking op de aansprakelijkheidsverzekering privéleven. Dit is een aansprakelijkheidsverzekering die dekking verleent voor de aansprakelijkheid welke de verzekerde en zijn gezin kunnen oplopen in het privéleven, krachtens de artikelen 1382 tot en met 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en gelijkaardige bepalingen van buitenlands recht.

In deze masterscriptie wordt de huidige regelgeving, rechtspraak en rechtsleer betreffende de aansprakelijkheidsverzekering privéleven uiteengezet om vervolgens de volgende centrale onderzoeksvraag te beantwoorden: *‘Biedt de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende bescherming voor ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ en ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven?’*.

Doorheen deze masterproef wordt ook een praktijkanalyse gemaakt die zal bijdragen aan het antwoord op de centrale onderzoeksvraag.

Het eerste hoofdstuk omvat het algemeen wettelijk kader van de aansprakelijkheidsverzekering privéleven. Het toepassingsgebied en de minimumvoorwaarden van de verzekering B.A. privéleven worden besproken in het tweede hoofdstuk. In hoofdstuk drie worden de verzekerde personen en de bescherming binnen de ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ bestudeerd. De bescherming van de gezins-aansprakelijkheidsverzekering met betrekking tot ‘nieuwe risico’s’ wordt besproken in hoofdstuk vier van de masterproef. Deze nieuwe risico’s omvatten drones, elektrische fietsen en deeleconomie.

Doorheen de masterscriptie zal er een vergelijking gemaakt worden met het Nederlands recht. Gezien de beperkte regelgeving omtrent dit onderwerp zijn Nederlandse verzekeraars veel vrijer in het bepalen van hun verzekeringsvoorwaarden. Dit kan tot interessante inzichten leiden.

DANKWOORD

Het afronden van een universitaire masteropleiding gaat gepaard met het indienen van een masterthesis. Het schrijven van dit onderzoek kan vergeleken worden met het rijden van de Tour de France, vele etappes met elk zijn moeilijkheden maar over de eindmeet rijden met een gevoel van voldoening. De Tour rijdt men ook niet alleen maar in ploeg, daarom zou ik dit moment willen nemen om een aantal personen in het bijzonder te bedanken.

In de eerste plaats prof. dr. Van Schoubroeck voor het aanreiken van dit interessante onderwerp en de vrijheid die ik gekregen heb om binnen dit onderwerp op zoek te gaan naar boeiende thema's. Daarnaast verdient ook de heer Amankwah een woord van dank. De vlotte samenwerking en het aanreiken van hints en tips zijn aan jullie te danken.

Verder wil ik ook een woord van dank richten aan de mensen waarbij ik interviews heb mogen afnemen. Zij hebben mij van de nodige informatie voorzien om ervoor te zorgen dat deze masterproef is geworden tot wat ze nu is.

Ik neem dit moment ook om mijn ouders te bedanken. Niet enkel voor de steun bij het schrijven van deze masterscriptie, maar ook voor de kansen en hulp die ik gekregen heb doorheen de jaren om deze studie te mogen aanvatten, verder zetten en vervolgens te mogen afronden.

Tot slot wil ik mijn vrienden en vriendin bedanken. Zij zijn altijd even geïnteresseerd geweest in de vooruitgang van mijn masterthesis en hebben mij daarnaast op de momenten dat het wat moeilijker werd voorzien van de nodige portie ontspanning en goede moed.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	1
HOOFDSTUK 1. ALGEMEEN WETTELIJK KADER	5
1.1. Wetgeving	5
1.2. De aansprakelijkheidsverzekering in het algemeen	6
1.3. Gezinsaansprakelijkheidsverzekering	9
HOOFDSTUK 2. TOEPASSINGSGEBIED: MINIMUMVOORWAARDEN VERZEKERING B.A. PRIVÉLEVEN	10
HOOFDSTUK 3. VERZEKERDE PERSONEN EN NIEUWE GEZINSSAMENSTELLINGEN/GEZINSSITUATIES	18
3.1. Algemeen	19
3.2. Huwelijk	21
3.3. (Wettelijk of feitelijk) samenwonen	24
3.4. Dienstplichtigen en gewetensbezwaarden: overbodig?	29
3.5. Huispersoneel en gezinshelp(st)ers	30
3.6. Bewakers van kinderen en dieren van de verzekeringnemer	32
HOOFDSTUK 4. NIEUWE RISICO'S	35
4.1. Drones	36
4.1.1. Definitie	36
4.1.2. Verschillende klassen vluchtuitvoeringen	37
4.1.3. Bescherming binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering?	39
4.2. Elektrische fietsen	43
4.2.1. Categorieën	44
4.2.2. Bescherming binnen de WAM-verzekering of de gezinsaansprakelijkheidsverzekering?	46
a. Elektrische fiets met hulpmotor	47
b. Gemotoriseerde fiets	49
c. Speed pedelec	50
d. Wandelassistentie	52

4.3. Deeleconomie	54
4.3.1. Definitie	55
4.3.2. Bescherming binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering?	56
CONCLUSIE	66
BIBLIOGRAFIE	69
BIJLAGE	79
Bijlage I: Standaard-polismodel AVP 2000	79

INLEIDING

1. Deze masterproef handelt over het onderwerp ‘Verzekering en gezin’. Meer specifiek betreft het de aansprakelijkheidsverzekering privéleven, die ook wel met een meer gekende benaming, de ‘familiale verzekering’ of gezinsaansprakelijkheidsverzekering wordt genoemd. In België heeft 85 à 90% van de gezinnen een familiale verzekering afgesloten wat goed is voor 4,05 miljoen familiale verzekeringscontracten.¹ In Nederland is er een verzekeringsdichtheid van 99,9%, gebaseerd op cijfers van het Nederlandse Verbond van Verzekeraars.²

2. De gezinsaansprakelijkheidsverzekering is een aansprakelijkheidsverzekering die dekking verleent voor de aansprakelijkheid die de verzekerde en zijn gezin kunnen oplopen in het privéleven, krachtens de artikelen 1382 tot en met 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en gelijkaardige bepalingen naar buitenlands recht. Dit vloeit voort uit de verplichte minimumwaarborg bepaald in het Koninklijk Besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven.

3. De gezinsaansprakelijkheidsverzekering is geen verplichte verzekering. De bedoeling is dat deze verzekering voorziet in een dekking voor het hele gezin. ‘Het gezin’ vandaag de dag is in vele gevallen niet meer het klassieke plaatje met vader, moeder die gehuwd zijn en hun biologische of geadopteerde kinderen. Wat daarmee bedoeld wordt is dat ‘het gezin’ er vandaag de dag heel anders kan uitzien. Men denkt aan de nieuwe samengestelde gezinnen, voorafgegaan door een scheiding, een einde aan het (wettelijk) samenwonen of een mogelijk overlijden van één van de partners. Er dient dan specifiek aandacht besteed te worden aan de ‘verlaten’ partner, is deze nog beschermd door de gezinsaansprakelijkheidsverzekering? Zijn de kinderen nog beschermd wanneer er zich een (echt)scheiding voordoet? Bij nieuw samengestelde gezinnen rijzen gelijkaardige vragen.

4. Wanneer de grootouders bij hun kinderen komen inwonen doet er zich weer een andere gezinssituatie voor. Genieten de grootouders in dit geval mee van de bescherming van

¹ <http://www.abcverzekering.be/familiale-verzekering/video-verzekering-ba-privé-leven>. ABCverzekering.be is een initiatief van Assuralia, de beroepsvereniging van de Verzekeringsondernemingen (geraadpleegd op 30 april

² VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Verzekerd van Cijfers 2006*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3544/verzekerd-van-cijfers-2016-nl.pdf>.

de gezins aansprakelijkheidsverzekering? Wanneer de vriendin van zoonlief bij het gezin komt inwonen of wanneer de kinderen op kot gaan studeren en het ouderlijk nest verlaten of zelfs verder reizen en op Erasmus gaan, maken zij dan (nog) deel uit van het gezin? Of bijvoorbeeld een stel vrienden die het huis uit zijn en beslissen (tijdelijk) samen te wonen. Hoe speelt de gezins aansprakelijkheidsverzekering in op deze situaties, is er hier überhaupt wel sprake van een gezin?

5. Daarnaast zijn er de ‘nieuwe risico’s’. De technologie verandert snel maar de wetgeving moet vaak achtervolgen. De ‘nieuwe risico’s’ die in deze masterscriptie behandeld zullen worden zijn: drones, elektrische fietsen en deeleconomie. Het zijn nieuwe fenomenen die in onze huidige maatschappij een enorm succes kennen bij zowel jong en oud. Door recente evoluties en een gebrek aan duidelijke wetgeving heerst er veel onduidelijkheid op het gebied van verzekeringen omtrent deze ‘nieuwe risico’s’. Hoe speelt de verzekeringspraktijk hierop in?

6. De centrale onderzoeksvraag van deze masterscriptie is: *‘Biedt de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende bescherming voor ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ en ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven?’*. Het betreft een evolutieve en deels normatieve rechtsvraag.

7. Om een sluitend antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag zullen eerst de twee belangrijkste punten van de onderzoeksvraag onderzocht worden. Het gaat om de bescherming die de verzekering B.A. privéleven voorziet in enerzijds de ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ en anderzijds de ‘nieuwe risico’s’. Bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag worden volgende subonderzoeksvragen gesteld: Wat is de reikwijdte van het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven? Daarmee samenhangend: Wat is de invulling van het begrip ‘privéleven’ in de gezins aansprakelijkheidsverzekering? Welke personen genieten bescherming binnen de aansprakelijkheidsverzekering privéleven? Daarbij dient de volgende vraag gesteld te worden: Op welke manier komt de wettelijke regeling en polispraktijk, rekening houdend met de beschermde personen, tegemoet komt aan de ‘nieuwe gezinssamenstellingen en gezinssituaties’? Met betrekking tot de ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven, rijst de vraag of de aansprakelijkheidsverzekering privéleven dekking biedt? Dient de wet zich aan te passen aan

deze ‘nieuwe risico’s’ of kan de polispraktijk op basis van de huidige wetgeving de ‘nieuwe risico’s’ opvangen?

8. Bij het beantwoorden van alle voorafgaande vragen wordt het wettelijk kader onderzocht. De voornaamste rechtsbron is het Koninklijk Besluit van 12 januari 1984 dat de minimumvoorwaarden bepaalt waaraan een gezins aansprakelijkheidsverzekering moet voldoen. Daarnaast wordt er een uitgebreide literatuurstudie gemaakt en de rechtsspraak bestudeerd. Vervolgens wordt er een analyse gemaakt van de algemene voorwaarden die beschikbaar zijn op de Belgische markt. Dit is geen empirische studie maar een onderzoek van de praktijk op basis van algemene voorwaarden beschikbaar op de Belgische markt. Aanvullend werden interviews afgenomen van beroepsbeoefenaars uit de verzekeringswereld, waaronder vijf verschillende verzekeringsmakelaars, waaraan praktijkgerichte vragen gesteld zijn om te achterhalen hoe zij omgaan met de problematiek omtrent ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ en ‘nieuwe risico’s’. Op welke manieren zij trachten te voorzien in bescherming in de door hun aangeboden polissen en na te gaan in hoeverre deze overeenstemmen met vooropgestelde algemene voorwaarden. Daarnaast werd er onderzocht in welke mate zij een al dan niet uitgebreidere bescherming verlenen dan de door het KB vooropgestelde minimumvoorwaarden.

9. In deze thematiek is het interessant om een geïntegreerde rechtsvergelijking te maken met Nederland. Gezien de beperkte regelgeving in Nederland omtrent de aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren (hierna: ‘AVP’), hebben verzekeraars veel meer vrijheid in het bepalen van de verzekeringsvoorwaarden. Daarbij gebruiken zij het Standaard-polismodel AVP 2000 opgesteld door het Verbond van Verzekeraars. Het Standaard-polismodel AVP 2000 is niet bindend waardoor de invulling van de verzekeringsovereenkomst volledig is overgelaten aan de partijen. Gezien de ruime vrijheid bij de invulling van deze Nederlandse verzekeringsovereenkomsten zal er onderzocht worden of de AVP dezelfde, minder of meer bescherming biedt dan de Belgische verzekering B.A. privéleven. Daarnaast wordt er onderzocht op welke manier de AVP omgaat met de problematiek van ‘nieuwe gezinssituaties/gezinssamenstellingen’ en de ‘nieuwe risico’s’. Deze rechtsvergelijking kan er vervolgens toe bijdragen om op het normatieve gedeelte van de onderzoeksvraag een antwoord te geven, namelijk of de gezins aansprakelijkheidsverzekering naar Belgisch recht ‘voldoende’ bescherming biedt in vergelijking met het Nederlands recht.

10. De opbouw van deze masterproef ziet er als volgt uit. In Hoofdstuk 1 wordt er ingegaan op het algemeen wettelijk kader van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Hoofdstuk 2 gaat over de invulling van het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven. In dit hoofdstuk wordt de reikwijdte van het begrip ‘privéleven’ onderzocht aan de hand van de wetgeving, rechtspraak, rechtsleer en praktijkonderzoek. Het is namelijk belangrijk het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven op een correcte manier af te bakenen. Wanneer iets buiten de noemer ‘privéleven’ valt zal er namelijk geen bescherming voorzien worden door de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Binnen hoofdstuk 3 en 4 ligt de nadruk respectievelijk op enerzijds de verzekerde personen en nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties en anderzijds op de dekking van de gezins aansprakelijkheidsverzekering met betrekking tot de nieuwe risico’s. Onder nieuwe risico’s wordt verstaan: drones, elektrische fietsen en deel-economie. In deze hoofdstukken zal er onderzoek gevoerd worden naar de wetgeving, rechtspraak en rechtsleer. Daarnaast zal er ook rekening gehouden worden met de verzekeringspraktijk, namelijk op welke manier zij in bescherming voorzien binnen voornoemde thema’s. Om te eindigen zal er in de conclusie een uiteengezet antwoord gegeven worden op de centrale onderzoeksvraag.

HOOFDSTUK 1. ALGEMEEN WETTELIJK KADER

11. Hoofdstuk 1 dient als introductie en omvat het algemeen wettelijk kader van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Hierin wordt de wetgeving van toepassing op de gezins aansprakelijkheidsverzekering kort aangehaald. Daarnaast wordt er beknopt toegelicht wat er verstaan wordt onder de aansprakelijkheidsverzekering in algemene zin en de gezins aansprakelijkheidsverzekering.

1.1. Wetgeving

12. De wettelijke regeling inzake landverzekeringsovereenkomsten is terug te vinden in Deel 4 van de Wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen (hierna genoemd ‘W. Verz.’).³ De specifieke bepalingen betreffende de aansprakelijkheidsverzekering zijn bepaald in Hoofdstuk 3, ‘Aansprakelijkheidsverzekeringen’. Het toepassingsgebied omvat de verzekeringsovereenkomsten die ertoe strekken de verzekerde dekking te geven tegen alle vorderingen tot vergoeding wegens het voorvallen van de schade die in de overeenkomst is beschreven en zijn vermogen binnen de grenzen van de dekking te vrijwaren tegen alle schulden uit een vaststaande aansprakelijkheid.⁴ De aansprakelijkheidsverzekering is eveneens een schadeverzekering tot vergoeding van de schade zodat de artikelen 91 t.e.m. 101 van toepassing zijn.

13. Het Koninklijk Besluit tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven, is specifiek van toepassing op de gezins aansprakelijkheidsverzekering.⁵ Onder ‘burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven’ dient verstaan te worden de aansprakelijkheid krachtens de artikelen 1382 tot 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en gelijkaardige bepalingen naar het buitenlands recht.⁶

³ Wet 4 april 2014 betreffende de verzekeringen, *BS* 30 april 2014 (hierna genoemd: ‘W. Verz.’).

⁴ Art. 141 W. Verz.

⁵ KB 12 januari 1984 tot minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven, *BS* 31 januari 1984 (hierna genoemd: ‘KB 12 januari 1984’).

⁶ Art. 1 KB 12 januari 1984.

Zoals de titel al doet vermoeden bepaalt het KB van 12 januari 1984 de minimumgarantievoorwaarden tot dekking van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. De verzekeringsovereenkomst moet in ieder geval de verzekerden een dekking bieden overeenkomstig de minimumgarantievoorwaarden vastgelegd in het Koninklijk Besluit.⁷

14. Naar Nederlands recht bestaat er geen wettelijke regeling welke specifiek van toepassing is op de AVP, maar deze verzekeringsovereenkomst moet wel in overeenstemming zijn met de algemene bepalingen uit het Boek 7, titel 17 van het Burgerlijk Wetboek. Een concrete invulling van de dekking van een AVP-verzekeringsovereenkomst is volledig overgelaten aan de partijen. In de praktijk zijn de algemene voorwaarden veelal gebaseerd op het niet bindend Standaard-polismodel AVP 2000 dat werd opgesteld door het Verbond van Verzekeraars.⁸ Hoewel er in Nederland een grote vraag was naar het bekomen van uniforme voorwaarden om meer duidelijkheid en doorzichtigheid te creëren, staat het de Nederlandse verzekeraar vrij om te bepalen wat hij in zijn verzekeringsovereenkomst wenst op te nemen.⁹ Het Standaard-polismodel AVP 2000 bepaalt namelijk dat: ‘De in dit polismodel opgenomen standaardteksten zijn louter indicatief; in de artikelen 1, 2, 3, 4 worden dekkingsbeperkende bepalingen en/of uitsluitingen gegeven. Elke individuele verzekeraar kan hiervan tekstueel en/of inhoudelijk afwijken’.¹⁰

1.2. De aansprakelijkheidsverzekering in het algemeen

15. De artikelen 141 tot 153 van de W. Verz. bevatten de specifieke wettelijke bepalingen die van toepassing zijn op de aansprakelijkheidsverzekering. Een juridische definitie van de aansprakelijkheidsverzekering voorziet de Wet Verzekeringen niet. Artikel 141 W. Verz. bepaalt enkel het toepassingsgebied. Het toepassingsgebied omvat de verzekeringsovereenkomsten die ertoe strekken de verzekerde dekking te geven tegen alle vorderingen tot vergoeding wegens het voorvallen van de schade die in de overeenkomst is beschreven, en zijn vermogen binnen de grenzen van de dekking te vrijwaren tegen alle schulden uit een

⁷ Art. 2, lid 1 KB 12 januari 1984.

⁸ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 3-4.

⁹ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 4-5.

¹⁰ VERBOND VAN VERZEKERAARS, Standaard-polismodel AVP 2000 (Bijlage I).

vaststaande aansprakelijkheid.¹¹ Het voorwerp van deze verzekeringsovereenkomst bestaat uit het leveren van bepaalde prestaties ingeval er zich een onzekere gebeurtenis voordoet.¹²

16. Eén van de wezenlijke voorwaarden bij het afsluiten van een verzekering, naar Belgisch recht, is het verzekeraar belang. Dit verzekeraar belang is uitgedrukt in artikel 91 W. Verz. en stelt dat de verzekerde een in geld waardeerbaar belang heeft bij het behoud van de zaak of bij de gaafheid van het vermogen.¹³ Deze wezenlijke voorwaarde is dus ook van toepassing op de aansprakelijkheidsverzekering privéleven aangezien aansprakelijkheidsverzekeringen onder schadeverzekeringen vallen waarop artikel 91 W. Verz. van toepassing is.¹⁴ Dit houdt in dat de verzekerde er belang bij moet hebben om zich te dekken tegen een gevreesde gebeurtenis. Deze gevreesde gebeurtenis bestaat uit de mogelijkheid om door een derde aansprakelijk gesteld te worden voor schade toegebracht aan deze derde. Specifiek in de (gezins)aansprakelijkheidsverzekering slaat het verzekeraar belang op de band die de verzekerde bindt aan zijn vermogen, dat in zijn ongeschondenheid bedreigd wordt door de instelling van een aansprakelijkheidsvordering.¹⁵ De verzekerde heeft er dus belang bij zijn vermogen af te schermen tegen een mogelijke aansprakelijkheidsschuld wat zijn verzekeraar belang inhoudt.¹⁶ De aansprakelijkheidsverzekering dient te bepalen welke mogelijke aansprakelijkheidsgevallen binnen de waarborg vallen. Dit gebeurt op basis van de aard van de aansprakelijkheid van de verzekerde en de omstandigheden waarin de aansprakelijkheid van de verzekerde zich voordoet.¹⁷

17. Naar Nederlands recht wordt er een onderscheid gemaakt tussen een schadeverzekering en sommenverzekering (art. 7:925 BW). Deze schadeverzekering is een verzekering strekkende tot de vergoeding van vermogensschade die de verzekerde zou kunnen lijden (art. 7:944 BW). De aansprakelijkheidsverzekering naar Nederlands recht is een soort schadeverzekering. Deze wordt naar Nederlands recht gedefinieerd als een

¹¹ Art. 141 W. Verz.

¹² Art. 5, 14° W. Verz.

¹³ Art. 91 W. Verz.

¹⁴ M. FONTAINE, *Droit des assurances*, Brussel, Larcier, 2016, 521; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 27.

¹⁵ M. FONTAINE, *Verzekeringsrecht*, Brussel, Larcier, 2011, 135.

¹⁶ H. DE RODE, "Les assurances de responsabilité" in J. FAGNART (ed.), *Responsabilités: traité théorique et pratique*, Livre 70bis, Waterloo, Kluwer, 2005, 8-9; M. FONTAINE, *Verzekeringsrecht*, Brussel, Larcier, 2011, 135; P. COLLE, *De nieuwe wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen: algemene beginselen van het Belgische verzekeringsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 12; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 19.

¹⁷ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 22.

overeenkomst waarbij de verzekeraar zich tegen het genot van premie tegenover de verzekerde verbindt om laatstgenoemde schadeloos te stellen wegens een verlies, schade of gemis van verwacht voordeel, die deze door een onzeker voorval zou kunnen lijden. Immers verzekerd is de schade, die de verzekerde in zijn vermogen lijdt als gevolg van het ontstaan van een schuld tegenover een derde door een onzeker voorval.¹⁸

18. Bij de aansprakelijkheidsverzekering heeft niet enkel de potentiële schadeverwekker een belang, ook de schadelijder heeft hier baat bij.¹⁹ Het voordeel hiervan is dat het bestaan van de aansprakelijkheidsverzekering de kans verhoogt op een effectieve schadevergoeding ten gunste van de schadelijder omdat hij dan beschikt over een solvabele schuldenaar. Dit heeft als gevolg dat er bij de aansprakelijkheidsverzekering twee begunstigen zijn, namelijk de verzekerde en de benadeelde.²⁰ Er dient wel rekening gehouden te worden met het feit dat de verzekerde, die ook de potentiële aansprakelijke is, partij is bij de verzekeringsovereenkomst. De benadeelde is een derde ten aanzien van de verzekeringsovereenkomst. Het Belgisch recht biedt de benadeelde echter bescherming door hem een rechtstreekse vordering en een eigen recht tegen de aansprakelijke verzekeraar toe te kennen²¹ en een regeling tot beperking van tegenwerpelijheid van de verweermiddelen door de verzekeraar tegenover deze benadeelde.²²

19. Het doel van de aansprakelijkheidsverzekering is een mogelijke aansprakelijkheid van de dader, voor schade toegebracht aan derden te laten dekken door een verzekeraar.²³ De dader is de verzekerde wanneer hij een (gezinsaansprakelijkheids)verzekering heeft afgesloten. Het risico dat gedekt wordt is de aansprakelijkheidsschuld. De aansprakelijkheidsverzekering dient te bepalen welke mogelijke aansprakelijkheidsgevallen binnen de waarborg vallen. Dit gebeurt op basis van de aard van de aansprakelijkheid van de verzekerde en de omstandigheden waarin de aansprakelijkheid van de verzekerde zich voordoet.²⁴

¹⁸ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1994, 8.

¹⁹ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 20.

²⁰ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 20.

²¹ Art. 151 W. Verz.

²² Art. 151 W. Verz.

²³ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 21.

²⁴ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 22.

1.3. Gezins aansprakelijkheidsverzekering

20. De gezins aansprakelijkheidsverzekering kent tal van synoniemen die verduidelijken waarover het gaat. Het zijn met name een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid privéleven, de familiale verzekering, een gezinsverzekering en de verzekering privéleven. Opvallend is dat zowel de woorden familie, gezin en privéleven gebruikt worden.

21. Oorspronkelijk sprak men enkel van de verzekering burgerlijke aansprakelijkheid (B.A.), deze dekde vergoedingen voor schade veroorzaakt aan derden door de verzekerde zijn fout, onvoorzichtigheid of nalatigheid. Het ging dus om een dekking wanneer iemand burgerlijk aansprakelijk werd gesteld. Er werd een onderscheid gemaakt tussen twee soorten verzekeringen binnen de verzekering burgerlijke aansprakelijkheid (B.A.). Als eerste voor schade die wordt aangebracht in het kader van het beroepsleven, namelijk de B.A. bedrijfs- en beroepsrisico's. Als tweede soort verzekering sprak men van de gezinsverzekering. Deze moest een dekking bieden voor de schade die aangebracht wordt in het kader van het privéleven.²⁵ De dekking die een gezinspolis biedt is de dekking wanneer iemand burgerlijk aansprakelijk wordt gesteld voor schade bij een voorval in zijn privéleven, vandaar ook de benaming verzekering burgerlijk aansprakelijkheid privéleven.²⁶ Naar Nederlands recht wordt er binnen de aansprakelijkheidsverzekering ook een onderscheid gemaakt tussen de AVB en de AVP welke respectievelijk staan voor een aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven en de aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren. Het is deze laatste die het dichtst aansluit met wat wij kennen als de gezins aansprakelijkheidsverzekering. De AVP dekt namelijk de aansprakelijkheid voor personenschade en schade aan zaken aangericht door de verzekerden in hoedanigheid van particulier.²⁷

22. De Wet Verzekeringen bevat echter geen definitie van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Ook KB 12 januari 1984 geeft geen definitie van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Artikel 1 van KB 12 januari 1984 bepaalt enkel dat onder “ burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven” dient verstaan te worden, de aansprakelijkheid krachtens de artikelen 1382 tot en met

²⁵ J.F. VERBIST, “Burgerlijke aansprakelijkheid”, *Activa* 1992, 17.

²⁶ X, “Verzekering & aansprakelijkheid: Gezinsverzekering: een must”, *Budget en recht* 1996, nr. 128, 5.

²⁷ Onder personenschade wordt verstaan, de schade als gevolg van letsel of aantasting van de gezondheid van personen al dan niet de dood ten gevolge hebbend. Bij schade aan zaken betreft het de schade als het gevolg van beschadiging, vernietiging of verlies van een zaak; J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 26.

1386*bis* van het Burgerlijke Wetboek en gelijkaardige bepalingen van buitenlands recht. Verder bepaalt KB 12 januari 1984 niet wat er onder ‘privéleven’ dient verstaan te worden.

HOOFDSTUK 2. TOEPASSINGSGEBIED: MINIMUMVOORWAARDEN VERZEKERING B.A. PRIVÉLEVEN

23. In dit hoofdstuk wordt onderzocht wat de reikwijdte en het toepassingsgebied is van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Het criterium om te bepalen of de opgelopen aansprakelijkheid gedekt zal worden binnen de verzekering B.A. privéleven is uitmaken of het schadegeval plaats heeft gevonden in het ‘privéleven’ van de verzekerden. Er zal worden onderzocht wat de grenzen zijn van het begrip ‘privéleven’ opdat er dekking genoten kan worden binnen de verzekering B.A. privéleven. Dit hoofdstuk zal een antwoord geven op de eerste subonderzoeksvraag namelijk: Wat is de reikwijdte van het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven? Daarmee samenhangend: Wat is de invulling van het begrip ‘privéleven’ in de verzekering B.A. privéleven? Om een antwoord op deze vraag te geven zal wetgeving, rechtsleer, rechtspraak en praktijk onderzocht worden.

24. Zoals eerder aangehaald, bepaalt KB 12 januari 1984 niet wat er onder ‘privéleven’ dient verstaan te worden. ‘Privéleven’ wordt door de Van Dale gedefinieerd als het private leven buiten de werkkring. Daar tegenover staat het ‘beroepsleven’ dat door Van Dale gedefinieerd wordt als ‘dat deel van het leven waarin men zijn beroep uitoefent’. Deze twee sluiten elkaar uit. Het is dan ook makkelijker om te bepalen wat er binnen het beroepsleven valt. Onder het beroepsleven vallen de activiteiten die geregeld, hoofdzakelijk of aanvullend uitgeoefend worden met een economisch of winstoogmerk of met de bedoeling in zijn levensonderhoud te voorzien.²⁸ Een beroepsactiviteit is een met winstoogmerk en met een zekere regelmatigheid of gewoonte uitgeoefende activiteit. Ze kan bijkomstig zijn maar kan niet eenvoudigweg occasioneel zijn.²⁹ Van zodra de aansprakelijkheid van de verzekerde zich voordoet buiten zijn beroepsactiviteit doet zij zich voor in het privéleven van de verzekerde en valt zij binnen het toepassingsgebied van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Bij afwezigheid van enige bedoeling winst te realiseren, is er geen sprake van een beroepsactiviteit maar een handeling binnen het privéleven. Zo is de uitvoering van werken aan het dak, in vrije tijd gesteld door een kleinzoon die als beroep dakwerker is, geen

²⁸ R.O. DALCQ, “Responsabilités professionnelles: évolution générale” in H. COUSY en H. CLAASSENS (eds.), *Professionele aansprakelijkheid en verzekering*, Antwerpen, Malku Uitgevers, 1991, 14-17.

²⁹ Luik 5 januari 2015, *Bull.Ass.* 2016, afl. 3, 363.

beroepswerkzaamheid maar een handeling gesteld in het privéleven van de kleinzoon.³⁰ Wanneer voor een bepaalde handeling een vergoeding bekomen wordt, wil dit niet zeggen dat het daarom altijd om een handeling binnen het beroepskader gaat.³¹

25. Artikel 1 in zijn oorspronkelijke versie bepaalde dat ‘uitgesloten is de aansprakelijkheid die voortvloeit uit een beroepsactiviteit, met uitzondering evenwel van die voortvloeiend uit beroepsverplaatsingen’.³² Bij KB van 24 december 1992 werd deze zin geschrapt. Hieruit mag niet worden afgeleid dat de Koning het toepassingsgebied ervan heeft willen uitbreiden.³³ Het Hof van Cassatie volgt het hof van beroep dat eerder oordeelde dat het begrip ‘privéleven’ ruim moet worden opgevat en dat de beperking van het toepassingsgebied slechts de ‘beroepsactiviteiten’ en niet het ‘beroepsleven’ betreft. Het privéleven kan binnen het kader van de eigenlijke beroepsactiviteiten passen, op voorwaarde dat de te onderzoeken feiten niet voortvloeien uit de eigenlijke beroepsactiviteit.³⁴ Het ging *in casu* over een werknemer die na verschillende aanvragen om voltijds te mogen werken en steeds geweigerd werd, brand gesticht heeft in de gebouwen waar hij werkte. Het Hof van Cassatie oordeelde dat het begrip ‘privéleven’ ruim moet worden opgevat en dat de feiten enkel niet mogen voortvloeien uit de eigenlijke beroepsactiviteit. Er werd geoordeeld dat het in brand steken van een gebouw met lucifers en papier niet beschouwd kon worden als een feit voortvloeiende uit de beroepsactiviteit.³⁵

26. Echter wordt er getwijfeld aan de gemaakte beoordeling van het Hof van Cassatie.³⁶ Artikel 18 AOW beperkt de civielrechtelijke aansprakelijkheid van werknemers voor schade die zij in de uitvoering van de arbeidsovereenkomst hebben veroorzaakt ten aanzien van hun werkgever of derden. Deze aansprakelijkheidsbeperking geldt voor fouten begaan ‘in de uitvoering van de arbeidsovereenkomst’. Het Hof van Cassatie heeft bepaald dat ‘in de

³⁰ Antwerpen 15 september 1998, *T.B.B.R.* 2000, 50.

³¹ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 1 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 78.

³² Art. 1 KB 12 januari 1984.

³³ Cass. 6 september 2013, nr. c.12.0360.F/1, *Arr.Cass.* 2013, afl. 9, 1744; C. HENSKENS, “De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst” (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 722.

³⁴ Cass. 6 september 2013, nr. c.12.0360.F/1, *Arr.Cass.* 2013, afl. 9, 1744; C. HENSKENS, “De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst” (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 731.

³⁵ C. HENSKENS, “De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst” (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 731.

³⁶ C. HENSKENS, “De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst” (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 732-736.

uitvoering van de arbeidsovereenkomst' ook een ruime interpretatie verdient welke overeenkomt met de uitdrukking 'in de bediening' zoals opgenomen in artikel 1384, derde lid BW.³⁷ Wanneer het onrechtmatige gedrag van een werknemer zich voordoet tijdens de duur van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst (of daarmee enig verband houdt, al was dat onrechtstreeks of occasioneel,) is voldaan aan de voorwaarde van 'in de bediening' zoals bepaald in artikel 1384, derde lid BW.³⁸ Daaropvolgend wordt elke onrechtmatige daad of schade verwekkend feit geacht te zijn gepleegd tijdens de bediening, wanneer de aangestelde handelde in de uitoefening van zijn functie tijdens zijn diensturen.³⁹ In het aangehaalde arrest werd de brand gesticht tijdens de uren wanneer de werknemer in dienst van zijn werkgever werkte. Vervolgens zou dan geoordeeld kunnen worden dat de brandstichting gepleegd werd tijdens de bediening en dus ook in de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, gezien de ruime interpretatie die hieraan gegeven wordt.⁴⁰ Het Hof van Cassatie baseerde zijn beslissing op de vaststelling van de appelrechters die het begrip 'privéleven' ruim interpreteerden. Het begrip 'privéleven' werd echter enkel in de algemene voorwaarden van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering gedefinieerd. Het Hof toetste echter niet aan de eigen toepassingsvoorwaarden van artikel 18 Wet betreffende arbeidsovereenkomsten⁴¹ doch ging enkel voort op een definitie uiteengezet in algemene voorwaarden.⁴² Verder werd in diezelfde algemene voorwaarden geen omschrijving gegeven van het begrip 'beroepsactiviteit'. Het Hof van Cassatie legt artikel 18 AOW naast zich neer door de enkele vaststelling van de appelrechters die oordelen dat de brandstichting niet voortvloeit uit de beroepsactiviteit baserend op de ruime interpretatie van begrip 'privéleven'. De verwarring vloeit voort uit het feit dat het Hof van Cassatie twee keer kiest voor een ruime interpretatie, zowel voor de omschrijving van 'in de uitvoering van de arbeidsovereenkomst' alsook voor begrip 'privéleven'. Dit kan echter leiden tot problematische vaststellingen. Hieraan wil men tegemoet komen door eenvormigheid te creëren.⁴³ Het zou aldus eenduidiger zijn om bij de invulling van het begrip 'privéleven' in de zin van artikel 1 KB 12 januari 1984 enkel rekening te houden met de

³⁷ Cass. 24 december 1980, *Arr.Cass.* 1980-81, 472; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 428.

³⁸ Cass. 25 oktober 1977, *Arr.Cass.* 1978, 258; Cass. 2 oktober 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, 181; Cass. 26 oktober 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, 274; Cass. 11 maart 1994, *RW* 1994-95, 291; Cass. 19 september 2008, *NJW* 2009, 218.

³⁹ L. CORNELIS, *Beginnselen van het Belgische buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Maklu, 1989, 378, nr. 230.

⁴⁰ Cass. 24 december 1980, *Arr.Cass.* 1980-81, 472.

⁴¹ Wet 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, *BS* 22 augustus 1978 (hierna genoemd: 'AOW').

⁴² C. HENSKENS, "De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst" (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 734.

⁴³ C. HENSKENS, "De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst" (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 736.

ruime interpretatie gegeven aan ‘in de uitvoering van de arbeidsovereenkomst’. Alles wat valt binnen ‘de uitvoering van de arbeidsovereenkomst’ kan dan geen betrekking hebben op het privéleven in de zin van artikel 1 KB 12 januari 1984.⁴⁴

27. Echter vind ik de beoordeling van het Hof van Cassatie die stelde dat bij de invulling van het begrip ‘privéleven’, de beperking van het toepassingsgebied slechts slaat op de ‘beroepsactiviteiten’ en niet op het ‘beroepsleven’, moeilijk te beoordelen (*supra* randnr. 26). Daarom is het mijns inziens ook gemakkelijker, wanneer er een arbeidsovereenkomst voorhanden is, om eerst te oordelen of een gestelde handeling plaatsvindt in de uitvoering van die arbeidsovereenkomst en wanneer dit echter niet het geval is te besluiten dat de handeling gesteld is in het privéleven. Dit neemt ook de verwarring weg van de twee ruim te interpreteren begrippen. Bovendien wanneer er geen arbeidsovereenkomst voorhanden is, kan er nog altijd rekening gehouden worden met het winstcriterium, namelijk het feit dat een beroepsactiviteit een activiteit is met winstoogmerk voortvloeiende uit regelmatigheid of gewoonte (*supra* randnr. 25).

28. Het is aan de verzekerde die beroep wil doen op de dekking van zijn gezinsaansprakelijkheidsverzekering om aan te tonen dat het schadegeval dat aansprakelijkheid met zich meebrengt, zich in zijn privéleven heeft voorgedaan. Het is niet aan de verzekeraar om te bewijzen dat het schadegeval zich binnen een professionele activiteit heeft voorgedaan om van betaling bevrijd te zijn.⁴⁵

29. Uit de praktijkanalyse blijkt dat het begrip ‘privéleven’ ruim omschreven wordt. Naast het onderscheid met beroepsactiviteiten worden specifieke gevallen aangevuld als zijnde handelingen gesteld binnen het privéleven. Op basis van verschillende geraadpleegde algemene voorwaarden maakt op de weg naar en van het werk deel uit van het privéleven. Daarnaast wordt studentenarbeid en andere betaalde klusjes die studenten uitvoeren, zolang ze recht hebben op kinderbijslag, beschouwd als privéleven. Zelfs de occasionele en tijdelijke oppas en opvang van kinderen van derden wordt beschouwd als deel van het privéleven tenzij dit beroepshalve gebeurt. Vrijwilligerswerk en onbezoldigde vriendendiensten maken ook

⁴⁴ C. HENSKENS, “De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst” (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 736.

⁴⁵ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 1 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 77-78.

deel uit van het privéleven in bepaalde gezinspolissen. Deze aangehaalde voorbeelden kunnen variëren en zijn niet bij alle verzekeringsondernemingen hetzelfde.

30. In het Nederlands recht wordt er niet gesproken over privéleven maar over de hoedanigheid van particulier. De AVP-polis bepaalt namelijk dat de aansprakelijkheid verzekerd is als particulier. De keuze voor de omschrijving van particulier bouwt voort op het oordeel van het Hof Amsterdam over de uitleg van het begrip ‘WA-risico particulier’: Het begrip heeft de ruime betekenis van alle WA-risico’s, die niet vallen onder de WA-risico’s ‘beroep (ambt) of bedrijf’.⁴⁶ De omschrijving van het begrip ‘als particulier’ is een negatieve omschrijving.⁴⁷ Hiermee wordt bedoeld dat de aansprakelijkheid verband houdende met de uitoefening van een (neven)bedrijf of (neven)beroep en het verrichten van bepaalde handenarbeid zonder meer van dekking op de polis is uitgesloten.⁴⁸ Deze beperkingen van de hoedanigheid gelden echter niet voor huishoudpersoneel en kinderen wanneer zij tijdens de vakantie of vrije tijd werkzaamheden voor anderen dan de verzekerden verrichten, al dan niet tegen betaling.⁴⁹ De verantwoording van deze ruime negatieve omschrijving is volgens Wansink gerechtvaardigd om een soort niemandsland tussen een commerciële en particuliere polis te voorkomen.⁵⁰ Maar de praktijk vertoont echter problemen tussen het onderscheid van particulier en bedrijfs- of beroepsmatig handelen wanneer het gaat om activiteiten gesteld in de vrije tijd. Als voorbeeld, een buurman die bij wijze van vriendendienst bij zijn buurman de elektrische bedrading vernieuwt en er daarbij een kortsluiting ontstaat waardoor er brand ontstaat. Wanneer er niet erkend wordt dat voorgaande voorbeeld nooit een activiteit kan zijn, die dekking geniet binnen de AVP-polis, ontkent men het ‘doe-het-zelven’ wat uitgegroeid is tot een vorm van alledaagse vrijetijdsbesteding. Voorgaande toont aan dat vele activiteiten van liefhebberij op zichzelf niet zomaar beschouwd kunnen worden als een alledaagse vorm van vrijetijdsbesteding maar wel geacht mogen worden als activiteiten die niet uitsluitend vallen als handelingen binnen het beroeps- en/of bedrijfsleven.⁵¹ Het enkele feit dat tegenover gestelde handelingen een vergoeding in geld of natura staat, is niet doorslaggevend. Een voorwaarde voor het uitoefenen van een (neven-)beroep of bedrijf is in zekere mate een

⁴⁶ Amsterdam 27 juni 1969, NJ 1971, 212.

⁴⁷ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 89.

⁴⁸ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 81.

⁴⁹ VERBOND VAN VERZEKERAARS, Standaard-polismodel AVP 2000 (Bijlage I).

⁵⁰ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 89.

⁵¹ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 89-90.

continuïteit van handelen. Wanneer dit ontbreekt kan een Nederlandse verzekeraar zich in laatste instantie nog proberen te beroepen op de uitsluiting van betaalde handenarbeid in de zin van de Standaard-polismodel AVP 2000, anders is er sprake van een handeling gesteld in hoedanigheid als particulier.⁵²

31. Artikel 1 KB 12 januari 1984 bepaalt dat de gezins aansprakelijkheidsverzekering minstens dekking verleent voor de aansprakelijkheid opgelopen krachtens de artikelen 1382 tot en met 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en gelijkaardige bepalingen van buitenlands recht. Het KB van 12 januari 1984 legt enkel de verplichting op om in een dekking te voorzien van de buitencontractuele aansprakelijkheid maar het staat de partijen vrij om daarin ook de contractuele aansprakelijkheid te verzekeren.⁵³

32. Meer specifiek verleent de gezins aansprakelijkheidsverzekering dekking voor de aansprakelijkheid op grond van een fout, nalatigheid of onvoorzichtigheid⁵⁴, de aansprakelijkheid voor zaken die de verzekerde onder zijn bewaring heeft⁵⁵, de aansprakelijkheid van ouders voor schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen⁵⁶, de aansprakelijkheid als aansteller voor schade veroorzaakt door een aangestelde⁵⁷, de aansprakelijkheid van de verzekerde als onderwijzer of ambachtsman voor schade veroorzaakt door een leerling⁵⁸. Voor deze laatste twee wordt er echter weinig beroep gedaan op de gezins aansprakelijkheidsverzekering omdat zij zich normalerwijze voor zal doen in het kader van het beroepsleven, maar de mogelijkheid om in deze gevallen beroep te doen op de gezins aansprakelijkheidsverzekering wordt zeker niet uitgesloten, tenzij uiteraard de schade het gevolg is van een beroepsactiviteit.⁵⁹ Verder voorziet de gezins aansprakelijkheidsverzekering ook in een dekking voor de schade veroorzaakt door een dier, waarvan de verzekerde eigenaar is of dat onder zijn bewaring staat⁶⁰, de schade veroorzaakt

⁵² J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 90.

⁵³ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 84.

⁵⁴ Artt. 1382 en 1383 BW.

⁵⁵ Art. 1384, eerste lid BW.

⁵⁶ Art. 1384, tweede lid BW.

⁵⁷ Art. 1384, derde lid BW.

⁵⁸ Art. 1384, vierde lid BW.

⁵⁹ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 73-74; N. DENOEL, "Les assurances de la responsabilité 'vie privée'" in J. FAGNART (ed.), *Responsabilité: traité théorique et pratique*, Livre 71, 1998, 27; G. JOCQUE, "Commentaar bij art. 1 K.B. 12 januari 1984" in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 73; P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 79.

⁶⁰ Art. 1385 BW.

door de instorting van een gebouw, waarvan de verzekerde eigenaar is, wanneer deze te wijten is aan verzuim van onderhoud of aan een gebrek in de bouw⁶¹. Tot slot voor een daad gesteld terwijl verzekerde zich in een staat van krankzinnigheid, ernstige geestesstoornis of zwakzinnigheid bevindt, die hem voor de controle van zijn daden ongeschikt maakt⁶².⁶³ In dit laatste geval moet eraan worden toegevoegd dat de gezins aansprakelijkheidsverzekeraar tot een integrale vergoeding gehouden is wanneer de krankzinnige aansprakelijk gesteld wordt op grond van artikel 1386*bis* BW en deze aansprakelijkheid binnen de dekking van de polis valt. De gezins aansprakelijkheidsverzekeraar kan zich niet op artikel 1386*bis* beroepen om een uitspraak naar billijkheid van de rechter te bekomen en een beperkte vergoeding te betalen.⁶⁴

33. Verder verwijst artikel 1 ook naar de toepassing van het buitenlands recht. Het artikel stelt namelijk dat de gezins aansprakelijkheidsverzekering dekking verleent voor de aansprakelijkheid opgelopen krachtens de artikelen 1382 tot en met 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en “*gelijkaardige bepalingen van buitenlands recht*”.⁶⁵ Deze regeling is relevant voor schadegevallen die zich in het buitenland voordoen, zoals bijvoorbeeld een kind dat op Erasmus gaat en door een ongelukkig voorval schade berokkent aan een klasgenoot. De gezins aansprakelijkheidsverzekering dient dan dekking te verlenen voor aansprakelijkheid opgelopen krachtens de geldende buitenlandse buitencontractuele aansprakelijkheidsregels. De regels van internationaal privaatrecht, met name de Rome II-Verordening en artikel 98, §4 WIPR bepalen welke nationale aansprakelijkheidsregels van toepassing zijn in dat geval.⁶⁶

34. Dekking voor contractuele aansprakelijkheid is niet opgelegd als minimumvoorwaarde in KB van 12 januari 1984. Dit betekent niet dat de gezins aansprakelijkheidsverzekering in de praktijk nooit dekking verleent voor contractuele aansprakelijkheid, gezien het KB van 12 januari 1984 enkel minimumvoorwaarden oplegt. Verschillende verzekeringsondernemingen voorzien in bepaalde omstandigheden wel dekking voor aansprakelijkheid voortvloeiende uit contractuele aansprakelijkheid. Zo wordt er dekking geboden voor de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door brand, ontploffing, rook, water en breken van ruiten bij het gebruik

⁶¹ Art. 1386 BW.

⁶² Art. 1386*bis* BW.

⁶³ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 73; P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 76.

⁶⁴ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 80; Luik 9 januari 2014, *Bull.Ass.* 2015, afl. 2, 226-227.

⁶⁵ Art. 1 KB 12 januari 1984.

⁶⁶ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 120.

van een gebouw of een tent die de verzekerde niet toebehoort voor een vakantie, tijdens een privé-of beroepsreis of voor een privéfeestje. Aansprakelijkheid voor brand, met uitzondering van voorgaande, valt niet binnen het toepassingsgebied van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering aangezien hiervoor een afzonderlijke brandverzekering voorzien is. De opgesomde uitsluitingen vinden hun rechtsgrond in artikel 9, §2 KB 12 januari 1984, deze worden ook aangeduid als de verplichte uitsluitingen. Naast de verplichte uitsluitingen bestaan er ook de facultatieve uitsluitingen welke zijn opgenomen in artikel 6 KB 12 januari 1984. Of één van deze uitsluitingen uitgesloten wordt uit de polis hangt af van de wil van de verzekeraar.⁶⁷ Verzekeraars zijn vervolgens verplicht dekking te bieden voor aansprakelijkheid als gevolg van schade, bij een tijdelijk of toevallig verblijf, aan een hotelkamer en de inhoud ervan, zelfs wanneer het verblijf om beroepsredenen geschiedt (artikel 6, 11°, *in fine* KB 12 januari 1984). Verschillende verzekeringsondernemingen vermelden expliciet in hun algemene voorwaarden dat voorgaande kan slaan op contractuele aansprakelijkheid. Daarnaast zijn er verzekeraars die zelfs verder gaan dan enkel hotels of logementshuizen en hun dekking uitbreiden tot een tijdelijk verblijf in een ziekenhuis als patiënt.

35. De rechtsvraag die in dit hoofdstuk behandeld werd is: Wat is de reikwijdte van het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven? Het is vanzelfsprekend dat het KB van 12 januari 1984 hier deels al een antwoord op geeft. Artikel 1 bepaalt namelijk dat wordt verstaan onder ‘burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven’ de aansprakelijkheid krachtens de artikelen 1382 tot en met 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en gelijkaardige bepalingen van buitenlands recht. Het probleem stelt zich eerder bij de daarmee samenhangende vraag namelijk: Wat is de invulling van het begrip ‘privéleven’ in de verzekering B.A. privéleven? Daarop geeft het KB zelf geen antwoord en diende er een antwoord gezocht te worden in de rechtspraak, rechtsleer en praktijk. Daaruit bleek dat het gemakkelijker was om te bepalen wat er verstaan dient te worden onder het begrip ‘beroepsleven’ in plaats van het begrip ‘privéleven’. Zo bepaalde het hof van beroep gevolgd door het Hof van Cassatie dat het begrip ‘privéleven’ ruim moet worden opgevat en dat de beperking van het toepassingsgebied slechts de ‘beroepsactiviteiten’ en niet het ‘beroepsleven’ betreffen. Toch leidt deze redenering tot verwarring en probeert men in de rechtsleer tot een makkelijkere oplossing te komen. Dit door eerst te bepalen of een gestelde handeling plaatsvindt in de uitvoering van die arbeidsovereenkomst en wanneer dit echter niet

⁶⁷ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 86.

het geval is te besluiten dat de handeling gesteld is in het privéleven. Daarnaast wanneer er geen arbeidsovereenkomst voorhanden is kan er nog altijd rekening gehouden worden met het winstcriterium, namelijk het feit dat een beroepsactiviteit een activiteit is met winstoogmerk voortvloeiende uit regelmatigheid of gewoonte. Bovendien rijkt de praktijk ook specifieke gevallen aan als zijnde handelingen gesteld binnen het privéleven. Met betrekking tot het toepassingsgebied gaat de praktijk zelfs ruimere dekking verlenen dan voorzien in het KB van 12 januari 1984, zo voorziet men in bepaalde gevallen zelfs bescherming voor contractuele aansprakelijkheid. Dit is te verwachten gezien het KB enkel minimumvoorwaarden vooropstelt. Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven ruim is, maar er toch met aangehaalde grenzen rekening gehouden moet worden.

HOOFDSTUK 3. VERZEKERDE PERSONEN EN NIEUWE GEZINSSAMENSTELLINGEN/GEZINSSITUATIES

36. Eén van de belangrijkste subonderzoeksvragen is: welke personen genieten bescherming binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering? Aangezien er vandaag de dag een veelvoud van verschillende gezinssamenstellingen en gezinssituaties voorkomen, dringt de vraag zich op of deze gezinsaansprakelijkheidsverzekering hierop voldoende inspeelt. Een bijkomende subonderzoeksvraag die hier gesteld kan worden is: Op welke manier komt de wettelijke regeling en polispraktijk, rekening houdend met de beschermde personen, tegemoet aan de ‘nieuwe gezinssamenstellingen en gezinssituaties’? Het KB verzekering B.A. privéleven dateert van 12 januari 1984. Gezien onze maatschappelijke evolutie in alle aspecten van het leven, specifiek het gezinsleven en het samenwonen met elkaar is er veel veranderd. Het traditionele plaatje van een gezin met vier, bestaande uit moeder, vader en de twee kinderen samen in één huis doet zich vandaag de dag zeker nog voor. Anderzijds zijn er in de loop der jaren veranderingen opgetreden die destijds ‘nieuw’ waren maar vandaag de dag als ‘normaal’ ervaren worden. Daar het KB verzekering B.A. privéleven minimumvoorwaarden bepaalt, kan de praktijk zich aanpassen aan deze evoluties. Hierna wordt onderzocht hoe de polispraktijk hieraan tegemoet komt. In dit hoofdstuk wordt er stilgestaan bij de drie verschillende wettelijk geregelde samenlevingsvormen: het huwelijk, de wettelijke samenwoning en de feitelijke samenwoning. In het KB van 12 januari 1984 wordt er niet uitdrukkelijk verwezen naar deze nieuwe diverse samenlevingsvormen. Het is daarom interessant om na te gaan op welke manier deze samenlevingsvormen bescherming genieten

binnen de B.A. privéleven en hoe de praktijk hierop inspeelt. Daarnaast wordt er ook toegelicht wat er met de dekking gebeurt in geval van scheiding. Het eerste deel omvat de verzekerde personen in het algemeen. Het tweede deel gaat over het huwelijk. In deel drie wordt er onderzoek gevoerd naar de begrippen samenwonen en inwonenden. Dit deel zal het hebben over de bescherming in geval van wettelijk en feitelijk samenwonen. Tevens wordt er in dit deel verder bepaald welke personen beschouwd kunnen worden als ‘inwonenden’ zoals bijvoorbeeld kinderen, studenten, grootouders, ... Tot slot wordt er in dit hoofdstuk stilgestaan bij verzekerden die wat extra aandacht verdienen, namelijk: dienstplichtigen en gewetensbezwaarden, huispersoneel en gezinshelp(st)ers en bewakers van kinderen en dieren van de verzekeringnemer. Per besproken deel zal er, waar relevant, een korte terugkoppeling worden gemaakt naar aangehaalde subonderzoeksvragen.

3.1. Algemeen

37. De gezins aansprakelijkheidsverzekering is een verzekering voor rekening. Het doel van deze verzekering is dat de verzekeringnemer in de verzekeringsovereenkomst niet enkel zijn eigen verzekerbaar belang dekt, maar ook het belang van andere personen, namelijk zijn gezin.⁶⁸

38. Artikel 3 KB van 12 januari 1984 bepaalt welke personen als verzekerden moeten worden beschouwd. Het woord ‘gezin’ in gezins aansprakelijkheidsverzekering doet al vermoeden dat de dekking niet enkel beperkt is tot de verzekeringnemer. Een beding dat bepaalt dat enkel de verzekeringnemer van de dekking kan genieten, is in strijd met de minimumgarantievoorwaarden en dient als een beperkend beding gelezen te worden in overeenstemming met artikel 3.⁶⁹

In iedere verzekeringsovereenkomst B.A. privéleven moeten als verzekerden worden opgenomen (art. 3 KB 12 januari 1984):

1° de verzekeringnemer en zijn samenwonende echtgenoot, voor zover de verzekeringnemer in België zijn hoofdverblijf heeft;

⁶⁸ M. FONTAINE, *Verzekeringsrecht*, Brussel, Larcier, 2011, 185; G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezins aansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 218.

⁶⁹ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 128-129.

2° alle bij de verzekeringnemer inwonende personen met inbegrip van studerenden zelfs indien zij om studieredenen buiten het hoofdverblijf van de verzekeringnemer verblijven, de dienstplichtigen en de gewetensbezwaarden voor zover respectievelijk de militaire overheid dan wel de dienst of de instelling waarvan ze toegewezen zijn geen verantwoordelijkheid voor hun daden draagt;

3° het huispersoneel en de gezinshelp(st)er wanneer zij handelen in de privédienst van een verzekerde;

4° al wie die, buiten elke beroepswerkzaamheid, kosteloos of bezoldigd, belast is met de bewaking van de met de verzekeringnemer samenwonende kinderen en van de aan de verzekeringnemer toebehorende en in de waarborg begrepen dieren, telkens als zijn aansprakelijkheid ingevolge bewaking in het geding komt.

Deze lijst is niet limitatief zodat er contractueel bedongen kan worden dat er andere personen dan vermeld in artikel 3 kunnen worden opgenomen in de polis van de verzekeringnemer, aangezien het KB enkel minimumvoorwaarden voorziet waardoor een ruimere dekking mogelijk is.⁷⁰

39. In Nederland kent men binnen de AVP-polis verschillende mogelijkheden. Zo heeft men de mogelijkheid om te kiezen voor een alleenstaandendekking of een gezinsdekking. De naam doet al vermoeden waar het over gaat. Wanneer men alleenstaande is heeft men de mogelijkheid om tegen een goedkopere premie een AVP af te sluiten. De personen die hierin gedekt zijn, zijn de verzekeringnemer, logés, personeel en huisdieren. Verder heeft men ook de mogelijkheid om een gezinsdekking af te sluiten. Hierbij zijn de verzekeringnemer, zijn echtgenoot of geregistreerde partner en de minderjarige kinderen mee verzekerd. Verder ook meerderjarige, ongehuwde kinderen die bij de verzekeringnemer inwonen of om studieredenen uitwonend zijn. Ook schoon- en (groot)ouders en ongehuwde bloed- en aanverwanten die bij hen inwonen, worden onder de AVP gezien als gezinsleden die bescherming genieten. Als laatste zijn ook de logés en hun huispersoneel verzekerd voor zover hun aansprakelijkheid verband houdt met de werkzaamheden ten behoeve van een verzekerde.⁷¹

⁷⁰ G. JOCQUE, "Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984" in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 129.

⁷¹ VERBOND VAN VERZEKERAARS, Standaard-polismodel AVP 2000 (Bijlage I).

40. Het KB dat de minimumvoorwaarden bepaalt voor de gezins aansprakelijkheidsverzekering dateert van 12 januari 1984. Destijds was er op juridisch vlak enkel een regeling omtrent het huwelijk als samenlevingsvorm. In artikel 3, 1° KB 12 januari 1984 gaat het dan ook over de samenwonende ‘echtgenoot’. Sinds de wettelijke samenwoning, ingevoerd bij wet van 23 januari 1998 en officieel in werking sinds 1 januari 2000, zijn er momenteel drie verschillende samenlevingsvormen: het huwelijk, de wettelijke samenwoning en de feitelijke samenwoning.⁷² Voor deze laatste twee samenlevingsvormen is geen specifieke bepaling in het KB terug te vinden. De verzekerde personen, zoals omschreven in artikel 3 KB 12 januari 1984, zijn ruim genoeg geformuleerd om ook voor deze samenlevingsvormen onder de verzekering bescherming te genieten. Uit de polis analyse blijkt dat daarin veelal de begunstigden van artikel 3 worden overgenomen en niet uitdrukkelijk wordt verwezen naar de nieuwe diverse samenlevingsvormen. Naast de juridische samenlevingsvormen bestaan er nog nieuwere maar minder vaak voorkomende samenlevingsvormen of gezinssituaties. Het kan bijvoorbeeld gaan om grootouders die terug bij hun kinderen komen inwonen. Hierna wordt er nagegaan of de minimumvoorwaarden en de praktijk tegemoet komen aan deze nieuwe samenlevingsvormen en gezinssituaties.

3.2. Huwelijk

41. Krachtens artikel 3, 1° KB 12 januari 1984 biedt de verzekeringsovereenkomst dekking voor de verzekeringnemer en zijn samenwonende echtgenoot. De vraag is wat er effectief valt onder de woorden ‘echtgenoot’ en ‘samenwonen’?

Aangezien artikel 3, 1° KB 12 januari 1984 uitdrukkelijk spreekt van ‘echtgenoot’, betreft het de samenlevingsvorm van een huwelijk. De wetgever is destijds uitgegaan van de meest voorkomende samenlevingsvorm. Artikel 213 BW verwijst naar de huwelijksplicht die inhoudt dat ‘echtgenoten jegens elkaar tot samenwoning verplicht zijn’. Het is een vaak vergeten vereiste.⁷³ De samenwoning wordt als essentieel beschouwd voor de levensgemeenschap van de echtgenoten. Het houdt in principe een verplichting in onder hetzelfde dak te wonen en daarnaast het recht om door de andere ontvangen te worden op elke plaats

⁷² T. VAN DE CALSEYDE, “Samenlevingsvormen en sociale zekerheid” in VLAAMSE CONFERENTIE BALIE ANTWERPEN (ed.), *Het gezin 2.0*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 19.

⁷³ B. DUBUISSON, “L’assurance des risques du mineur”, *J.dr.jeun.* 1997, 381.

waar deze verblijft.⁷⁴ Uit de samenwoningsplicht vloeit het vermoeden van samenwoning voort. Het gaat om een weerlegbaar vermoeden dat de gehuwden samen verblijf houden. Het is aan derden, zoals een verzekeraar, om te bewijzen dat de gehuwde niet samenwoont met zijn echtgenoot.⁷⁵ Samenwonen kan gezien worden als gezamenlijk een gezinsleven leiden. Hiervoor kan gekeken worden naar de omschrijving gebruikt bij inwonende personen, zoals bepaald in artikel 3, 2°, waar men spreekt van ‘in gezinsverband samenleven’ wat een feitelijk begrip is en beoordeeld wordt op basis van feitelijke omstandigheden (*infra* randnr. 47). Feitelijke omstandigheden zijn: het gebruik van dezelfde leefruimte, samen eten, gebruik van dezelfde badkamer en andere accommodaties, ... Dit veronderstelt een affectieve band, wat gehuwden behoren te hebben. Met deze omstandigheden wordt ook in de praktijk rekening gehouden. Wanneer iemand om professionele redenen tijdelijk op een ander adres verblijft is er niet noodzakelijk een einde gekomen aan het samenwonen.⁷⁶

42. Deze samenwoningsplicht blijft behouden zolang er geen sprake is van een feitelijke scheiding. Wanneer het samenwonen eindigt als gevolg van een feitelijke scheiding of een scheiding van tafel en bed is de echtgenoot niet meer gedekt.⁷⁷ De echtgenoot zal ook geen dekking meer genieten wanneer er sprake is van een echtscheiding aangezien een echtscheiding een afzonderlijk verblijf tot gevolg heeft en het samenwonen ophoudt.⁷⁸ Het komt erop neer dat de echtgenoot niet meer van de gezinsverzekering kan genieten vanaf het moment dat de verzekeringnemer de hoofdverblijfplaats of omgekeerd wanneer de echtgenoot de hoofdverblijfplaats verlaat. Het gevolg is dat de ‘verlaten’ echtgenoot zelf een familiale verzekering zal moeten afsluiten.⁷⁹ Sommige polissen voorzien wel in een overgangperiode nadat het samenwonen is afgelopen. Het voordeel hiervan is dat de dekking, gedurende een bepaalde termijn, behouden blijft in hoofde van de verlaten echtgenoot na het ophouden van samenwonen.⁸⁰

⁷⁴ H. CASMAN, “Opsomming der huwelijksverplichtingen” in H. CASMAN en M. VAN LOOCK (eds.), *Huwelijksvermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2012, I.2.-1.; P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 507.

⁷⁵ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 508.

⁷⁶ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 130.

⁷⁷ P. COLLE, *Handboek bijzonder geregelende verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 94.

⁷⁸ Brussel 22 februari 1989, *Bull.ass.* 1990, 168.

⁷⁹ P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 30-31.

⁸⁰ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS,

Bijkomende voorwaarde is wel dat de verzekeringnemer zijn hoofdverblijfplaats in België moet hebben.⁸¹ Het begrip ‘hoofdverblijfplaats’ werd op uitdrukkelijk verzoek van de Raad van State in de wetgeving opgenomen en is ontleend aan het Koninklijk Besluit van 1 april 1960 betreffende het houden van de bevolkingsregisters. De hoofdverblijfplaats is de plaats waar de leden van een huishouden dat uit verscheidene personen is samengesteld gewoonlijk leven, ongeacht of die personen met een verwantschap verbonden zijn.⁸² De hoofdverblijfplaats is gebaseerd op een feitelijke situatie, dat wil zeggen de vaststelling van een effectief verblijf in een gemeente gedurende het grootste deel van het jaar. Deze vaststelling gebeurt op basis van verschillende elementen, met name de plaats waarheen de betrokkene gaat na zijn beroepsbezigheden, de plaats waar de kinderen naar school gaan, de arbeidsplaats, het energieverbruik en de telefoonkosten, het gewone verblijf van de echtgenoot of van andere leden van het huishouden. Daarnaast volstaat het niet dat iemand enkel de bedoeling uit zijn hoofdverblijfplaats op een gegeven plaats te vestigen via een eigendomstitel, een huurcontract of elk ander bewijs van bewoning voorlegt om voor het betrokken gemeentebestuur zijn inschrijving als hoofdverblijfplaats te rechtvaardigen.⁸³ Althans het geen vereiste is, kan de inschrijving in het bevolkingsregister enkel als eenvoudig vermoeden gelden dat de verzekerde daadwerkelijk woont waar hij is ingeschreven.⁸⁴ Het is aan de verzekeraar om te bewijzen dat de inschrijving niet overeenstemt met de werkelijke situatie.⁸⁵

Het is mogelijk dat de verzekerde om beroepsredenen tijdelijk naar het buitenland vertrekt terwijl de gezinsleden in België blijven wonen. Dit vormt normaal geen probleem vermits de hoofdverblijfplaats van de verzekeringnemer niet gewijzigd wordt. In de praktijk is het aangewezen om de verzekeraar vooraf te verwittigen van een langer verblijf in het buitenland,

K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 130.

⁸¹ Art. 3, 1° KB 12 januari 1984.

⁸² Art. 3, lid 1 Wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, *BS* 13 september 1991; V. CALLEWAERT, “Les qualités d’assuré et de tiers en assurance R.C. vie privée ou la théorie mathématique des ensembles” in R. CAPART en J. BOCKOURT (eds.), *Evaluation du dommage, responsabilité et assurances: Liber amicorum Noël Simar*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2013, 381; C. VAN SCHOUBROECK, “Verzekeringen en jeugdbescherming: een moeilijke verhouding?” in J. PUT (ed.), *Themis 88 - Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, Die Keure, 2014, 88.

⁸³ Art. 16 KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, *BS* 15 augustus 1992; V. CALLEWAERT, “Les qualités d’assuré et de tiers en assurance R.C. vie privée ou la théorie mathématique des ensembles” in R. CAPART en J. BOCKOURT (eds.), *Evaluation du dommage, responsabilité et assurances: Liber amicorum Noël Simar*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2013, 381.

⁸⁴ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 557; B. DUBUISSON, “L’assurance des risques du mineur”, *J.dr.jeun.* 1997, 381;

⁸⁵ P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 30.

dit om “dekkingsproblemen” te vermijden.⁸⁶ Na polis analyse blijkt dat sommige verzekeringsondernemingen aan het tijdelijk karakter een termijn vastbinden variërend van 60 dagen tot 1 jaar. Daarnaast betreft het niet alleen een vertrek om beroeps- of professionele redenen maar ook om bijvoorbeeld gezondheidsredenen. De overplaatsing van het hoofdverblijf naar het buitenland heeft het verlies van dekking van de gezins aansprakelijkheidsverzekering tot gevolg.⁸⁷

43. Hoewel er in het KB van 12 januari 1984 niet expliciet verwezen wordt naar de samenlevingsvorm van het huwelijk, bepaalt artikel 3, 1° van het KB 12 januari 1984 wel uitdrukkelijk dat de verzekeringnemer en zijn samenwonende echtgenoot als verzekerden beschouwd moeten worden. Hieruit kan besloten worden dat er wel degelijk bescherming genoten kan worden binnen de verzekering B.A. privéleven voor de samenlevingsvorm van het huwelijk. Daarnaast kan een scheiding wel gevolgen hebben voor de bescherming en dekking binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering zoals hierboven aangehaald.

3.3. (Wettelijk of feitelijk) samenwonen

44. In dit deel wordt er onderzocht op welke manier de gezins aansprakelijkheidsverzekering bescherming voorziet voor de andere twee samenlevingsvormen, namelijk het wettelijk en feitelijk samenwonen. Artikel 3, 2° KB 12 januari 1984 bepaalt dat ‘alle inwonende personen’ als verzekerden beschouwd moeten worden. Aan de hand van dit begrip wordt er onderzocht of deze samenlevingsvormen bescherming genieten binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Daarnaast zal er onderzocht worden welke andere personen/gezinsleden beschouwd worden als ‘alle inwonende personen’ en in een ‘gezin’ samenwonen.

45. In de rechtsleer omschrijft men het begrip ‘inwonenden’ als ‘alle personen die niet alleen feitelijk onder hetzelfde dak leven maar ook deelnemen en geïntegreerd zijn in het gezinsleven van de verzekeringnemer’.⁸⁸ De wetgever doelt hier voornamelijk op de kinderen

⁸⁶ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 557; B. DUBUISSON, “L’assurance des risques du mineur”, *J.dr.jeun.* 1997, 381; P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 30.

⁸⁷ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 557; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 204.

⁸⁸ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 94.; P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*,

van de verzekeringnemer, maar het kan evenzeer om een ander familielid gaan. Hiertegenover staat dat het niet vereist is dat deze personen bloed- of aanverwanten zijn, het kan bijvoorbeeld ook de vriendin van zoonlief zijn. Het dus niet enkel kinderen die beschouwd kunnen worden als inwonenden maar het bestaan van alternatieve samenlevingsvormen is ook mogelijk. Zo zal eveneens de aansprakelijkheid gedekt zijn van iemand waarmee de verzekeringnemer samenwoont buiten elke huwelijksband, zoals bijvoorbeeld bij wettelijk of feitelijk samenwonen. Vervolgens zijn ook de kinderen van de samenwonende partner gedekt.⁸⁹ Het maakt dan ook geen verschil of deze kinderen al dan niet onderhouden worden door de verzekeringnemer.⁹⁰

46. De voornaamste vereiste, om gekwalificeerd te worden als inwonende, is dat er sprake moet zijn van een daadwerkelijk gemeenschapsleven met de verzekeringnemer of in gezinsverband samenleven met de verzekeringnemer. ‘In gezinsverband samenleven’ is een feitelijk begrip dus dient het bekeken te worden aan de hand van feitelijke omstandigheden zoals bijvoorbeeld: het gebruik van dezelfde leefruimte, samen eten, gebruik van dezelfde accommodatie,...⁹¹ Normalerwijs gaat het om gewoonlijk samenleven onder hetzelfde dak op een georganiseerde en blijvende wijze. Enkel samenwonen onder hetzelfde dak is dus onvoldoende om te besluiten tot een gemeenschappelijk, geïntegreerd en familiaal leven samen met de verzekeringnemer. Het gaat om een feitelijke situatie die veronderstelt dat er een feitelijke en affectieve band is.⁹² Wanneer men louter onder hetzelfde dak als de verzekeringnemer woont is men geen inwonende in de zin van artikel 3, 2°. Een voorbeeld hiervan is een gebouw met verschillende appartementen, met verschillende woonkernen.⁹³

Antwerpen, Intersentia, 2006, 558; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 206; L. SCHUERMANS, “Enkele actualia over de aansprakelijkheidsverzekering van ouders” in CENTRUM VOOR BEROEPSVOLMAKING IN DE RECHTEN (ed.), *Jongeren en recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 114.

⁸⁹ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 131.

⁹⁰ P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De Verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 31.

⁹¹ P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De Verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 30-31.

⁹² C. VAN SCHOUBROECK, “Verzekeringen en jeugdbescherming: een moeilijke verhouding?” in J. PUT (ed.) *Themis 88 - Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, Die Keure, 2014, 88.

⁹³ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 131.

Deze vereiste wordt beoordeeld door een soevereine beslissing van de rechter waar het bewijs met alle middelen van het recht mag worden geleverd.⁹⁴

47. Om discussie te vermijden is het aangewezen dat de inwonende zich ook inschrijft in het bevolkingsregister op hetzelfde adres als de verzekeringnemer. Dit creëert een vermoeden dat men woont op de plaats waar men is ingeschreven. Het is dan aan de verzekeraar om dit vermoeden te weerleggen. Wanneer inwonende personen hun officiële hoofdverblijfplaats elders hebben, dienen zij zelf aan te tonen dat zij inwonen bij de verzekeringnemer.⁹⁵ Meyntjens gaat nog een stap verder en voegt aan voorgaande toe dat er niet enkel een vermoeden is dat men woont op de plaats waar men is ingeschreven maar meer nog, dat er ook een vermoeden van een gezamenlijk gezinsleven geldt na een inschrijving in het bevolkingsregister.⁹⁶ Jocqué betwijfelt of met een inschrijving in het bevolkingsregister op zich mag worden vermoed dat de betrokkenen een geïntegreerde familiale levensgemeenschap vormen. Zo stelt Jocqué dat een inschrijving in het bevolkingsregister op hetzelfde adres als de verzekeringnemer niet het bestaan bewijst van een gezamenlijk familiaal leven maar deze inschrijving enkel een aanwijzing zal vormen van een gezamenlijk familiaal leven.⁹⁷

48. Wanneer een inwonende tijdelijk afwezig is wil dit niet zeggen dat de dekking van de gezins aansprakelijkheidsverzekering verloren gaat. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de inwonende afwezig is omwille van een vakantie, een zakenreis of om andere beroepsredenen.⁹⁸ Zo blijft ook de zoon van een verzekeringnemer, die als vrije patiënt onder professioneel toezicht in een instelling verblijft, de bescherming van de gezins aansprakelijkheidsverzekering genieten.⁹⁹ Hiertegenover staat dat wanneer deze afwezigheid een permanent karakter krijgt, er geen sprake meer is van ‘in gezinsverband samenleven’ en zij dus niet meer onder de noemer inwonenden zullen vallen. Het blijft natuurlijk in vele gevallen een feitenkwestie of een persoon als inwonende beschouwd kan worden en deel uitmaakt van het gezinsleven.¹⁰⁰ Zo is het mogelijk dat er betwisting kan ontstaan wanneer

⁹⁴ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 94.

⁹⁵ P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De Verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 31.

⁹⁶ E. MEYNTJENS, “De gezins aansprakelijkheidsverzekering”, *RW* 2002-03, 645-646.

⁹⁷ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS,

K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 131.

⁹⁸ Brussel 5 oktober 1983, *RW* 1986-87, 1149.

⁹⁹ Rb. Brussel 30 oktober 1989, *RGAR* 1993, 12107².

¹⁰⁰ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS,

een kind bijvoorbeeld verblijft in een gastgezin. Er dient dan te worden nagegaan of het kind werkelijk deel uitmaakt van dit gezin opdat zij bescherming geniet van de gezins-aansprakelijkheidsverzekering van het gastgezin of van haar natuurlijke ouders.¹⁰¹ Wanneer het kind louter als een vakantieverblijf bij de verzekeringnemer verblijft, geniet het kind geen bescherming van de door de verzekeringnemer afgesloten gezinsaansprakelijkheidsverzekering aangezien ‘alle bij de verzekeringnemer inwonende personen’ niet uitgebreid kan worden tot personen die tijdelijk bij de verzekeringnemer logeren en niet permanent inwonen.¹⁰²

49. Verder leeft een student die op kot of Erasmus gaat ook niet meer in ‘gezinsverband’ samen en is er sprake van een tijdelijke afwezigheid. Dit betekent niet noodzakelijk dat de hoedanigheid van gezinslid verloren gaat wanneer men tijdelijk of omwille van specifieke redenen elders verblijft. Artikel 3, 2° KB 12 januari 1984 specificceert namelijk dat studenten, zelfs indien zij om studieredenen buiten de hoofdverblijfplaats van de verzekeringnemer verblijven, nog steeds als verzekerden beschouwd moeten worden. De *ratio* achter deze regeling betreffende studenten is vermijden dat er betwistingen zouden ontstaan wanneer gezinsleden op een ander adres verblijven omwille van studieredenen en de vraag of zij dan al dan niet beschouwd moeten worden als inwonenden.¹⁰³ Deze bepaling in artikel 3, 2° KB 12 januari 1984 is voornamelijk gericht op ‘kotstudenten’. De regeling is enkel van toepassing indien de student nog kan beschouwd worden als een inwonende bij zijn ouders. Wanneer uit de feitelijke omstandigheden kan worden vastgesteld dat de student definitief de ouderlijke woning verlaten heeft en zelfstandig is gaan wonen, dan zal er nagegaan worden of hij nog van de verzekeringsdekking kan genieten. Wanneer de student nog geen eigen gezin gesticht heeft en nog onderhouden wordt door één van zijn ouders zal hij als inwonende beschouwd worden en genieten van de bescherming van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering.¹⁰⁴ Het is dus vanzelfsprekend dat de student van deze dekking geniet, ook wanneer hij reeds meerderjarig geworden is.¹⁰⁵ Het voordeel van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering voor

K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 132.

¹⁰¹ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 132.

¹⁰² Gent 11 april 1995, *AJT* 1995-96, 96.

¹⁰³ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 132.

¹⁰⁴ P. VANDOREN, “Verzekering van studentenkamers”, *De Verzekeringswereld*, nr. 359, 16.

¹⁰⁵ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 95.

studenten is dat zij gedekt zijn voor schade veroorzaakt aan medestudenten, kotgenoten of andere derden.

50. Wanneer de verzekeringnemer de hoofdverblijfplaats verlaat moet erop gewezen worden dat niet enkel zijn echtgenote maar ook de achtergelaten kinderen niet meer verzekerd zijn door de gezins aansprakelijkheidsverzekering, zelfs niet in het geval de kinderen tijdens het weekend af en toe bij de verzekeringnemer verblijven.¹⁰⁶ Dit omdat inwoners bij de verzekeringnemer ophoudt zelfs wanneer de ouder bij wie de kinderen niet langer verblijven de premies is blijven betalen.¹⁰⁷ Omdat inwoners een feitelijk begrip is en om verdere betwisting te vermijden met betrekking tot de verblijfplaats van de kinderen, vereisen sommige verzekeraars dat de kinderen fiscaal ten laste zijn van de verzekeringnemer of economisch van hem afhankelijk zijn.¹⁰⁸ Zo bepalen polissen dat als verzekerden moeten worden beschouwd, de niet-inwonende kinderen van de verzekeringnemer of zijn partner/echtgenoot waarvan het hoederecht geheel of gedeeltelijk aan de andere ouder is toevertrouwd, die economisch volledig of hoofdzakelijk afhankelijk zijn van de verzekeringnemer of zijn partner of zolang de kinderen bij de verzekeringnemer gedomicilieerd zijn.¹⁰⁹ Dit zijn ruimere dekkingen aangeboden op de Belgische markt om het probleem van scheidingen op te vangen.¹¹⁰ Anderzijds geldt wel wanneer de ouders een verblijfsregeling hebben uitgewerkt in het kader van co-ouderschap, de kinderen bij hen beide zijn gehuisvest en verzekerd zijn binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering van beide ouders.¹¹¹

51. De twee initiële subonderzoeksvragen waar er doorheen dit hoofdstuk een antwoord op gegeven moest worden waren: ‘Welke personen gedekt worden door de gezins aansprakelijkheidsverzekering?’ en ‘Op welke manier komt de wettelijke regeling en

¹⁰⁶ P. VANDOREN, “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De Verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 31.

¹⁰⁷ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 560; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 206.

¹⁰⁸ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 560; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 206.

¹⁰⁹ C. VAN SCHOU BROECK, “Verzekeringen en jeugdbescherming: een moeilijke verhouding?” in J. PUT (ed.) *Themis 88 - Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, Die Keure, 2014, 88-89.

¹¹⁰ L. SCHUERMANS, “Enkele actualia over de aansprakelijkheidsverzekering van ouders” in CENTRUM VOOR BEROEPSVOLMAKING IN DE RECHTEN (ed.), *Jongeren en recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 115.

¹¹¹ S. BROUWERS, “Echtscheiding door onderlinge toestemming”, *TPR* 2007, 420-421; G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 206.

polispraktijk, rekening houdend met de beschermde personen, tegemoet aan de ‘nieuwe gezinssamenstellingen en gezinssituaties’?’. Het is artikel 3, 2° KB 12 januari 1984 dat bepaalt of ‘alle inwonende personen’ als verzekerden beschouwd moeten worden. De voornaamste vereiste, om gekwalificeerd te worden als inwonende, is dat er sprake moet zijn van een daadwerkelijk gemeenschapsleven met de verzekeringnemer of in gezinsverband samenleven met de verzekeringnemer. In het KB van 12 januari 1984 wordt niet expliciet verwezen naar de samenlevingsvormen van wettelijk of feitelijk samenwonen. Toch kan er besloten worden dat wanneer er voldaan is aan criteria van ‘inwonenden’ en ‘in gezinsverband samenleven’, er voor feitelijk en wettelijk samenwonenden bescherming genoten kan worden in de verzekering B.A. privéleven. Het begrip ‘inwonende’ beperkt zich echter niet tot de twee aangehaalde samenlevingsvormen maar gaat verder dan dat. Onder inwonende worden ook kinderen, studenten, familie, vrienden, ... verstaan zolang er sprake is van ‘in gezinsverband samenleven’ met de verzekeringnemer wat een feitelijk beoordeling inhoudt. Tot slot kan er geconcludeerd worden dat op basis van de huidige wettelijke regeling en polispraktijk er voor een ruim aantal personen, in welke gezinssituatie/samenstelling dan ook, bescherming genoten kan worden binnen de gezinsaanprakelijkheidsverzekering.

3.4. Dienstplichtigen en gewetensbezwaarden: overbodig?

52. Artikel 3, 2° KB 12 januari 1984, vermeldt expliciet dat ook dienstplichtigen en gewetensbezwaarden nog geacht worden beschermd te zijn. Er wordt namelijk gesteld dat zij ook genieten van de dekking van de gezinsaanprakelijkheidsverzekering voor zover respectievelijk de militaire overheid dan wel de dienst of de instelling waaraan ze toegewezen zijn, geen verantwoordelijkheid voor hun daden draagt.¹¹² Bij wet van 31 december 1992 is artikel *1bis* toegevoegd aan de wet Gecoördineerde Dienstplichtwetten van 30 april 1962. Artikel *1bis* Gecoördineerde Dienstplichtwetten bepaalt dat de wet van toepassing is op de dienstplichten van de lichte 1993 en op de daaraan voorafgaande lichten. Met de afschaffing van de dienstplicht heeft deze bepaling haar belang verloren en kan ze opgeheven worden.¹¹³

¹¹² Art. 3, 2° KB 12 januari 1984.

¹¹³ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 132-133.

53. In Nederland bepaalde men oorspronkelijk dat men enkel beroep kon doen op de AVP-polis als particulier, dus niet wanneer de aansprakelijkheid verband houdt met de uitoefening van een (neven)bedrijf of (neven)beroep of bij het vervullen van de militaire dienstplicht.¹¹⁴ Het deel ‘vervullen van de militaire dienstplicht’ is later uit de Standaard-polismodellen verdwenen. Mijns inziens, niet omdat ze nu wel bescherming genieten als militair, maar omdat de dienstplicht reeds 1 mei 1997 werd opgeschort in Nederland waardoor deze bepaling overbodig geworden is.¹¹⁵

3.5. Huispersoneel en gezinshelp(st)ers

54. Verzekerden zijn eveneens het huispersoneel en de gezinshelp(st)ers wanneer zij handelen in de privé-dienst van een verzekerde.¹¹⁶ Met ‘een verzekerde’ worden alle verzekerde personen bedoeld zoals omschreven in artikel 3 KB 12 januari 1984. Verder valt buiten het toepassingsgebied personeel dat is aangeworven in het kader van beroepsactiviteiten, zij mogen niet als verzekerden beschouwd worden en genieten geen bescherming van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering.¹¹⁷ In het Standaard-polismodel AVP 2000 geniet het huispersoneel ook bescherming, voor zover hun aansprakelijkheid verband houdt met werkzaamheden ten behoeve van de verzekerde.¹¹⁸

55. Artikel 5 AOW bepaalt dat onder ‘huispersoneel’ dient te worden verstaan, een werknemer die zich verbindt, tegen loon en onder gezag, in hoofdzaak huishoudelijke handenarbeid te verrichten in verband met de huishouding van de werkgever of van zijn gezin. Het is niet vereist dat hun arbeid uitgeoefend wordt in het kader van een arbeidsovereenkomst. De geleverde prestaties moeten plaatsvinden in het huishouden van de verzekerden. Het gaat hoofdzakelijk over manueel te verrichten werk, niet om geestelijke of intellectuele arbeid.¹¹⁹ De meest voorkomende voorbeelden van huispersoneel zijn butlers, tuinmannen, keukenpersoneel, kindermeisjes en poetsvrouwen die werken in privé-dienst. Er kan zich echter wel een probleem stellen wanneer het huispersoneel prestaties verricht in het

¹¹⁴ NEDERLANDSE VERENIGING VAN ALGEMENE AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERAARS, *Het ABC van de AVP*, januari 1985,

<http://cvissler.info/informatie/aansprakelijkheid/verzekeringvormen/avp/abc%20avp%201985.pdf>.

¹¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/defensiepersoneel/dienstplicht> (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹¹⁶ Art. 3, 3° KB 12 januari 1984.

¹¹⁷ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 96.

¹¹⁸ VERBOND VAN VERZEKERAARS, Standaard-polismodel AVP 2000 (Bijlage I).

¹¹⁹ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 208.

kader van de beroepsactiviteit van de verzekerde, aangezien deze prestaties vallen buiten het toepassingsgebied van het KB 12 januari 1984 en er geen bescherming zal zijn binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Er dient *in concreto* beoordeeld te worden of het schadegeval opgelopen is binnen het privéleven of in het kader van de beroepsactiviteit van de verzekerde. Wanneer een poetsvrouw de drempel van de winkel van de verzekeringnemer met water poetst, terwijl het vriest en vervolgens een klant uitglijdt, is de aansprakelijkheid niet gedekt door de gezins aansprakelijkheidsverzekering van de verzekeringnemer, zijnde haar werkgever.¹²⁰

56. In het kader van de economie, wanneer bijvoorbeeld een buur klusjes verricht, geniet deze dan van de gezins aansprakelijkheidsverzekering als zijnde ‘huispersoneel’? Als eerste mogen de werken die de klussende buur uitvoert geen professionele activiteit uitmaken, aangezien er dan een B.A. exploitatie afgesloten dient te worden.¹²¹ De volgende vraag is of de desbetreffende klussende buur beschouwd kan worden als ‘huispersoneel’ in de zin van artikel 3, 3° KB 12 januari 1984. Het is geen vereiste dat de tewerkstelling gebeurt via een arbeidsovereenkomst. Er dient wel een loon betaald te worden en de klussende buur moet onder gezag staan. Wanneer de werken zich louter occasioneel als vriendendienst voordoen zal men niet aan de kwalificatie van huispersoneel voldoen. Wanneer diezelfde persoon meermaals diensten gaat verrichten is het waarschijnlijker dat hij als huispersoneel gekwalificeerd zal worden.¹²²

Als het gaat om een vriendendienst en er zich een schadegeval zou voordoen stelt dit normaal gezien geen probleem aangezien 85 à 90 procent van de gezinnen in België een gezins aansprakelijkheidsverzekering heeft. De klussende buur zal dekking genieten via zijn gezins aansprakelijkheidsverzekering. Bij schade tijdens het uitvoeren van vriendendiensten bestaat er twijfel of hier sprake is van contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid. De grote vraag is of de gemaakte afspraken al dan niet een contract uitmaken in de zin van artikel 1101 BW Bij werken uitgevoerd in privé-of familieverband zijn de hulpvragende en hulpbiedende

¹²⁰ Luik 29 mei 1968 *De Verz.*, 1969, 567; G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOU BROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 134.

¹²¹ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de de economie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/adviccec20171pdf>.

¹²² COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de de economie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/adviccec20171pdf>.

in de regel niet met elkaar verbonden, het gaat enkel om afspraken.¹²³ Deze afspraken worden slecht bindende overeenkomsten indien de partijen de bedoeling hebben om rechtsgevolgen te creëren. Dit is in de regel niet het geval bij afspraken gemaakt voor de uitvoering van een vriendendienst.¹²⁴ Het gaat dan slechts over afspraken gangbaar in het sociaal verkeer.¹²⁵ Het gevolg is dat de klussende buurman beroep zal kunnen doen op zijn gezins aansprakelijkheidsverzekering. Toch is het onderscheid tussen een vriendendienst en een juridisch bindende overeenkomst niet altijd even duidelijk. In bepaalde omstandigheden is het toch mogelijk dat een vriendendienst een juridisch bindende overeenkomst uitmaakt. Het uitlenen van een voertuig kan gezien worden als een vriendendienst en ook gekwalificeerd worden als een contract van bruikleen.¹²⁶ Na praktijkonderzoek blijkt dat enkele verzekeringsondernemingen in hun algemene voorwaarden bepalen dat “vrijwilligerswerk en onbezoldigde vriendendiensten, zelfs als u een vergoeding ontvangt voor gemaakte kosten” beschouwd worden als privéleven en de gezins aansprakelijkheidsverzekering hiervoor dekking verleent. In Nederland spreekt men van de ‘hoedanigheid van vriend’, wanneer iemand bij wijze van vriendendienst een ander bij het verrichten van bepaalde werkzaamheden hulp verleent.¹²⁷ Over het algemeen voorzien Nederlandse verzekeringsondernemingen in hun algemene polisvoorwaarden expliciet dat ze dekking voorzien in geval er zich schade voordoet bij het verrichten van een vriendendienst. Ze vergoeden de schade die de verzekerde aan een ander toebrengt bij het verrichten van onbetaalde handenarbeid als vriendendienst. De voorwaarde hierbij is dat de verzekerde ook aansprakelijk zou zijn voor de schade als het geen vriendendienst zou zijn geweest.

3.6. Bewakers van kinderen en dieren van de verzekeringnemer

57. Al wie, buiten elke beroepswerkzaamheid, kosteloos of bezoldigd, belast is met de bewaking van de met de verzekeringnemer samenwonende kinderen en van de aan de verzekeringnemer toebehorende en in de waarborg begrepen dieren, telkens als zijn aansprakelijkheid ingevolge deze bewaking in het geding komt, moeten als een verzekerden

¹²³ G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 1 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOU BROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 74.

¹²⁴ E. DIRIX, “Gentlemen's agreements en andere afspraken met onzekere rechtsgevolgen”, *RW* 1985-86, 2121-2125; V. SAGAERT, “Vriendschap in het recht”, *TPR* 2016, 1145.

¹²⁵ Antwerpen 15 september 1998, *T.B.B.R.* 2000, 50; Gent 3 april 2003, *De Verz.* 2004, 139; W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2015, 35.

¹²⁶ Rb. Gent 28 juni 2001, *TGR* 2002, 147.

¹²⁷ J.H. WANSINK, *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 93.

van de gezins aansprakelijkheidsverzekering worden beschouwd (artikel 3, 4° KB 12 januari 1984). Het gaat om elke persoon die met de bewaking van de kinderen of dieren belast is. Dit geldt bijvoorbeeld voor zowel een familielid als een babysit of ‘dierensitter’.¹²⁸ Hier is ook vereist dat de bewaking geen professionele activiteit uitmaakt aangezien er dan geen bescherming geldt binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Wanneer de bewaking herhaaldelijk tegen betaling plaatsvindt, kan dit gekwalificeerd worden als een professionele activiteit.¹²⁹ Wanneer de bewaking louter occasioneel is en niet herhaaldelijk tegen betaling plaatsvindt kan er wel bescherming genoten worden binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Dit wordt ook door de meeste verzekeringsondernemingen bedongen in hun algemene voorwaarden (*supra* randnr. 30). Het uitvoeringsbesluit bij de RSZ-wet zet uiteen wat er verstaan dient te worden onder occasionele arbeid. Babysitten is hier een voorbeeld van.¹³⁰ Het babysitten mag niet meer dan acht uur per week bedragen, anders is het geen occasionele arbeid meer maar een professionele activiteit.¹³¹ Daarnaast kan er wel een vergoeding verschuldigd zijn voor de bewaking.¹³²

58. Belangrijk is op te merken dat wanneer de schade veroorzaakt door de bewaker aan het kind zelf, niet gedekt wordt als gevolg van artikel 6,2° KB 12 januari 1984. Dit artikel bepaalt dat ‘schade veroorzaakt aan personen bedoeld bij artikel 3, 1° en 2° van de dekking worden uitgesloten’. In de rechtsleer wordt er gesuggereerd dat deze laatste bepaling ongrondwettig is.¹³³ Dit bouwt voort op een arrest van het Grondwettelijk Hof waarin geoordeeld werd dat art 4, 1 Wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen ongrondwettig is.¹³⁴ In dit arrest ging het om een echtgenoot die het voertuig van zijn vrouw had aangereden. Waarop de verzekeraar weigerde het schadegeval te dekken op grond dat ongevallen veroorzaakt door de echtgenoot

¹²⁸ G. JOCQUE, *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 209.

¹²⁹ E. DENOEL, “Assurance des responsabilités civiles extra-contractuelles découlant de la vie privée”, *De Verz.* 1987, 46; G. JOCQUE, “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in H. COUSY, L. SCHUERMANS, K. BERNAUW en C. VAN SCHOUBROECK (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 136.

¹³⁰ Art. 16 KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 5 december 1969.

¹³¹ X., “Arbeidsongevallen huispersoneel”, *NJW* 2015, afl. 322, 350.

¹³² V. CALLEWAERT, “Les qualités d’assuré et de tiers en assurance R.C. vie privée ou la théorie mathématique des ensembles” in R. CAPART en J. BOCKOURT (eds.), *Evaluation du dommage, responsabilité et assurances: Liber amicorum Noël Simar*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2013, 384.

¹³³ N. DENOEL, “La Cour d’arbitrage et la lutte contre la fraude à l’assurance ou comment éradiquer la fraude sans violer la constitution”, *De Verz.* 1998, 435-439.

¹³⁴ Wet 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *BS* 8 december 1989 (hierna genoemd: ‘WAM-wet’); Arbitragehof 21 maart 1995, *TBH* 1995, 885-889.

van de verzekerde worden uitgesloten op basis van art. 4, §1 WAM-wet. Van het voordeel van de vergoeding kunnen nochtans worden uitgesloten, wanneer ze geen lichamelijk letsel hebben opgelopen: de bestuurder van het motorrijtuig, de verzekeringnemer, de eigenaar en houder van het verzekerd motorrijtuig, de echtgenoot van de bestuurder, van de verzekeringnemer, van de eigenaar of van de houder van het motorrijtuig, de bloed- of aanverwanten in rechte lijn van voornoemde personen, wanneer deze bij hem inwonen en door hem onderhouden worden (artikel 4, § 1 WAM-wet). Het zou namelijk een discriminatie inhouden dat systematisch de echtgenoten van de personen die aansprakelijk zijn voor ongevallen, van de dekking door de verzekering worden uitgesloten. Het Hof stelde dat het mogelijk werd gemaakt elke vergoeding aan de echtgenoten te weigeren, steunend op een vermoeden dat zij in geen geval mogen weerleggen. Daarnaast werd het aangehaalde middel om bedrog bij de verzekering te verhinderen dat voortvloeit uit een heimelijke verstandhouding tussen de verzekerde en zijn bloed- en aanverwanten in rechte lijn, op voorwaarde dat zij bij hem inwonen en door hem worden onderhouden, als onevenredig beoordeeld omdat dit eveneens gesteund is op een vermoeden dat niet weerlegbaar is. Het Grondwettelijk Hof oordeelde dat “Artikel 4, §1 van de Wet van 21 november 1989 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, in zoverre het, in geen enkel geval, de personen die van het voordeel van de verplichte verzekering mogen worden uitgesloten, toestaat het vermoeden van heimelijke verstandhouding waarop het is gegrond, te weerleggen”.¹³⁵ Vervolgens is artikel 4, §1 opgevoerd bij wet van 31 mei 2017 tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

Artikel 6,2° KB 12 januari 1984, bepaalt dat van de dekking kan worden uitgesloten de schade veroorzaakt aan de verzekeringnemer en zijn samenwonende echtgenoot, alsmede alle bij de verzekeringnemer inwonenden personen met inbegrip van de studerende en de dienstplichtigen en gewetensbezwaarden. Het Grondwettelijk Hof zou op basis van aangehaalde principes mogelijks tot eenzelfde beoordeling kunnen komen. Tegen dergelijke clausules zouden eveneens rechtsmiddelen betreffende de strijdigheid van het KB van 12 januari 1984 met een grondwettelijke bepaling van niet-discriminatie kunnen worden ingeroepen.¹³⁶ Deze regel wil bedrieglijke collusie en fraude voorkomen omdat de personen van wie de aansprakelijkheid gedekt is in principe niet tegelijkertijd de hoedanigheid van

¹³⁵ Arbitragehof 21 maart 1995, *TBH* 1995, 885.

¹³⁶ C. VANSCHOUBROECK, noot onder Arbitragehof 21 maart 1995, *TBH* 1995, 889.

verzekerde en derde kunnen aannemen.¹³⁷ De vrees voor fraude en collusie is minder groot ten aanzien van het huispersoneel en de gezinshelp(st)ers, zo blijkt uit artikel 6, 3° KB 12 januari 1984. Bij het huispersoneel en de gezinshelp(st)ers wordt enkel de stoffelijke schade aan hen berokkend door een andere verzekerde, van de dekking uitgesloten. Bij personen bedoeld in art. 3,1° en 2° KB 12 januari 1984 wordt elke schade uitgesloten.¹³⁸ In de praktijk worden het huispersoneel, de gezinshelp(st)ers of personen die belast zijn met de oppas van kinderen als derden aangemerkt, voor alle schade die een verzekerde berokkent.¹³⁹ Het gaat immers om een facultatieve uitsluiting zodat er in de praktijk wel van bescherming genoten kan worden.

HOOFDSTUK 4. NIEUWE RISICO'S

59. Door het evolueren van de maatschappij en de technologie ontstaan er nieuwe ontwikkelingen. In dit hoofdstuk is er voor geopteerd deze nieuwe ontwikkelingen te benoemen als 'nieuwe risico's' voor de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Deze naam is gekozen omdat het KB van 12 januari 1984 al gepubliceerd was alvorens deze nieuwe ontwikkelingen zich voordeden op de markt. Er zal onderzocht worden of deze nieuwe ontwikkelingen al dan niet een plaats vinden binnen de uiteengezette grenzen van het KB van 12 januari 1984. Ook dient onderzocht te worden of deze ontwikkelingen gedekt worden door de gezins aansprakelijkheidsverzekering en of er mogelijks het risico bestaat dat de gebruiker van deze nieuwe technologieën zich niet op de bescherming van de gezins aansprakelijkheidsverzekering kan beroepen.

60. In dit hoofdstuk ligt de focus op drie nieuwe fenomenen. Het eerste onderdeel zal gaan over het gebruik van drones en hoe de gezins aansprakelijkheidsverzekering hierop inspeelt. Vervolgens wordt hetzelfde gedaan voor de elektrische fiets. Tot slot wordt er onderzocht hoe de gezins aansprakelijkheidsverzekering inspeelt op het groeiende fenomeen van de deeleconomie.

¹³⁷ B. DUBUISSON, "L'assurance des risques du mineur", *J.dr.jeun.* 1997, 381 ; P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 564; L. SCHUERMANS, "Enkele actualia over de aansprakelijkheidsverzekering van ouders" in CENTRUM VOOR BEROEPSVOLMAKING IN DE RECHTEN (ed.), *Jongeren en recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 116.

¹³⁸ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 564.

¹³⁹ P. DE TAVERNIER, *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 565.

4.1. Drones

61. Er wordt meer en meer gebruik gemaakt van drones zowel voor privé als voor professionele doeleinden. Drones worden bijvoorbeeld gebruikt door sportbeoefenaars om hun activiteiten te filmen of op skivakantie om het gezin al skiënd de pistes te zien afdalen. Het is ook mogelijk dat een kind van tien jaar een drone als speelgoed gebruikt. Het besturen van een drone vereist een bepaalde vaardigheid en wanneer het misloopt kan de schade aanzienlijk zijn. De subonderzoeksvraag welke een antwoord verdient is: Wordt de aansprakelijkheid voor de schade veroorzaakt door een drone gedekt door de gezinsaansprakelijkheidsverzekering? De Europese regelgeving geldt enkel voor onbemande luchtvaartuigen die zwaarder zijn dan 150 kg.¹⁴⁰ De EU werkt wel aan nieuwe veiligheidsregels voor de burgerluchtvaart en een nieuw mandaat voor het Europees Agentschap voor veiligheid van de luchtvaart, waarmee er voor het eerst voorzien wordt in Europese regelgeving met betrekking tot civiele drones.¹⁴¹ In België worden de regels omtrent drones uiteengezet in het Koninklijk Besluit van 10 april 2016 met betrekking tot het gebruik van op afstand bestuurd luchtvaartuigen in het Belgische luchtruim.¹⁴² In Nederland zijn de regels betreffende drones terug te vinden in de Regeling modelvliegen.¹⁴³

4.1.1. Definitie

62. Het KB drone spreekt niet van ‘drone’ maar van ‘een op afstand bestuurd luchtvaartuig’, afgekort als ‘RPA’. Het KB definieert een drone als een onbemand luchtvaartuig waarvan de maximale startmassa niet meer dan 150 kg bedraagt en bestuurd wordt vanaf een grondcontrolestation.¹⁴⁴ Het gaat dus over een onbemand luchtvaartvoertuig dat met een afstandsbediening vanop de grond bestuurd kan worden. Naar Nederlands recht wordt een drone gedefinieerd als een modelluchtvaartuig dat niet in staat is een mens te dragen en uitsluitend gebruikt wordt voor luchtvaartvertoning, recreatie of sport.¹⁴⁵ In

¹⁴⁰ <http://www.consilium.europa.eu/nl/policies/drones/> (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹⁴¹ <http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2017/12/22/updated-aviation-safety-rules-and-new-rules-on-drones-approved-by-the-council/> (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹⁴² KB 10 april 2016 met betrekking tot het gebruik van op afstand bestuurd luchtvaartuigen in het Belgische luchtruim, BS 15 april 2016 (hierna genoemd: ‘KB drone’).

¹⁴³ Regeling van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 2 december 2005, nr. HDJZ/LUV/2005-2297, Hoofddirectie Juridische Zaken, houdende nadere regels voor vluchten met een modelvliegtuig, Stcrt. 2013, 17149 (hierna genoemd: ‘Regeling modelvliegen’).

¹⁴⁴ Art. 1, 4° KB drone.

¹⁴⁵ Art. 1 Regeling modelvliegen.

tegenstelling tot Nederland heeft België er niet voor gekozen om drones te integreren in de bestaande modelluchtvaartregeling.¹⁴⁶

4.1.2. *Verschillende klassen vluchtuitvoeringen*

63. Het KB drone maakt een onderscheid in drie klassen vluchtuitvoeringen : klasse 1, klasse 2 en de zogenaamde klasse privégebruik of anders genoemd recreatief gebruik. Dit onderscheid is van belang om te bepalen of de gezins aansprakelijkheid al dan niet dekking zal verlenen voor een mogelijk schadegeval. Het zijn namelijk de verzekeringsmaatschappijen die bepalen voor welke vluchtuitvoeringen en binnen welke voorwaarden ze dekking zullen verlenen.

64. Er moet aan meerdere voorwaarden voldaan zijn om binnen klasse 1 gecategoriseerd te worden. Als eerste voorwaarde bepaalt het KB dat de startmassa van de drone niet meer dan 150 kg mag bedragen.¹⁴⁷ De bestuurder moet over een geldig attest van afstandspiloot of bewijs van bevoegdheid beschikken.¹⁴⁸ Vervolgens mag de bestuurder met desbetreffende drone niet hoger vliegen dan 90 meter boven de grond.¹⁴⁹ De piloot moet minimum 18 jaar oud zijn.¹⁵⁰ Er mag enkel bij daglicht gevlogen worden en er mag niet gevlogen worden in het gecontroleerde luchtruim.¹⁵¹ Er mogen geen steden en gemeenten worden overvlogen.¹⁵² De drone moet geregistreerd zijn bij het Directoraat-Generaal Luchtvaart (hierna: ‘DGLV’) en bij elke vluchtuitvoering moet een melding gemaakt worden bij het DGLV.¹⁵³

65. Een klasse 2 vluchtuitvoering wordt in het KB drone omschreven als elke luchtvaartactiviteit waarbij een RPA met een maximale opstijgmassa van minder dan 5 kg wordt gebruikt voor activiteiten zoals luchtfotografie, landmeetkunde en observatie en die een laag risico inhoudt voor de luchtvaartveiligheid, de veiligheid van personen en goederen op de grond.¹⁵⁴ De voorwaarden zijn grotendeels hetzelfde als voor een klasse 1 vluchtuitvoering

¹⁴⁶ S. DE SCHRIJVER en M. DEMEYER, “Aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door recreatieve drones naar Belgisch recht”, *Computerr.* 2018, 19.

¹⁴⁷ Art. 1, 4° KB drone.

¹⁴⁸ Art. 15, lid 1 KB drone.

¹⁴⁹ Art. 13, §2 KB drone.

¹⁵⁰ Art. 21, §2, 1° KB drone.

¹⁵¹ Art. 13, §2 KB drone; https://mobilit.belgium.be/nl/luchtvaart/drones/ik_heb_een_drone_wat_nu/klasse_1.

¹⁵² Art. 1, 18° KB drone;

https://mobilit.belgium.be/nl/luchtvaart/drones/vlieg_veilig_met_je_drone_klasse_1_en_2.

¹⁵³ Art. 66 KB drone.

¹⁵⁴ Art. 1, 17° KB drone.

behoudens enkele verschillen. Zoals de definitie al aangeeft is er wel vereist dat de drone maximaal een opstijgmassa van 5 kg heeft. Er mag gevlogen worden vanaf 16 jaar in plaats van 18 jaar.¹⁵⁵ Het is wel enkel toegelaten tot een hoogte van 45 meter te vliegen.¹⁵⁶ Er dient geen melding gemaakt te worden van elke vluchtuitvoering, een registratie van de drone bij het DGLV is voldoende.¹⁵⁷

66. Verder is er de klasse ‘privégebruik’ of ook wel ‘recreatief’ gebruik genoemd. Een drone waarvan de startmassa minder dan één kilogram bedraagt valt hieronder.¹⁵⁸ Er dient aan volgende cumulatieve voorwaarden voldaan te zijn om binnen deze klasse te vallen. Zo mag een drone enkel gebruikt worden voor een uitsluitend recreatief doel.¹⁵⁹ De drone mag maximaal op een hoogte van 10 meter boven de grond vliegen.¹⁶⁰ Er mag enkel mee gevlogen worden voor persoonlijke doeleinden buiten de openbare ruimte.¹⁶¹ Er mag vervolgens niet gevlogen worden in een straal van 3 km rond een luchthaven, een civiel of militair luchtvaartterrein.¹⁶² Het is ook verboden boven industriële complexen, gevangenissen, de LNG-terminal van Zeebrugge, nucleaire installaties of een groot aantal mensen in open lucht te vliegen.¹⁶³ De bestuurder van de drone dient ervoor te zorgen dat de veiligheid van andere luchtvaartuigen, personen of goederen op de grond niet in gevaar wordt gebracht.¹⁶⁴ Tot slot is de gebruiker ook verplicht zich te houden aan de bepalingen van de toepasselijke regelgeving inzake privacy.¹⁶⁵

67. Als laatste is er nog een categorie die vaak vergeten wordt, de categorie ‘speelgoed’. Drones kunnen als speelgoed beschouwd worden wanneer ze niet gesofisticeerd zijn of geen grote technische kennis van de gebruiker vereisen.¹⁶⁶ Het KB van 19 januari 2011 betreffende de veiligheid van speelgoed bepaalt in artikel 2, 1° dat speelgoed elk product is dat, al dan niet uitsluitend, ontworpen of bestemd is om door kinderen jonger dan 14 jaar bij het spelen te

¹⁵⁵ Art. 18, §1, 1° KB drone.

¹⁵⁶ Art. 13, §1 KB drone.

¹⁵⁷ Art. 53 KB drone.

¹⁵⁸ Art. 3, §2 KB drone; K. MOORS, “Drones: een nieuw aansprakelijkheidsrisico onderworpen aan een verplichte verzekering” in T. VANSWEEVELT en B. WEYTS (eds.), *Nieuwe risico's in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 79.

¹⁵⁹ Art. 3, §2, 1° KB drone.

¹⁶⁰ Art. 3, §2, 2° KB drone.

¹⁶¹ Art. 3, §2, 3° KB drone.

¹⁶² Art. 3, §2, 4° KB drone.

¹⁶³ Art. 3, §2, 5° KB drone.

¹⁶⁴ Art. 3, §2, 6° KB drone.

¹⁶⁵ Art. 3, §2, 7° KB drone.

¹⁶⁶ E. DE PAUW, R. DE ROO en W. HARDYNS, *Drones in 101 vragen*, Brugge, Die Kreue, 2017, 58.

worden gebruikt.¹⁶⁷ Een gemakkelijk te hanteren drone kan hier dus onder vallen. Dit kan gevolgen hebben voor de bescherming van de gezins aansprakelijkheidsverzekering.

68. In Nederland maakt men enkel een onderscheid wanneer een drone gebruikt wordt voor ‘recreatief gebruik’ of voor ‘beroepsmatig gebruik’.¹⁶⁸ De oude Regeling modelvliegen bepaalde oorspronkelijk dat de totale startmassa niet meer dan 25 kg mag bedragen. Het Verbond van Verzekeraars hanteert deze voorwaarde echter nog altijd in informatieve brochures verspreid onder verzekeraars.¹⁶⁹ De Nederlandse overheid bepaalt dat de regeling in de toekomst zal veranderen naar een maximum gewicht van 4 kg.¹⁷⁰ Daarnaast verbiedt de Regeling modelvliegen vluchten hoger dan 120 meter boven de grond wat toch een opmerkelijk verschil is met onze maximale hoogte van 10 meter bij recreatief gebruik.¹⁷¹ Verder gelden er nog andere meer algemene voorwaarden als: een goed zicht op de drone¹⁷², enkel vliegen bij daglicht¹⁷³, niet vliegen boven mensenmenigten, (spoor)wegen, gebouwen en andere bouwwerken¹⁷⁴, minimaal 3 kilometer uit de buurt blijven van vliegvelden en ander *no fly zones*¹⁷⁵.

4.1.3. Bescherming binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering?

69. Allereerst moet er uitgemaakt worden of de gebruiker een professionele gebruiker is van een drone of een recreatieve gebruiker. Dit onderscheid kan bepaald worden door na te gaan voor welk doel de drone ingezet wordt. Gaat het om een commerciële activiteit of een niet-commerciële activiteit? Vervolgens is het de verzekeringsonderneming die bepaalt voor welke klassen vluchtuitvoeringen en onder welke voorwaarden zij dekking geven binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering.

70. Wanneer een drone gebruikt wordt voor professionele en/of commerciële activiteiten zal deze nooit gedekt zijn binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. In deze

¹⁶⁷ Art. 2, 1° KB 19 januari 2011 betreffende de veiligheid van speelgoed, BS 10 februari 2011.

¹⁶⁸ N. LAVRIJSSEN, “Civielrechtelijke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door recreatieve drones in Nederland”, *Computerr*. 2018, 11.

¹⁶⁹ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Informatie over regelgeving en verzekeringen: Zicht op drones*, oktober 2014, <https://www.verzekeraars.nl/media/2129/brochure-zicht-op-drones.pdf>.

¹⁷⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/drone/vraag-en-antwoord/regels-drone-particulier> (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹⁷¹ Art. 2, h Regeling modelvliegen.

¹⁷² Art. 2, a Regeling modelvliegen.

¹⁷³ Art. 2, d Regeling modelvliegen.

¹⁷⁴ Art. 2, e Regeling modelvliegen.

¹⁷⁵ Art. 2, h Regeling modelvliegen.

omstandigheid zal de drone gebruikt worden om beroepsactiviteiten mee te vervullen. Zoals eerder aangehaald is het voor de gezins aansprakelijkheidsverzekering niet een vereiste dat de aansprakelijkheid niet het gevolg is van een beroepsactiviteit maar de aansprakelijkheid die zich voordoet in het privéleven (*supra* Hoofdstuk 2). Artikel 97 van het KB Drone bepaalt overigens in lid 1, dat voor klasse 1 en 2 vluchtuitvoeringen, elke exploitant die drones voor professionele en/of commerciële activiteiten gebruikt verzekerd dient te zijn in overeenstemming met artikel 7 van de Verordening (EG) nr. 785/2004 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verzekeringseisen voor luchtvervoerders en exploitanten van luchtvaartuigen.¹⁷⁶

71. Vervolgens bepaalt hetzelfde artikel 97, lid 2 KB drone, dat voor klasse 1 en 2 vluchtuitvoeringen, elke exploitant, of bij gebrek eraan elke bestuurder van een drone, die een drone alleen voor niet-commerciële activiteiten gebruikt, een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid dient af te sluiten om de lichamelijke en materiële schade aan derden te dekken.¹⁷⁷ Het KB Drone stelt dus dat er verplicht een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid dient afgesloten te worden wanneer het gaat om niet-commerciële activiteiten voor klasse 1 en 2 vluchtuitvoeringen. Dit valt onder de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Echter bestaat er de uitsluitingsgrond bepaald in artikel 6, 15° KB 12 januari 1984. Artikel 6, 15° KB 12 januari 1984 bepaalt namelijk dat schade veroorzaakt door het gebruik van luchtvaartuigen die aan een verzekerde toebehoren of door hem in huur genomen of gebruikt worden van de dekking kunnen worden uitgesloten.¹⁷⁸

Vervolgens is het dus belangrijk uit te maken of de verzekeringsonderneming effectief dekking voorziet voor drones. Om dekking te genieten binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering dient het onderscheid in klasse vluchtuitvoeringen nageleefd te worden. Uit praktijkonderzoek blijkt dat er geen enkele verzekeringsonderneming is die niet-commerciële klasse 1 vluchtuitvoeringen verzekert binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Voor klasse 2 vluchtuitvoeringen zijn er wel enkele verzekeringsondernemingen die niet-commerciële activiteiten met een drone verzekeren. Er dient dan wel expliciet te zijn voldaan aan de wettelijke voorwaarden om binnen klasse 2 te vallen (*supra* randnr. 66).¹⁷⁹ Zo mag de

¹⁷⁶ Art. 97, lid 1 KB drone.

¹⁷⁷ Art. 97, lid 2 KB drone.

¹⁷⁸ Art. 6, 15° KB 12 januari 1984; G. DANKAERTS en N. VANHEE, "Familiale verzekering: Sommige springen er bovenuit", *Budget en recht* 2017, nr. 254, 19.

¹⁷⁹ G. DANKAERTS en N. VANHEE, "Familiale verzekering: Sommige springen er bovenuit", *Budget en recht* 2017, nr. 254, 20.

drone bijvoorbeeld maar een maximale opstijgmassa van 5 kg hebben en niet hoger dan 45 meter vliegen. Wanneer dus niet voldaan is aan alle wettelijke voorwaarden kan de verzekeraar weigeren dekking te verlenen.¹⁸⁰ Daarnaast is er de laatste klasse vluchtuitvoeringen, namelijk het recreatief gebruik. Voor deze klasse zal de grote meerderheid van verzekeringsondernemingen bescherming bieden binnen de gezins-aansprakelijkheidsverzekering, zo blijkt uit praktijkonderzoek.¹⁸¹ Er moet ook nog altijd rekening gehouden worden met het feit dat de vergoeding voor eventuele schade in de praktijk nog altijd kan worden geweigerd als blijkt dat er niet aan de wettelijke voorwaarden voldaan is zoals hierboven aangegeven (*supra* randnr. 67).¹⁸² Zo zal bijvoorbeeld de bestuurder van een drone in de klasse recreatief gebruik die hoger dan 10 meter gaat vliegen, geen vergoeding genieten wanneer de gezins-aansprakelijkheidsverzekering enkel de vluchtuitvoering recreatief gebruik dekt. Dit omdat de wettelijke voorwaarde, om binnen de klasse recreatief gebruik te vallen, bepaalt dat er niet hoger als 10 meter gevlogen mag worden. Hetzelfde geldt voor alle andere wettelijke voorwaarden.

72. Uit praktijkonderzoek blijkt ook dat verzekeringsondernemingen de wettelijke voorwaarden uit de verschillende klassen vluchtuitvoeringen met elkaar gaan combineren en wel dekking bieden volgens hun eigen samengestelde voorwaarden. Zo bepaalt een verzekeraar bijvoorbeeld dat: *“Het exclusief sportief of privaatief gebruik van modelluchtvaartuigen (met inbegrip van drones waarvan de maximale startmassa niet meer bedraagt dan 150 kg) is verzekerd voor zover deze tuigen niet binnen een straal van 3 km rond een luchthaven of een civiel of militair luchtvaartterrein vliegen en ze niet boven industriële complexen, gevangenissen, LNG-terminals, kerncentrales of een groot aantal mensen in openlucht vliegen”*. ‘Met inbegrip van drones waarvan de maximale startmassa niet meer bedraagt dan 150 kg’ slaat op een wettelijke voorwaarde afkomstig uit klasse 1 vluchtuitvoeringen. De andere voorwaarden uiteengezet in deze clausule zijn voorwaarden met betrekking tot de klasse recreatief gebruik. Deze clausule is een combinatie van wettelijke voorwaarden uit klasse 1 vluchtuitvoeringen en uit de klasse recreatief gebruik.

¹⁸⁰ F. KOWALSKY en N. VANHEE, “Luchtverkeer gestremd”, *Budget en recht* 2017, nr. 253, 41.

¹⁸¹ G. DANKAERTS en N. VANHEE, “Familiale verzekering: Sommige springen er boventuit”, *Budget en recht* 2017, nr. 254, 20.

¹⁸² F. KOWALSKY en N. VANHEE, “Drones: Luchtverkeer gestremd”, *Budget en recht* 2017, nr. 253, 41; G. DANKAERTS en N. VANHEE, “Familiale verzekering: Sommige springen er boventuit”, *Budget en recht* 2017, nr. 254, 19-20.

73. In Nederland geldt er geen verplichting om zich te verzekeren voor het recreatieve gebruik van zijn drones.¹⁸³ De meeste AVP-polissen bieden wel dekking voor het recreatief gebruik van drones.¹⁸⁴ Zoals reeds aangehaald, wordt er in Nederland enkel een opsplitsing gemaakt tussen het recreatief en beroepsmatig gebruik van drones. Het Standaard-polismodel AVP 2000 bepaalt dat de aansprakelijkheid van luchtvaartuigen niet gedekt is, maar deze uitsluiting geldt niet voor de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt met of door modelvliegtuigen (lees: drones) waarvan het gewicht ten hoogste 20 kg bedraagt.¹⁸⁵ In de praktijk gaan verzekeraars iets ruimer en voorzien een dekking voor schade veroorzaakt door drones met een gewicht van maximaal 25 kg.¹⁸⁶ Daarnaast dient er net zoals in België voldaan te zijn aan alle wettelijke voorwaarden om dekking te genieten van de AVP (*supra* randnr. 67).

74. Als laatste is er ook nog de klasse speelgoed, zoals hierboven uiteengezet, mag het enkel gaan om een drone die ontworpen of bestemd is om door kinderen jonger dan 14 jaar bij het spelen te worden gebruikt. De grote vraag zal zijn “wanneer een drone effectief ontworpen is om door kinderen jonger dan 14 jaar gebruikt te worden om te spelen”. Wanneer bijvoorbeeld een kind van 12 jaar voor zijn plechtige communie een drone cadeau krijgt en hiermee in staat is om te vliegen zal de gezinsaansprakelijkheidsverzekering van de ouders moeten tussenkomen aangezien dit gekwalificeerd kan worden onder speelgoed.¹⁸⁷ Maar wanneer diezelfde drone op het communiefeest door de vader van het kind gebruikt wordt dient er voldaan te zijn aan de voorwaarden voor klasse privégebruik en kan de vader bijvoorbeeld maar maximaal 10 meter hoog vliegen.¹⁸⁸

75. Wordt de aansprakelijkheid voor de schade veroorzaakt door een drone gedekt door de gezinsaansprakelijkheidsverzekering? Eerst en vooral is het doorslaggevende criterium om dekking te genieten binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering uitmaken of de drone ingezet wordt voor een commerciële activiteit of niet-commerciële activiteit. Wanneer het gaat om een niet-commerciële activiteit zal in de praktijk de gezinsaansprakelijkheids-

¹⁸³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/drone/vraag-en-antwoord/drone-verzekeren> (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹⁸⁴ N. LAVRIJSEN, “Civielrechtelijke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door recreatieve drones in Nederland”, *Computerr.* 2018, 17.

¹⁸⁵ VERBOND VAN VERZEKERAARS, Standaard-polismodel AVP 2000 (Bijlage I).

¹⁸⁶ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Informatie over regelgeving en verzekeringen: Zicht op drones*, oktober 2014, <https://www.verzekeraars.nl/media/2129/brochure-zicht-op-drones.pdf>.

¹⁸⁷ E. DE PAUW, R. DE ROO en W. HARDYNS, *Drones in 101 vragen*, Brugge, Die Kreue, 2017, 62.

¹⁸⁸ E. DE PAUW, R. DE ROO en W. HARDYNS, *Drones in 101 vragen*, Brugge, Die Kreue, 2017, 62.

verzekering enkel dekking bieden voor klasse 2 vluchtuitvoeringen en de klasse recreatief gebruik. Er zijn namelijk enkele verzekeringsondernemingen die niet-commerciële klasse 2 vluchtuitvoeringen verzekeren binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Daarnaast gaat de grote meerderheid van verzekeringsondernemingen bescherming bieden voor de klasse recreatief gebruik. Enkel voor niet-commerciële klasse 1 vluchtuitvoeringen zal de gezins aansprakelijkheidsverzekering in de praktijk geen bescherming bieden. Dit is niet onlogisch aangezien de wet zware vereisten oplegt en deze klasse drones eigenlijk voorbestemd zijn voor professionelen en bijna enkel gebruikt worden voor commerciële doeleinden. Toch proberen sommige verzekeringsondernemingen in de praktijk een nog ruimere dekking aan te bieden binnen de verzekering B.A. privéleven. Zo gaan ze bijvoorbeeld bepaalde wettelijke voorwaarden uit de verschillende klassen vluchtuitvoeringen combineren, hierbij worden ook wettelijke voorwaarden uit klasse 1 vluchtuitvoeringen overgenomen. Op die manier zullen ze bijvoorbeeld drones met een maximale startmassa tot 150 kg verzekeren en zich voor de rest beperken tot wettelijke voorwaarden van de klasse 2 vluchtuitvoeringen of klasse recreatief gebruik. Naar mijn mening dient de wet niet aangepast te worden en voorziet de praktijk binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering voldoende bescherming voor het niet-commerciële gebruik van drones. De drones die doorgaans in de handel te krijgen zijn zullen over het algemeen beschermd worden binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering, echter dient de gebruiker wel rekening te houden met de wettelijke voorwaarden die vooropgesteld zijn door het KB drone. Zo mag de bestuurder van een drone die in zijn polis enkel gedekt is voor de klasse recreatief gebruik niet hoger vliegen dan 10 meter boven de grond. Het zijn de wettelijke voorwaarden vooropgesteld in het KB drone die worden overgenomen door de verzekeringsondernemingen welke streng zijn waardoor de bestuurder beperkt wordt in zijn vlieg mogelijkheden. In Nederland mag men bijvoorbeeld vliegen tot een hoogte van 120 meter, terwijl dat in België voor geen enkele klasse vluchtuitvoeringen is toegelaten.

4.2. Elektrische fietsen

76. Een nieuw en belangrijk risico voor de gezins aansprakelijkheidsverzekering is de elektrische fiets. De elektrische fiets is tegenwoordig een trend, in 2015 werden er voor het eerst zelfs meer elektrische fietsen verkocht dan gewone stadsfietsen.¹⁸⁹ Het is een handig vervoersmiddel dat zelfs met een snelheid van 45 km/u door het verkeer kan razen. Dit is

¹⁸⁹ S. SUYS en S. VEREecken, “De elektrische fiets wint terrein aan een hoge snelheid”, *Actua Leges* 2017, n° 2017/19.

natuurlijk niet zonder gevolgen, wanneer er een aanrijding plaatsvindt kan de schade aanzienlijk zijn. In 2016 hebben er 730 ongevallen plaatsgevonden waarbij een elektrische fiets betrokken was.¹⁹⁰ De vraag is of de gezins aansprakelijkheidsverzekering hierin zal tussenkomen. Daarom wordt volgende subonderzoeksvraag onderzocht en beantwoord: Biedt de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende dekking voor schade aangericht met elektrische fietsen? Verder wordt ook de volgende vraag beantwoord: Dient de wet zich aan te passen of kan de polispraktijk op basis van de huidige wetgeving de nieuwe risico's opvangen? Het voornaamste criterium om te bepalen of de elektrische fiets bescherming geniet binnen de WAM-verzekering of binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering is uitmaken of de elektrische fiets een motorrijtuig is in de zin van artikel 1 WAM-wet of niet. Bovendien zal er ook een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende categorieën elektrische fietsen aangezien verzekeringsondernemingen hier in de praktijk ook rekening mee houden om te bepalen of ze al dan niet dekking verlenen binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering.

Wanneer een ongeval met een elektrische fiets zich voordoet buiten de privésfeer maar tijdens een beroepsactiviteit zal er logischerwijze geen bescherming zijn van de gezins aansprakelijkheidsverzekering aangezien het ongeval zich voordoet buiten het toepassingsgebied van de gezins aansprakelijkheidsverzekering (*supra* Hoofdstuk 2).

4.2.1. Categorieën

77. Het is van belang de verschillende categorieën elektrische fietsen te onderscheiden om te bepalen of ze al dan niet bescherming genieten binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Krachtens het Koninklijk Besluit van 1 december 1975, zoals gewijzigd door het KB van 21 juli 2016, zijn er drie categorieën elektrische fietsen te onderscheiden: fietsen met een elektrische hulpmotor, gemotoriseerde fietsen en *speed pedelecs*.¹⁹¹ Het zijn de

¹⁹⁰ http://www.gva.be/cnt/dmf20170517_02886306/kwart-van-fietsongevallen-gebeurt-in-antwerpen (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹⁹¹ KB 21 juli 2016 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg en van het Koninklijk Besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, *BS* 9 september 2016.

verzekeringsondernemingen die met deze drie categorieën rekening houden. Zij nemen voorwaarden over die door het Verkeersreglement worden aangereikt.¹⁹²

78. Een ‘gewone’ fiets welke geen elektrische fiets is, is elk voertuig met twee of meer wielen, dat wordt voortbewogen door middel van pedalen of van handgrepen door één of meer van de gebruikers en niet met een motor is uitgerust.¹⁹³ In lid twee van artikel 2.15.1 Verkeersreglement wordt eraan toegevoegd dat de bevestiging van een elektrische hulpmotor waarvan de aandrijfkraft geleidelijk vermindert en tenslotte wordt onderbroken wanneer het voertuig een snelheid van 25 km/u bereikt, of eerder, indien de bestuurder ophoudt met trappen, brengt geen wijziging in de classificatie van een ‘rijwiel’ of fiets.¹⁹⁴ Dit artikel definieert de eerste categorie van elektrische fietsen, namelijk de ‘fietsen met een elektrische hulpmotor’ welke enkel beschikt over trapondersteuning en waarvan het vermogen van de hulpmotor maximaal 250 Watt bedraagt.¹⁹⁵ Onder deze categorie vallen fietsen met een elektrische motor die enkel dient als trapondersteuning, zonder trappen zou de motor niets mogen doen.¹⁹⁶ De fiets met elektrische hulpmotor kan in Nederland vergeleken worden met ‘fietsen met trapondersteuning’, ook ‘elobike’ genoemd, zoals bepaald in artikel 1, onder ea, van de Wegenverkeerswet 1994, welke geheel dezelfde definitie en voorwaarden omvat.¹⁹⁷

79. Verder is er artikel 2.15.3 Verkeersreglement welke een ‘gemotoriseerd rijwiel’ omschrijft als elk twee-, drie- of vierwielig voertuig met pedalen, uitgerust met een hulpaandrijving met als hoofddoel trapondersteuning waarvan de aandrijfkraft wordt onderbroken bij een voertuigsnelheid van maximum 25 km/u, met uitsluiting van de rijwielen bedoeld in artikel 2.15.1, tweede lid.¹⁹⁸ Deze categorie wordt de ‘gemotoriseerde fiets’ genoemd. Deze fietsen beschikken altijd over trapondersteuning maar kunnen ook uitgerust zijn met een motor die autonoom, zonder gebruik van pedalen, kan werken.¹⁹⁹ Het verschil

¹⁹² KB 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, BS 9 december 1975 (hierna genoemd: ‘Verkeersreglement’).

¹⁹³ Art. 2.15.1, eerste lid Verkeersreglement.

¹⁹⁴ Art. 2.15.1, tweede lid Verkeersreglement.

¹⁹⁵ S. SUYS en S. VEREECKEN, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13; https://mobiliteit.belgium.be/sites/default/files/persbericht_speed_pedelects_nl_def.pdf (geraadpleegd op 30 april 2018).

¹⁹⁶ S. SUYS en S. VEREECKEN, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.

¹⁹⁷ Art. 1, ea Wet van 21 april 1994 houdende vervanging van de Wegenverkeerswet (hierna genoemd: Wegenverkeerswet 1994).

¹⁹⁸ Art. 2.15.3 Verkeersreglement.

¹⁹⁹ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezinsaanprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215; https://mobiliteit.belgium.be/nl/wegverkeer/inschrijving_van_voertuigen/kentekenplaten/elektrische_fietsen (geraadpleegd op 30 april 2018).

tussen fietsen met een elektrische hulpmotor en gemotoriseerde fietsen zit in het maximale vermogen. Bij fietsen met een elektrische hulpmotor is het maximale vermogen 250 Watt en bij gemotoriseerde fietsen is dat 1000 Watt. Het vermogen van 1000 Watt zorgt ervoor dat de fiets autonoom kan rijden en hierdoor onder de categorie gemotoriseerde fietsen valt.²⁰⁰

80. Als laatste categorie is er de ‘*speed pedelec*’. Deze klasse van elektrische fiets wordt omschreven in artikel 2.17.3 Verkeersreglement. Het gaat om elk tweewielig voertuig met pedalen, met uitsluiting van de gemotoriseerde rijwielen, met een hulpaandrijving met als hoofddoel trapondersteuning waarvan de aandrijfkraft wordt onderbroken bij een voertuigsnelheid van maximum 45 km/u.²⁰¹ De *speed pedelec* is een elektronische fiets waarbij de trapondersteuning niet stopt bij 25 km/u maar waarmee een snelheid van 45 km/u gehaald kan worden. Om die reden wordt op basis van het Verkeersreglement, een *speed pedelec* gelijkgesteld met een bromfiets.²⁰²

4.2.2. Bescherming binnen de WAM-verzekering of gezins aansprakelijkheidsverzekering?

81. Artikel 1, eerste lid van de WAM-wet bepaalt dat motorrijtuigen, rij- of voertuigen zijn, bestemd om zich over de grond te bewegen en die door een mechanische kracht kunnen worden gedreven, zonder aan spoorstaven te zijn gebonden; al wat aan het rij- of voertuig is gekoppeld, wordt als een deel daarvan aangemerkt.²⁰³ Het belangrijkste criterium om te bepalen of de elektrische fiets gedekt wordt binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering of bescherming geniet binnen de WAM-wet, is uit te maken of een elektrische fiets een motorrijtuig is in de zin van artikel 1 WAM-wet. Wanneer iets als een motorrijtuig wordt beschouwd geldt er een verplichte verzekeringsplicht op basis van de WAM-wet.²⁰⁴ Het relevante element om uit te maken of een elektrische fiets als motorrijtuig moet worden beschouwd is de aandrijving door ‘mechanische kracht’.²⁰⁵ Tegenover de aandrijving door mechanische kracht staat de aandrijving door menselijke of dierlijke kracht.²⁰⁶ Met ‘mechanische kracht’ wordt zowel de energie die wordt geproduceerd door een motor als op

²⁰⁰ S. SUYS en S. VEREecken, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.

²⁰¹ Art. 2.17.3 Verkeersreglement.

²⁰² Art. 2.17 Verkeersreglement; S. SUYS en S. VEREecken, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.; https://mobiliteit.belgium.be/sites/default/files/persbericht_speed_pedelegs_nl_def.pdf.

²⁰³ Art. 1, lid 1 WAM-wet.

²⁰⁴ Art. 2, §1 WAM-wet.

²⁰⁵ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezins aansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215.

²⁰⁶ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezins aansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215; G. JOCQUE en S. STALLAERT, *Duiding Wegverkeer 2016*, Gent, Larcier, 2016, 904.

de energie die wordt verkregen door een ander mechanisch middel bedoeld. Spierkracht wordt hier niet onder verstaan.²⁰⁷ Er dient onderzocht te worden of een elektrische fiets zich kan voortbewegen door mechanische kracht. Om uit te maken of een elektrische fiets verzekerd dient de worden binnen de WAM-verzekering of bescherming geniet binnen de gezins-aansprakelijkheidsverzekering moet enkel de mogelijkheid om autonoom voort te bewegen onderzocht worden.

82. Op basis van artikel 1 WAM-wet kan geargumenteed worden dat een fiets die zich voortbeweegt door menselijke kracht of spierkracht met mechanische ondersteuning niet onder de WAM-dekking valt.²⁰⁸ Artikel 1 WAM-wet bepaalt uitdrukkelijk dat het moet gaan om rij- of voertuigen, bestemd om zich over de grond te bewegen en die door een mechanische kracht kunnen worden gedreven. De mechanische kracht is dan een essentieel element om het voertuig te laten voortbewegen.²⁰⁹ Er moet dus uitgemaakt worden of de elektrische fiets door deze mechanische kracht kan worden op gang gebracht of het rijtuig kan laten voortbewegen. Wanneer dat het geval is kan de fiets zich autonoom voortbewegen en dient er een verplicht WAM-verzekering afgesloten te worden. Hierna wordt er per categorie onderzocht wanneer er verplicht een WAM-verzekering dient afgesloten te worden of wanneer de gezinsaansprakelijkheidsverzekering bescherming biedt.

a. Elektrische fiets met hulpmotor

83. De eerste categorie van de elektrische fietsen is de fiets met een elektrische hulpmotor zoals hierboven omschreven. Het gaat om een elektrische fiets welke enkel beschikt over trapondersteuning. Deze fiets beweegt hoofdzakelijk door menselijke kracht en wordt eventueel ondersteund door mechanische kracht. De mechanische kracht op zich brengt de fiets niet op gang, noch houdt hij het rijtuig in beweging.²¹⁰ De fiets met hulpmotor waarvan de motor onvoldoende krachtig is om de fiets in beweging te brengen is geen motorrijtuig in de zin van de WAM-wet. Deze fiets moet in beweging gebracht worden door de hulp van de fietser zelf.²¹¹ De elektrische fiets met een hulpmotor die als loutere trapondersteuning dient

²⁰⁷ Amendement (P. CEYSENS, L. DIERICK, B. FRIART, J. KLAPS en G.SMAERS) op het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St. Kamer*. 2016-17, nr. 2414/002, 2.

²⁰⁸ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215.

²⁰⁹ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215.

²¹⁰ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215.

²¹¹ P. COLLE, *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 110; R. POTE, “Fiets met hulpmotor: een batterij aan vragen”, *De verzekeringswereld* 30 mei 1997, 32.

en waarbij de motor de fiets niet autonoom in beweging kan brengen noch kan houden, valt buiten het toepassingsgebied van de WAM-verzekering. Dit is de reden waarom verzekeringsondernemingen zich dan ook niet op artikel 6, 1° KB 12 januari 1984 kunnen beroepen aangezien een elektrische fiets met hulpmotor buiten het toepassingsgebied van de WAM-verzekering valt. Het gevolg is dat de bestuurder van de elektrische fiets met hulpmotor altijd aanspraak kan maken op de dekking door zijn gezins aansprakelijkheidsverzekering.²¹² Uit praktijkonderzoek blijkt dat alle verzekeringsondernemingen dekking voorzien voor elektrische fietsen met een hulpmotor.

84. De elobike kende lange tijd een tweërlei juridische kwalificatie. Volgens artikel 1, ea Nederlandse Wegenverkeerswet 1994 is de elobike een fiets met trapondersteuning voorzien van een elektrische hulpmotor met een nominaal continu vermogen van maximaal 0,25 kW en waarvan de aandrijfkracht geleidelijk vermindert en tenslotte wordt onderbroken wanneer het voertuig een snelheid van 25 km/u bereikt, of eerder, indien de bestuurder ophoudt met trappen.²¹³ Voor de Nederlandse WAM-wet blijft een fiets met hulpmotor, mede door een mechanische kracht aangedreven, op grond van zijn definitie een motorrijtuig dat verplicht verzekerd moet worden.²¹⁴ Echter is in artikel 17, derde lid WAM-wet voor bepaalde soorten motorrijtuigen die nauwelijks gevaar opleveren een vrijstelling voorzien van de verzekeringsplicht. De elobike is het eerste vrijgestelde voertuig gebruikmakend van artikel 17, derde lid WAM-wet.²¹⁵ Artikel 1 van het besluit van 28 augustus 2016 bepaalt namelijk dat de bezitter van een fiets met trapondersteuning, als bedoeld in artikel 1, ea, Wegenverkeerswet 1994 is vrijgesteld van de verplichting tot het sluiten van een verzekering als bedoeld in de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen.²¹⁶ Deze dient dan ook niet meer verplicht verzekerd te worden onder de WAM-wet maar wordt nog steeds

²¹² G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezins aansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 216.

²¹³ Art. 1, ea Wegenverkeerswet 1994.

²¹⁴ Art. 1 Wet van 30 mei 1963 betreffende verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen (hierna genoemd: ‘WAM-wet’); Nota van toelichting bij Besluit van 28 augustus 2006, inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2006-400.html>; P.C. KNIJP, “Over speed-pedelecs en eBikes; de ene fietser is de andere niet”, *Verkeersrecht* 2017, 128.

²¹⁵ F.J. BLEES, “WAM en Wft aangepast aan Vijfde WAM-richtlijn”, *AV&S* 2007, 4.

²¹⁶ Art. 1 Besluit van 28 augustus 2006 inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling (Stb. 414).

beschouwd als motorrijtuig in de WAM-wet.²¹⁷ Deze vrijstelling is uitsluitend van toepassing op de elobike, welke omschreven is als ‘een fiets met trapondersteuning’, zoals bepaald in artikel 1, ea Wegenverkeerswet 1994, zonder dat ergens wordt bepaald dat het ook gaat om elobikes waar autonoom mee gereden kan worden. In de praktijk zal een groot deel van de Nederlandse verzekeraars de aansprakelijkheid voor schade aangericht met een elobike binnen de AVP-polis verzekeren.

b. Gemotoriseerde fiets

85. Bij gemotoriseerde fietsen bestaat de mogelijkheid dat deze fietsen zonder te trappen, na enkele trappen of door een druk op een knop vanuit stilstand tot een welbepaalde snelheid gebracht worden. De motor kan dus aangedreven worden met enkele trappen of zelfs zonder te trappen en vervolgens autonoom rijden. In dit geval is er niet enkel meer sprake van trapondersteuning, aangezien de fiets autonoom kan rijden.²¹⁸ Wanneer een fiets autonoom kan rijden is er sprake van mechanische kracht, zoals bepaald in artikel 1 WAM-wet, en voldoet in dit geval de gemotoriseerde fiets aan de definitie van motorrijtuigen.²¹⁹ Het gevolg hiervan is dat de WAM-verzekeringsplicht geldt.²²⁰ De WAM-verzekeringsplicht in combinatie met artikel 6,1° KB januari 1984 laat verzekeringsondernemingen toe om gemotoriseerde fietsen die autonoom kunnen rijden te weren uit de dekking van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering.²²¹ Dit blijkt ook uit de praktijk, wanneer gemotoriseerde fietsen autonoom kunnen rijden, doen verzekeraars beroep op de facultatieve uitsluiting van artikel 6,1° KB 12 januari 1984.

86. Daarnaast is het mogelijk dat de gemotoriseerde fiets enkel trapondersteuning voorziet en de motor niet autonoom de fiets aandrijft. Wanneer er dus enkel sprake is van trapondersteuning bij de gemotoriseerde fiets geniet de bestuurder bescherming van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering, zoals bepaald bij de fiets met een elektrische

²¹⁷ Nota van toelichting bij Besluit van 28 augustus 2006, inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2006-400.html>; F.J. BLEES, “WAM en Wft aangepast aan Vijfde WAM-richtlijn”, *AV&S* 2007, 4.

²¹⁸ S. SUYS en S. VEREECKEN, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.

²¹⁹ Art. 1 WAM-wet.

²²⁰ Art. 2, §1 WAM-wet.

²²¹ Art. 6, 1° KB 12 januari 1984.

hulpmotor.²²² In de praktijk verlenen verzekeringsondernemingen dekking voor gemotoriseerde fietsen die enkel trapondersteuning voorzien. Aangezien artikel 6,1° KB 12 januari 1984 een facultatieve uitsluiting is, kunnen verzekeringsondernemingen bepalen dat wanneer een gemotoriseerde fiets toch autonoom kan rijden ook gedekt wordt binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering. Zo blijkt dat er toch een verzekeringsonderneming is die de gemotoriseerde fiets welke eveneens autonoom kan rijden verzekert binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering.

c. Speed pedelec

87. Als derde en laatste categorie van de elektrische fietsen zijn er de *speed pedelecs*. Bij deze categorie van elektrische fietsen is het mogelijk om, net zoals de gemotoriseerde fiets, de *speed pedelec* autonoom te laten voortbewegen na enkele trappen of door een druk op een knop.²²³ Wanneer het mogelijk is een rijtuig autonoom te laten voortbewegen bepaalt artikel 1 WAM-wet, dat het gekwalificeerd wordt als motorrijtuig en er verplicht een WAM-verzekering dient afgesloten te worden.²²⁴ Het gevolg hiervan is dat de verzekeraar zich kan beroepen op de facultatieve uitsluiting van artikel 6,1° KB 12 januari 1984 en besluiten de *speed pedelec* uit de dekking van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering te weren.

88. Een *speed pedelec* is niet automatisch een motorrijtuig in de zin van artikel 1 WAM-wet. Conform de verordening nr. 3/2014 van 24 oktober 2013 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 168/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreffende functionele veiligheidsvoorschriften voor de goedkeuring van twee- of driewielige voertuigen en vierwielers, is bepaald dat het mogelijk moet zijn de *speed pedelec* uitsluitend door de spierkracht van de benen van de berijder te laten voortbewegen.²²⁵ Verder bepaalt diezelfde verordening dat het vermogen van de hulpaandrijving die wordt toegevoegd aan de trapkracht van de berijder minder dan of gelijk aan viermaal de werkelijke trapkracht mag zijn.²²⁶ In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van de WAM-wet is nader bepaald

²²² G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215-216; S. SUYS en S. VEREecken, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.

²²³ G. JOCQUE, “Verkeersongevallen en de gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 215.

²²⁴ Art. 2, §1 WAM-wet.

²²⁵ Bijlage XIX Verord.Comm. nr. 3/2014, 24 oktober 2013 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 168/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreffende functionele veiligheidsvoorschriften voor de goedkeuring van twee- of driewielige voertuigen en vierwielers, *Pb.L.* 10 januari 2014, afl 7, 1.

²²⁶ Bijlage XIX Verord.Comm. nr. 3/2014, 24 oktober 2013 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 168/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreffende functionele veiligheidsvoorschriften voor de goedkeuring van twee- of driewielige voertuigen en vierwielers, *Pb.L.* 10 januari 2014, afl 7, 1.

dat *speed pedelecs* die uitgerust zijn met enkel een eenvoudige trapondersteuning niet beschouwd worden als motorrijtuigen in de zin van artikel 1 van de WAM-wet. Er wordt verder bepaald dat wanneer de gebruiker niet op het pedaal trapt, het voertuig immers niet in beweging komt. De motor werkt niet op eigen kracht.²²⁷ Het gevolg van deze argumentatie is dat *speed pedelecs* die enkel uitgerust zijn met trapondersteuning bescherming genieten binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering.

89. In de praktijk moeten verzekeraars, net zoals bij de gemotoriseerde fietsen, het onderscheid maken op basis van ‘autonoom’ voortbewegen. Wanneer de *speed pedelec* voorzien is van een functie, waarmee de fiets autonoom kan rijden, zal de *speed pedelec* op basis van de facultatieve uitzondering van artikel 6,1° KB 12 januari 1984 worden uitgesloten van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. De praktijk volgt dit ook, zo is er geen enkele verzekeringsonderneming die dekking verleent binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering voor *speed pedelecs* die autonoom kunnen rijden. Wanneer echter de *speed pedelec* enkel voorzien is van trapondersteuning geniet de gebruiker van de *speed pedelec* wel bescherming binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Hiervoor zal in de praktijk ook dekking geboden worden binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering.

Sinds 1 januari 2017 worden *speed pedelecs* in Nederland aangemerkt als bromfietsen. Het gaat om elektrische fietsen met dezelfde kenmerken als de *speed pedelecs* in België, een elektrische fiets die trapondersteuning geeft tot maximum 45 km/u. Voorheen werd de *speed pedelec* gelijk gesteld met een snorfiets waardoor er maximaal 25 km/u mee gereden mocht worden. Sinds 1 januari 2017 zijn er nieuwe regels van toepassing en worden ze gelijkgesteld met een bromfiets naar Nederlands recht.²²⁸ In Nederland worden *speed pedelecs*, elektrische fietsen met trapondersteuning waarvan de aandrijfkracht aanhoudt als het voertuig de snelheid van 25 km/u overschrijdt, beschouwd als motorrijtuigen in de zin van de Nederlandse WAM-wet.²²⁹ De vrijstelling die op basis van artikel 17, derde lid WAM-wet voor de elobike verleend werd, bepaalde dat het enkel ging om fietsen met trapondersteuning zoals

²²⁷ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St.* Kamer. 2016-17, nr. 2414/001, 6.

²²⁸ M.J.A. PLAISIER en M. VAN DER HORST, “OM en rechter”, *DD* 2017/28, 281.

²²⁹ Art. 1 Besluit van 26 juli 1990, houdende vaststelling van een nieuw Reglement verkeersregels en verkeerstekens; P.C. KNIJP, “Over speed-pedelecs en eBikes; de ene fietser is de andere niet”, *Verkeersrecht* 2017, 128.

opgenomen in artikel 1, ea Wegenverkeerswet 1994.²³⁰ Het ging namelijk enkel om fietsen met een trapondersteuning waarvan de aandrijfkraft geleidelijk vermindert en tenslotte wordt onderbroken wanneer het voertuig een snelheid van 25 km/u bereikt. De *speed pedelec* voldoet hier echter niet aan gezien hij trapondersteuning kan verlenen tot maximum 45 km/u. Het gevolg is dat *speed pedelecs* op basis van de Wet aansprakelijkheid motorrijtuigen, verplicht verzekerd moeten worden via een WAM-verzekering en dus geen dekking genieten binnen de AVP-polis.²³¹

d. Wandelassistentie

90. Tot slot is bijna elke elektrische fiets uitgerust met wandelassistentie, ook wel de garagefunctie genoemd. Dit is een hulpfunctie die het verplaatsen van de fiets, in onbereden toestand, gemakkelijker maakt. De functie wordt bijvoorbeeld gebruikt om deze zware fietsen uit een ondergrondse garage naar boven te assisteren. De functie dient om de gebruiker de fiets te helpen verplaatsen in onbereden toestand. Het is dus niet de bedoeling dat deze functie wordt gebruikt terwijl men op de fiets zit om deze autonoom te laten voortbewegen. In een enge interpretatie kan deze garagefunctie gezien worden als een autonome motor aangezien deze functie de fiets autonoom zou kunnen laten voortbewegen. Dit zou betekenen dat elke elektrische fiets omwille van de garagefunctie beschouwd zou kunnen worden als een motorrijtuig op basis van artikel 1 WAM-wet. Het gevolg zou zijn dat er een verzekeringsplicht geldt en dit de mogelijkheid zou geven voor verzekeraars om alle elektrische fietsen uit de gezinsaansprakelijkheidsverzekering te weren. Het zou een situatie creëren waarbij de elektrische fiets met hulpmotor op alle andere vlakken dan het verzekeringsvlak als ‘normale’ fiets beschouwd zou worden.²³² Bij amendement op het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, is men ook de mening toegedaan de elektrische fiets voorzien van wandelassistentie niet als motorrijtuig te kwalificeren. Hierin

²³⁰ Art. 1 Besluit van 28 augustus 2006, inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling (Stb. 414).

²³¹ P.C. KNIJP, “Over speed-pedelecs en eBikes; de ene fietser is de andere niet”, *Verkeersrecht* 2017, 128; VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Voertuigoverzicht van a tot z*, 2 maart 2017, <https://www.verzekeraars.nl/media/1727/voertuigoverzicht-van-a-tot-z.pdf>; <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijzondere-voertuigen/vraag-en-antwoord/wa-verzekering-voertuig> (geraadpleegd op 30 april 2018).

²³² S. SUYS en S. VERECKEN, “De elektrische fiets wint terrein aan een hoge snelheid”, *Actua Leges* 2017, n° 2017/19; S. SUYS en S. VERECKEN, “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.

stelt men dat “de functie van het knopje is echter niet de fietser te ontslaan van trappen, maar wel om hem te helpen wanneer hij met de fiets een helling oploopt”.²³³ Om deze reden is bepaald dat elektrische fietsen met enkel wandelassistentie niet onder het toepassingsgebied van de WAM-wet vallen.²³⁴

91. Biedt de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende dekking voor schade aangericht met elektrische fietsen? De subonderzoeksvraag kan beantwoord worden aan de hand van de drie verschillende categorieën elektrische fietsen zoals reeds onderzocht. Voor de elektrische fiets met hulpmotor zijn er geen problemen te ondervinden, elke verzekeringsonderneming dekt ook deze categorie elektrische fietsen. Bij de gemotoriseerde fiets zal er bescherming in de gezinsaansprakelijkheidsverzekering voorzien zijn ingeval deze niet autonoom rijdt en enkel voorzien is van trapondersteuning. Toch is er een verzekeringsonderneming die bereid is gemotoriseerde fietsen die autonoom rijden te verzekeren binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering. Voor *speed pedelecs* wordt hetzelfde onderscheid gemaakt naarmate deze fietsen al dan niet autonoom kunnen rijden. Wanneer dat niet het geval is zullen verzekeringsondernemingen bescherming bieden binnen de verzekering B.A. privéleven. Het belangrijkste criterium om te bepalen of de gezinsaansprakelijkheidsverzekering dekking biedt is het autonoom rijden van de elektrische fietsen. Wanneer dat het geval is worden zij gekwalificeerd als motorrijtuigen in de zin van artikel 1 van de WAM-wet en geldt er de verplichting van de WAM-verzekering.²³⁵ Toch bestaat er onduidelijkheid omtrent de kwalificatie van elektrische fietsen. Het komt aan op de juiste argumentatie om de elektrische fiets al dan niet als motorrijtuig te kwalificeren in de zin van artikel 1 van de WAM-wet. De Commissie voor Verzekeringen geeft zelf aan dat er onduidelijkheid en een gebrek aan informatie bestaat over de technische kenmerken van elektrische fietsen, in het bijzonder of ze al dan niet autonoom en zonder trapondersteuning kunnen voortbewegen.²³⁶ Het zou daarom eenvoudiger zijn als de wetgever, zoals in Nederland, duidelijk een standpunt inneemt en bepaalt wat een motorrijtuig is en wat niet. De Nederlandse wetgever heeft geoordeeld dat elke elektrische fiets een motorrijtuig is maar

²³³ Amendement (P. CEYSENS, L. DIERICK, B. FRIART, J. KLAPS en G.SMAERS) op het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St.* Kamer. 2016-17, nr. 2414/002, 3.

²³⁴ Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St.* Kamer. 2016-17, nr. 2414/003, 8.

²³⁵ Art 2, §1 WAM-wet.

²³⁶ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over het voorontwerp van het Koninklijk Besluit tot nadere bepaling van het begrip motorvoertuigen in de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen*, 9 maart 2018, https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/advorg/2018/advice_c_2018_4.pdf.

voorziet in een vrijstelling voor elektrische fietsen met trapondersteuning, waarbij de ondersteuning wordt onderbroken bij een snelheid van 25 km/u.²³⁷ Echter bij wetwijziging van 31 mei 2017 heeft de wetgever erin voorzien dat de Koning bij Koninklijk Besluit nader kan bepalen welke vervoersmiddelen onder de definitie van motorrijtuigen vallen. Dit zou de onduidelijkheid die er heerst rond het begrip motorrijtuig en het criterium autonoom rijden kunnen wegnemen. Er zou dan bepaald kunnen worden welke categorieën elektrische fietsen en met welke eigenschappen als motorrijtuig beschouwd worden en welke niet. Dit zal voor meer rechtszekerheid zorgen. Toch kan er gesteld worden dat vandaag de dag een bestuurder van een elektrische fiets, wanneer deze niet autonoom rijdt, altijd bescherming kan vinden binnen zijn gezins aansprakelijkheidsverzekering. Daarnaast worden de bestuurders van autonoom rijdende elektrische fietsen verplicht een WAM-verzekering af te sluiten en genieten zij via deze verzekering bescherming. Ondanks de aangehaalde moeilijkheden biedt de gezins aansprakelijkheidsverzekering dekking voor elektrische fietsten. Mijns inziens is deze dekking voldoende, de verzekering B.A. privéleven biedt namelijk dekking in alle gevallen waarin de WAM-verzekering niet verplicht is met als gevolg dat de bestuurders van elektrische fietsen ofwel op basis van hun WAM-verzekering ofwel op basis van de verzekering B.A. privéleven bescherming kunnen genieten.

4.3. Deeleconomie

92. Deeleconomie is geen nieuw gegeven, er werd namelijk vroeger al op een informele manier gedeeld en samengewerkt. De omvang waarmee dit gebeurt is echter wel nieuw en dit is te danken aan de deelplatformen die nu op het internet actief zijn.²³⁸ Door deze evolutie kent de deeleconomie de voorbije jaren een sterke groei. Iedereen heeft dezer dagen al eens gehoord van applicaties en elektronische platformen als Airbnb, BlaBlaCar, Werkspot, Peerby of Coachsurfing. Particulieren gaan meer en meer goederen en diensten aanbieden aan andere particulieren, buiten het traditionele commerciële circuit.²³⁹ Het succes van de deeleconomie is het sociale aspect, je leert mensen uit de buurt kennen. Je hoeft vervolgens geen eigenaar meer te zijn van een goed om van het nut te kunnen genieten. Daarmee vermijdt men ook het

²³⁷ Art. 1 Besluit van 28 augustus 2006, inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling

²³⁸ <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Event/170928/20170928-verzekeringen-deeleconomie-verslagnet.pdf>.

²³⁹ E. VANDINGENEN, “Deeleconomie” in J. VANNEROM (ed.) *M-commerce*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 176.

nadeel van overcapaciteit en ongebruikte goederen.²⁴⁰ In België doet minstens 8,5% aan deeleconomie met als belangrijkste redenen: zorg voor het milieu, het uitsparen van geld en bijverdienste.²⁴¹ Om te bepalen of het laatste risico, namelijk deeleconomie, bescherming geniet binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering moet er worden uitgemaakt wat er precies verstaan wordt onder het begrip ‘deeleconomie’. Om het begrip ‘deeleconomie’ te verduidelijken zal er gekeken worden naar verschillende definities die aangereikt worden op Europees niveau alsook op Belgisch niveau. Deze zouden een duidelijker beeld moeten vormen van wat er verstaan dient te worden onder deeleconomie. Wanneer het begrip afgebakend is kan er nagegaan worden of deelnemers aan de deeleconomie beroep kunnen doen op hun gezins aansprakelijkheidsverzekering wanneer het misloopt. Dit zal onderzocht worden aan de hand van de rechtsleer en praktijkonderzoek bij verzekeringsondernemingen. Er zal ook onderzocht worden op welke manier deze ondernemingen al dan niet inspelen op de deeleconomie. Finaal zal er een antwoord gegeven worden op volgende subonderzoeksvraag: Beidt de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende dekking voor de deeleconomie? Daarnaast wordt er ook kort toegelicht of er verbeteringen kunnen worden aangebracht in de wetgeving en polispraktijk met betrekking tot de deeleconomie.

4.3.1. Definitie

93. Er bestaan nog veel onduidelijkheden omtrent de deeleconomie, de reden is het gebrek aan een wettelijk kader. De enige wettelijke houvast betreffende deeleconomie is vastgelegd in de Programmawet van 1 juli 2016.²⁴² Het betreft een fiscale regeling omtrent inkomsten die voortvloeien in het kader van de deeleconomie. Het omvat een nieuw fiscaal regime voor winsten en baten behaald uit diensten die particulieren door middel van een elektronisch platform aan elkaar aanbieden. Wanneer aan bepaalde voorwaarden voldaan is, is er een vrijstelling van btw en sociale bijdrage.²⁴³ Verder in de memorie van toelichting van de Programmawet wordt bepaald dat “binnen deeleconomie consumeren, produceren en verhandelen mensen onderling producten, diensten, kennis en geld, gefaciliteerd door peer-to-peer marktplaatsen, business-to-business marktplaatsen en coöperatieven”. ‘Peer-to-peer marktplaatsen’ zijn (doorgaans elektronische) platformen waar transacties van goederen en

²⁴⁰ R. KOOLHOVEN, “Kwalificatie en rechtspluralisme in ‘de deeleconomie’”, *MvV* 2015, nr.6, 186.

²⁴¹ X, “8,5% van de Belgen doet aan deeleconomie”, *Verz.W.* 2016, nr. 2016.03, 30.

²⁴² Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016.

²⁴³ E. VANDINGENEN, “Deeleconomie” in J. VANNEROM (ed.) *M-commerce*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 176.

diensten worden gerealiseerd tussen gelijkwaardige partijen. Het platform of de marktplaats brengt vraag en aanbod bij elkaar. Het wordt onderhouden en ontwikkeld door een derde partij, die vaak ook tussenkomt bij de afhandeling van de financiële kant van de transactie.²⁴⁴

94. Ook op Europees niveau, in een Europese agenda voor deeeconomie, heeft de Commissie een omschrijving gegeven van het begrip ‘deeeconomie’. Het gaat namelijk om: “bedrijfsmodellen waarin activiteiten worden gefaciliteerd door deelplatforms die een open marktplaats tot stand brengen voor het tijdelijke gebruik van (vaak door particulieren aangeboden) goederen of diensten. Bij de deeeconomie zijn drie categorieën actoren betrokken: i) dienstverleners die activa, middelen, tijd en/of vaardigheden delen — dit kunnen particulieren zijn die af en toe diensten aanbieden (‘peers’) of dienstverleners die in hun beroepshoedanigheid handelen (‘professionele dienstverleners’); ii) gebruikers hiervan; en iii) tussenpersonen die aanbieders en gebruikers met elkaar in contact brengen — via een online platform — en die transacties tussen hen faciliteren (‘deelplatforms’). Bij transacties in de deeeconomie is er algemeen geen sprake van overdracht van eigendom en deze transacties kunnen met of zonder winstoogmerk worden uitgevoerd”.²⁴⁵

95. Verder op nationaal niveau, in een brief aan de Commissie voor Verzekeringen, heeft de Minister van Werk, Economie en Consumenten ‘deeeconomie’ beschreven als “een brede waaier aan economische systemen van decentrale netwerken en marktplaatsen die de waarde van onderbenutte goederen en diensten ontsluiten door vraag en aanbod direct bij elkaar te brengen. Deze deeeconomie doet een verschuiving ontstaan van bezit naar gebruik. Burgers in deeeconomie vinden ‘toegang tot’ immer veel belangrijker dan ‘bezit van’”. De Minister voegt eraan toe dat “Deeeconomie altijd heeft bestaan maar het heeft door de digitalisering andere vormen en vooral andere proporties aangenomen.”²⁴⁶

4.3.2. Bescherming binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering?

96. De gezins aansprakelijkheidsverzekering dekt de schade die het gevolg is van een buitencontractuele fout. Wanneer personen goederen met elkaar gaan delen, al dan niet

²⁴⁴ Memorie van Toelichting bij het ontwerp van programmawet van 1 juli 2016, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1875/001, 21-22.

²⁴⁵ Med. (Comm.) een Europese agenda voor deeeconomie, 2 juni 2016, COM(2016) 356 final, 3.

²⁴⁶ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeeconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/adviccec20171pdf>.

gebruikmakend van een deelplatform, ontstaat er echter een contractuele relatie met elkaar.²⁴⁷ Juridisch kan men deze handeling kwalificeren als bruikleen. Artikel 1875 BW bepaalt dat bij bruikleen het gaat om een contract waarbij de ene partij aan de andere een zaak afgeeft om daarvan gebruik te maken, onder de verplichting voor degene die de zaak ontvangt, die terug te geven na daarvan gebruik gemaakt te hebben.²⁴⁸ Dit is een overeenkomst op grond waarvan de uitlener aan de (ont)lener om niet een tijdelijk en persoonlijk gebruiksrecht zonder vruchttrekking wordt toegestaan op een zaak, onder de verplichting deze terug te geven bij de beëindiging van de overeenkomst.²⁴⁹ Wanneer er dan schade ontstaat aan het goed zal de gezins aansprakelijkheidsverzekering geen dekking verlenen aangezien het principe van de gezins aansprakelijkheidsverzekering net berust op buitencontractuele aansprakelijkheid.

97. In de praktijk gaan verzekeringsondernemingen elke situatie afzonderlijk bekijken. De bepaling waar de meeste verzekeringsondernemingen beroep op doen is de facultatieve uitsluiting van artikel 6, 7° KB 12 januari 1984. Deze bepaling stelt dat schade aan roerende of onroerende goederen of aan dieren die een verzekerde onder zijn bewaking heeft van de dekking kunnen worden uitgesloten.²⁵⁰ Het begrip ‘bewaking’ kent dezelfde betekenis zoals bepaald in de artikelen 1384, eerste lid en 1385 BW. Het gaat over iemand die een zaak of een dier in feite voor eigen rekening gebruikt of er het genot van heeft of ze onder zich houdt met de macht er toezicht, bewaking en leiding op uit te oefenen.²⁵¹ Het kan in dit geval bijvoorbeeld gaan over een heggenschaar van een buur die gebruikt wordt voor het scheren van de haag. Een vaak gebruikt medium is Peerby²⁵², een website en mobiele applicatie waarmee spullen geleend kunnen worden van mensen in de buurt. Wanneer bij het scheren van de haag iets misloopt waardoor de heggenschaar beschadigd geraakt, zal de gezins aansprakelijkheidsverzekering van de verzekerde geen dekking bieden aangezien het

²⁴⁷ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/advic20171pdf>.

²⁴⁸ Art. 1875 BW.

²⁴⁹ B. TILLEMEN en F. BAUDONCO, “boekdeel Bruikleen” in B. TILLEMEN (ed.), *Overeenkomsten deel 2: Bijzondere overeenkomsten C: Bruikleen, bewaargeving en sekwester*, Antwerpen, Story-Scientia, 2000, 419.

²⁵⁰ Art. 6, 7° KB 12 januari 1984.

²⁵¹ Cass. 11 september 1980, *RW*, 1981-82, 27; L. CORNELIS, “Extracontractuele aansprakelijkheid voor zaken”, *TPR* 1984, 300.

²⁵² Op de website van Peerby en in de Android en iPhone app kan men spullen lenen door rond te vragen in zijn eigen buurt. Dat rondvragen zorgt ervoor dat men snel en makkelijk in contact komt met iemand die je kan helpen. Wanneer men iets zoekt hoeft men alleen maar een oproep te plaatsen met een korte beschrijving waarvoor je het item nodig hebt. Peerby stuurt de oproep dan meteen rond in de buurt om een buur te vinden die het gevraagde item kan uitlenen. Daarnaast kan men ook reageren op de oproepen van andere burens, door simpelweg antwoord te geven op inkomende oproepen. Via Peerby kan men dus zowel lenen als uitlenen en beweeg je van eigendom over spullen naar toegang tot datgene wat je nodig hebt; <https://peerby.desk.com/customer/nl/portal/articles/1497031-wat-is-peerby-> (geraadpleegd op 1 mei 2018).

gaat om een contractuele relatie, namelijk bruikleen. Toch zou hier een nuance aan toegevoegd kunnen worden. Zo zal het kosteloos laten gebruiken van een zaak niet steeds en noodzakelijk resulteren in een overeenkomst van bruikleen, aangezien partijen niet altijd beogen rechtsgevolgen te doen ontstaan.²⁵³ Dit is bijvoorbeeld het geval bij een vriendendienst (*supra* randnr. 57). Daarnaast oordeelde het hof van beroep te Brussel dat het welwillend ter beschikking stellen van een auto geen contractuele verhouding inhield. Tevens ontstaat er volgens het hof ook niet steeds een vervoersovereenkomst bij het vervoer van een lifter.²⁵⁴ Toch kunnen we ons de vraag stellen of rechters vandaag de dag diezelfde redenering zouden toepassen op onbezoldigd personenvervoer via een *ridesharing*platform als bijvoorbeeld BlaBlaCar²⁵⁵ of onbezoldigde logiesverstrekking via een *homesharing*platform zoals bijvoorbeeld Couchsurfing²⁵⁶. Via deze platformen worden zichtbaar afspraken gemaakt en daarom lijkt het weinig waarschijnlijk dat rechters zullen oordelen dat hier geen sprake zou zijn van een overeenkomst.²⁵⁷ Hetzelfde geldt voor het deelplatform Peerby, wanneer bijvoorbeeld iemand op zoek is naar een heggenschaar. Als een gebruiker van het deelplatform er één ter beschikking heeft kan hij in de applicatie via een druk op een knop de zoeker een bericht sturen met de vermelding ‘Ja, heb ik!’. Uit de bewoordingen van de algemene voorwaarden van Peerby en uit de afspraken die gemaakt moeten worden lijkt de overeenkomst die tot stand komt op een bruikleenovereenkomst.²⁵⁸ Deze overeenkomst komt tot stand na afgifte van de heggenschaar, aangezien de afgifte de bruikleenovereenkomst doet ontstaan en tegelijkertijd de wil inhoudt om een bruikleen overeenkomst te sluiten.²⁵⁹ Daarnaast blijkt eveneens uit de algemene voorwaarden dat iedere eigenaar een vergoeding mag vragen voor het gebruik van zijn spullen, zonder ‘dat je commercieel bezig’ mag zijn.²⁶⁰

²⁵³ B. TILLEMEN en F. BAUDONCQ, “boekdeel Bruikleen” in B. TILLEMEN (ed.), *Overeenkomsten deel 2: Bijzondere overeenkomsten C: Bruikleen, bewaargeving en sekwestering*, Antwerpen, Story-Scientia, 2000, 419.

²⁵⁴ Brussel 25 april 1968, *Pas.* 1968, II, 209.

²⁵⁵ BlaBlaCar is een *rideshare*platform dat op de website www.blablacar.be of in de vorm van een mobiele applicatie toegankelijk is en dat bedoeld is om autobestuurders met vrije plaatsen die naar een bepaalde bestemming rijden, in contact te brengen met passagiers die in dezelfde richting willen reizen, zodat ze de rit en de bijbehorende kosten kunnen delen; <https://www.nl.blablacar.be/over-ons/algemene-voorwaarden> (geraadpleegd op 1 mei 2018).

²⁵⁶ Bij Couchsurfing kunnen leden aan andere leden vragen om overnachting en kan men aangeven of men een slaapplek ter beschikking heeft voor andere mensen. Ook is het mogelijk om de site te gebruiken om simpelweg mensen te leren kennen op plekken waar men nog niemand kent; <http://www.couchsurfing.com/about/how-it-works/> (geraadpleegd op 1 mei).

²⁵⁷ B. DEVOLDER, “Terbeschikkingstelling van kamers en woningen via een internetplatform: verboden bestemmingswijziging en onderhuur?”, *TBBR* 2016, 382.

²⁵⁸ R. KOOLHOVEN, “Kwalificatie en rechtspluralisme in ‘de deeleconomie’”, *MvV* 2015, nr.6, 187.

²⁵⁹ Cass. 25 oktober 1973, *Pas.* 1974, I, 212; B. TILLEMEN en F. BAUDONCQ, “boekdeel Bruikleen” in B. TILLEMEN (ed.), *Overeenkomsten deel 2: Bijzondere overeenkomsten C: Bruikleen, bewaargeving en sekwestering*, Antwerpen, Story-Scientia, 2000, 430.

²⁶⁰ <https://www.peerby.com/terms-and-conditions> (geraadpleegd op 1 mei 2018).

Wanneer dat het geval is gaat het niet meer om een overeenkomst van bruikleen aangezien de vergoeding ervoor zorgt dat het niet meer om een overeenkomst om niet gaat. De overeenkomst zal dan gekwalificeerd worden naar een huurovereenkomst aangezien de vergoeding ervoor zorgt dat het gaat om een overeenkomst onder bezwarende titel.²⁶¹ Deze kwalificatie maakt echter geen verschil voor de gezins aansprakelijkheidsverzekering aangezien het blijft gaan om een contractuele verhouding in plaats van een buitencontractuele verhouding waar normaalgezien geen dekking voor geboden wordt.

98. Ingeval het gaat om een contractuele overeenkomst, van bruikleen of huur, voorzien de bepaalde verzekeringsondernemingen in bepaalde gevallen toch een bescherming binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Het is namelijk mogelijk in de praktijk, mits een eventuele bijkomende extra premie, om zich via de gezins aansprakelijkheidsverzekering te beschermen tegen contractuele aansprakelijkheid. Dit is een uitbereiding voor contractuele aansprakelijkheid wanneer het gaat om bewaking. Zo zullen sommige verzekeringsmaatschappijen geen gebruik maken van de facultatieve uitsluiting van artikel 6, 7° KB 12 januari 1984 en toch dekking verlenen wanneer er zich schade voordoet, mits voldaan aan enkele voorwaarden. Zo is er bijvoorbeeld een verzekeringsmaatschappij die de volgende formule hanteert:

“De waarborg is de verzekerden verworven tot beloop van 5.000 EUR (geïndexeerd) per schadegeval indien ze aansprakelijk zijn, en dit zelfs op contractuele basis, voor schade veroorzaakt aan goederen die ze tijdelijk onder hun bewaking hebben. De maatschappij dekt evenwel niet de schade :

- *aan gebouwen of gedeelten van gebouwen waarvan de verzekerden huurder of gebruiker zijn, evenals aan de roerende goederen die er zich in bevinden,*
- *aan gemotoriseerde transportmiddelen (o.a. motorrijtuigen, motorboten, jet-ski)*
- *aan zitmaaiers.”*

Terugkomend op het voorbeeld van de heggenschaar, wanneer de verzekerde in dit geval schade had aangericht aan de heggenschaar maar aangesloten was bij de desbetreffende verzekeringsonderneming, zal de verzekeraar wel bescherming verlenen en de schade

²⁶¹ B. TILLEMEN en F. BAUDONCQ, “boekdeel Bruikleen” in B. TILLEMEN (ed.), *Overeenkomsten deel 2: Bijzondere overeenkomsten C: Bruikleen, bewaargeving en sekwester*, Antwerpen, Story-Scientia, 2000, 442-464.

vergoeden. Mocht het gaan om een zitmaaier, zal de verzekeraar die hieraan een voorwaarde gesteld heeft, geen bescherming voorzien.

99. In Nederland is men vertrouwd met de opzichtclausule waarbij er sprake moet zijn van een relatie tussen de verzekerde en de zaak van een derde met min of meer een duurzaam karakter. Hiermee wordt bedoeld dat de zaken van derden aan de zorg van de verzekerde zijn toevertrouwd of de verzekerde moet de zaken op één of andere wijze onder zijn hoede hebben genomen.²⁶² Het Verbond van Verzekeraars heeft in zijn Standaard-polismodellen AVP 2000 bepaald, als gevolg van de opzichtclausule, dat de schade aan zaken die de verzekerde of iemand namens deze verzekerde gehuurd of geleend heeft niet gedekt zijn.²⁶³ Daaruit vloeit voort dat in Nederland er in vele gevallen geen dekking voor deeleconomie voorzien zal zijn, met name wanneer de deeleconomie betrekking heeft op een verzekerde die een goed van een derde gaat gebruiken. Als we hetzelfde voorbeeld van de heggenschaar toepassen zullen de meeste Nederlandse verzekeraars beroep doen op de opzichtclausule, met als gevolg dat de schade veroorzaakt aan het geleende goed, meestal niet gedekt zal worden onder de dekking van de AVP-polis. Toch zijn er enkele verzekeraars die in de mogelijkheid zullen voorzien een dekking te verlenen tot een bepaald maximumbedrag.²⁶⁴

100. Wanneer de verzekerde als huurder van een logement via Airbnb²⁶⁵ schade berokkent aan het logement, zal hij bescherming genieten van de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Artikel 6, 11° KB 12 januari 1984 bepaalt namelijk dat de schade veroorzaakt in hotels of gelijkaardige logementshuizen, zoals bijvoorbeeld een Airbnb, door de verzekerden tijdens een tijdelijk of toevallig verblijf gedekt moet worden. Zelfs wanneer het gaat om een verblijf om beroepsredenen.²⁶⁶ In Nederland zal de huurder, wanneer hij schade veroorzaakt in een via Airbnb gehuurd logement, geen aanspraak kunnen maken op bescherming binnen zijn

²⁶² J.H. WANSINK, "XIII. De aansprakelijkheidsverzekering" in R.G.L. GERRITS, P. SOETEMAN, N. VAN TIGGELE-VAN DER VELDE en J.H. WANSINK (eds.), *Verzekering ter beurze: coassurantie in theorie en praktijk*, Deventer, Kluwer, 2011, 455.

²⁶³ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Position paper: Deeleconomie = kansen/risico's*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3702/position-paper-deeleconomie.pdf>.

²⁶⁴ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Position paper: Deeleconomie = kansen/risico's*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3702/position-paper-deeleconomie.pdf>.

²⁶⁵ Airbnb is een deelplatform waar gasten ruimtes bij verhuurders kunnen boeken, en waar mensen die een slaapplekts over hebben in contact kunnen komen met degene die op zoek zijn naar een slaapplekts om te kunnen verblijven; <https://www.airbnb.be/terms> (geraadpleegd op 1 mei 2018).

²⁶⁶ Art. 6, 11° KB 12 januari 1984; COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/advicec20171pdf>.

AVP-polis vanwege de opzichtsclausule.²⁶⁷ Daarnaast speelt de vraag of de verhuurder aanspraak kan maken op bescherming van zijn AVP-polis of gezinsaansprakelijkheidsverzekering voor schade veroorzaakt aan de huurder. Alvorens deze vraag te kunnen beantwoorden moet er uitgemaakt worden of de verhuring van een logement via Airbnb valt onder een handeling gesteld in het privéleven of in de hoedanigheid van particulier? Uit de praktijk blijkt dat dit bij de meeste verzekeraars niet het geval is. De verzekeraars, gevolgd door het Nederlandse Verbond van Verzekeraars, oordelen dat het verhuren via Airbnb een commerciële verhuur is en het verhuren van het goed op een regelmatige basis zet deze visie alleen maar kracht bij. Het gevolg hiervan is dat de gezinsaansprakelijkheidsverzekering of AVP-polis in geen geval bescherming zal verlenen.²⁶⁸

101. Zoals aangegeven zal het voornamelijk, door het gebrek aan een wettelijk kader omtrent deeleconomie, de praktijk zijn die zal uitmaken in welke gevallen zij bescherming zal verlenen. De Commissie voor Verzekeringen geeft zelf aan dat het niet noodzakelijk is een wijziging aan te brengen in het KB van 12 april 1984 aangezien de praktijk mogelijkheden biedt om zich alsnog te beschermen tegen schade voortvloeiend uit de deeleconomie. Verder geeft de Commissie aan dat de deeleconomie zichzelf in grote mate verzekert, aangezien de deeleconomie draait om vertrouwen en respect waardoor consumenten zeer zorgvuldig omspringen met ontleende materialen.²⁶⁹ De verzekeringsmarkt zit op dit moment in een transitiefase en er moet tijd gegeven worden om de belangrijkste problemen op te lijsten en zich hieraan aan te passen. Verder moet er rekening gehouden worden met de specificiteit van de platformen en hun aangeboden diensten en producten. De kans is groot dat er gewerkt dient te worden met op maat gemaakte producten.²⁷⁰ Althans er op de Belgische markt al een verzekeringsonderneming zich heeft toegelegd op het fenomeen van deeleconomie in het algemeen. Zo bepaalt deze verzekeringsonderneming dat de extra-contractuele schade veroorzaakt aan derden, tijdens het uitvoeren van diensten waarvoor er een verloning verkregen wordt, beschouwd moet worden als schade veroorzaakt in het privéleven wanneer aan volgende voorwaarden voldaan is. De diensten worden uitsluitend verricht in het kader van overeenkomsten die tot stand komen door tussenkomst van door de overheid erkende

²⁶⁷ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Position paper: Deeleconomie = kansen/risico's*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3702/position-paper-deeleconomie.pdf>.

²⁶⁸ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Position paper: Deeleconomie = kansen/risico's*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3702/position-paper-deeleconomie.pdf>.

²⁶⁹ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/advic20171pdf>.

²⁷⁰ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/advic20171pdf>.

elektronische platformen. Het eerste probleem is dat de overheid tot op de dag van vandaag slechts een klein aantal platformen erkend heeft en de meest frequente platformen, zoals Airbnb, Peerby, BlaBlaCar, Couchsurfing,..., daar (nog) niet bij horen.²⁷¹ De inkomsten die uit de geleverde diensten worden verkregen zijn per belastbaar tijdperk beperkt tot 5.100 EUR.²⁷² Als laatste voorwaarden mogen de diensten enkel door en aan particulieren geleverd worden die niet in het kader van hun beroepswerkzaamheid handelen. Het is deze laatste voorwaarde die ook echter voor problemen zorgt. Het is moeilijk uit te maken of bepaalde activiteiten met betrekking tot de deeleconomie zich kaderen binnen het privéleven en geen professionele activiteiten uitmaken. Wanneer er sprake is van een professionele of beroepsactiviteit, zal de gezins aansprakelijkheidsverzekering geen dekking verlenen. Bij het lenen van een heggenschaar van een buur zal het naar mijn mening niet moeilijk zijn om aan te tonen dat het gaat om een handeling in het privéleven. Moeilijker is ons eerder aangehaald voorbeeld van Airbnb, zeker wanneer het logement verhuurd wordt op regelmatige basis. Mocht de verhuurder een gezins aansprakelijkheidsverzekering hebben afgesloten bij deze verzekeringsonderneming, kon hij zich vervolgens niet op zijn bescherming van deeleconomie beroepen omdat Airbnb geen erkend platform is. Bij Couchsurfing, waarbij leden aan andere leden kunnen vragen voor een gratis overnachting, zal gemakkelijker aangenomen worden dat het gaat om een handeling gesteld in het privéleven van de verzekerde. Maar ook dit platform is niet erkend door de overheid. Bij het verlenen van diensten zal er ook een afweging gemaakt moeten worden of de handeling zich stelt in het privéleven of niet. (*supra* Hoofdstuk 2) Een bijkomende vraag is of deze diensten gekwalificeerd kunnen worden als loutere occasionele vriendendiensten of kan de dienstverlener gekwalificeerd worden als huispersoneel en bescherming genieten binnen de gezins aansprakelijkheidsverzekering. Een veelgebruikt medium voor het leveren van diensten is Werkspot²⁷³. Hiermee kan een opdrachtgever een ‘klus’ plaatsen en vervolgens kan men een voorstel verwachten van een vakman die zich geroepen voelt de geplaatste klus te klaren. Hier kan echter geoordeeld worden dat de handelingen niet gesteld zijn in het privéleven van de vakman. Het zijn eerder handelingen gesteld binnen het beroepsleven aangezien het gaat om activiteiten die uitgeoefend worden met een economisch of winstoogmerk. Zo wordt er een richtprijs

²⁷¹ <https://financien.belgium.be/sites/default/files/downloads/127-deeleconomie-lijst-erkende-platformen-20180207.pdf>.

²⁷² Deze grens van 5.100 EUR (aanslagjaar 2018) is gebaseerd op het basisbedrag van 3.255 EUR (art. 37*bis*, §2 Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992) dat jaarlijks wordt geïndexeerd conform de automatische indexeringsinzake inkomstenbelastingen.

²⁷³ Werkspot biedt een platform aan waarop opdrachtgevers en vakmannen met elkaar in contact kunnen komen in verband met het verrichten van werkzaamheden. Werkspot heeft daarbij een faciliterende rol; <https://www.werkspot.nl/algemene-voorwaarden> (geraadpleegd op 2 mei 2018).

afgesproken op basis van de hoeveelheid werk en de te gebruiken materialen. Daarnaast zal de vakman die éénmalig een klus komt klaren ook niet beschouwd worden als huispersoneel aangezien deze niet onder het gezag zal staan van de opdrachtgever. Bij een loutere vriendendienst is het waarschijnlijker dat de klussende vriend bij het uitvoeren van een dienst bescherming geniet onder zijn eigen gezinsaansprakelijkheidsverzekering (*supra* randnr. 57). Bovendien zijn er ook enkele verzekeringsondernemingen die expliciet in hun algemene voorwaarden bepalen dat “vrijwilligerswerk en onbezoldigde vriendendiensten, zelfs als u een vergoeding ontvangt voor gemaakte kosten” beschouwd worden als privéleven en gezinsaansprakelijkheidsverzekering hiervoor dekking verleent.

102. Op 23 januari 2018 is er een wetsvoorstel ingediend tot regeling en waarborging van de bescherming en de bezoldiging van medewerkers van de erkende-platformeconomie.²⁷⁴ Echter bestaat er veel onduidelijkheid omtrent het sociaal statuut van medewerkers van elektronische platformen, zonder dat zij enige sociale bescherming genieten. Of deze medewerkers gekwalificeerd kunnen worden als werknemers, zelfstandigen, schijnzelfstandigen, ... wordt in deze bijdrage niet onderzocht. De bedoeling van het wetsvoorstel zelf is ook niet een nieuw statuut te creëren voor medewerkers van de platformeconomie, maar wel de bescherming en de bezoldiging te regelen en te waarborgen van wie via een erkend platform aan de slag is.²⁷⁵ Het wetsvoorstel gaat namelijk om de bescherming van medewerkers die diensten verlenen via een elektronisch platform en die bij de uitvoering van hun ‘arbeidsovereenkomsten’, schade berokkenen aan de organisatie of aan derden. Ze zouden in dat geval enkel aansprakelijk zijn voor bedrog, zware fout, alsook een herhaaldelijke lichte fout. Het zou dan vervolgens het platform zijn dat aansprakelijk gesteld wordt voor schade berokkend aan derden door hun medewerkers.²⁷⁶ In artikel 5 van dit wetsvoorstel bestaat mogelijks een interessante evolutie om het toepassingsgebied van het KB van 12 januari 1984 op te helderen. Dit wetsvoorstel zou een verduidelijking van het begrip privéleven kunnen betekenen in het kader van de deeleconomie. Artikel 5 van het wetsvoorstel het bepaalt namelijk het volgende: “Als de via een economisch platform verrichte diensten die in artikel 37*bis*, §2, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 bedoelde grenzen niet overschrijden, worden zij geacht te zijn verstrekt in het kader van het

²⁷⁴ Wetsvoorstel (K. LALIEUX en F. DAERDEN) tot regeling en waarborging van de bescherming en de bezoldiging van medewerkers van de erkende-platformeconomie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 2912/001.

²⁷⁵ Wetsvoorstel (K. LALIEUX en F. DAERDEN) tot regeling en waarborging van de bescherming en de bezoldiging van medewerkers van de erkende-platformeconomie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 2912/001, 8.

²⁷⁶ Art. 2 Wetsvoorstel (K. LALIEUX en F. DAERDEN) tot regeling en waarborging van de bescherming en de bezoldiging van medewerkers van de erkende-platformeconomie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 2912/001.

privéleven als bedoeld in het Koninklijk Besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privéleven²⁷⁷. De inkomsten die uit de geleverde diensten worden verkregen mogen dus per belastbaar tijdperk niet boven de 5.100 EUR gaan, dan valt men binnen het privéleven in de zin van KB 12 januari 1984. Dit artikel komt overeen met de voorwaarden gesteld door de eerder aangehaalde verzekeringsonderneming die zich als één van de enige reeds toelegde op de deeleconomie (*supra* randnr. 102). Het is de Commissie voor Verzekeringen die eveneens aanhaalde dat de kwalificatie van de geleverde diensten binnen de deeleconomie een probleem vormen voor de bescherming binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering.²⁷⁷ Moeten de geleverde diensten beschouwd worden als privé of als professioneel? De uitwerking van artikel 5 van het wetsvoorstel en dezelfde zienswijze van de verzekeringsonderneming kunnen de eerste stap betekenen om dit probleem in de toekomst te verhelpen.

103. Op maat gemaakte verzekeringsproducten zouden sommige aangehaalde problemen en onzekerheden al kunnen wegnemen. De platformen zelf zouden met hun leden kunnen communiceren wat de risico's zijn en welk type verzekering ze best dienen af te sluiten en aangeven of er een wettelijke mededelingsplicht geldt aan de verzekeraar bij een reeds afgesloten verzekering. Verder is het aangeraden dat de overheid een wetgevend initiatief neemt om te garanderen dat de platforms voldoende kennis hebben over de verplichte en noodzakelijke verzekeringen. Het maakt het gemakkelijker voor de platforms om zelf als verzekeringnemer verzekeringen af te sluiten voor hun leden en hen te waarschuwen welke risico's niet gedekt zijn en eventueel een bijhorende kost vragen.²⁷⁸

104. Biedt de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende dekking voor de deeleconomie? Het antwoord op de subonderzoeksvraag verdient nadere uitleg. Om te beginnen kan er geconcludeerd worden dat wanneer de deeleconomie betrekking heeft op het ter beschikking stellen van goederen, dit over het algemeen juridisch gekwalificeerd zal worden als een overeenkomst van bruikleen of huur. Artikel 6, 7° KB 12 januari 1984 voorziet in een facultatieve uitsluiting in geval van contractuele aansprakelijkheid.

²⁷⁷ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/adviccec20171pdf>.

²⁷⁸ COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/adviccec20171pdf>.

Verzekeringsondernemingen maken gebruik van deze facultatieve uitsluiting. Toch zijn er verzekeringsondernemingen die, mits een eventuele extra premie en mits voldaan aan bepaalde voorwaarden, dekking zullen verlenen in geval van contractuele aansprakelijkheid binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering. De bescherming is in ieder geval ruimer als in Nederland waar de praktijk zich voornamelijk beroept op de opzichtclausule. Wanneer de deeleconomie betrekking heeft op de huur van een logement zal de huurder in België eveneens een ruimere bescherming genieten dan een huurder in Nederland. Bij het verlenen van diensten in het kader van de deeleconomie stelt het probleem zich voornamelijk bij het toepassingsgebied van de verzekering B.A. privéleven, namelijk of het gaat om diensten verricht in het privéleven of handelingen gesteld als professionele activiteiten. Een mogelijke oplossing is artikel 5 in het hiervoor aangehaalde wetsvoorstel.²⁷⁹ De voorwaarden die hieruit voortvloeien worden echter al door een verzekeringsonderneming in de praktijk toegepast. De aansprakelijkheidsverzekering privéleven is in staat dekking te bieden voor schade als gevolg van de deeleconomie. De wetgeving is voorlopig beperkt maar de praktijk zet wel duidelijk stappen in de goede richting om bescherming te garanderen. Omdat het fenomeen groeiende is, kan er niet geconcludeerd worden dat er nu al voldoende bescherming geldt, wel is de bescherming voorlopig al ruimer dan in Nederland. Het Nederlandse Verbond van Verzekeraars is er zich echter van bewust dat de opzichtclausule, opgenomen in bijna alle AVP's, niet meer van het huidige tijdsbeeld is. Deeleconomie zorgt namelijk voor een verschuiving van 'bezit' van goederen naar 'gebruik van goederen'.²⁸⁰ De Belgische Commissie voor Verzekeringen stelt terecht dat een onmiddellijke aanpassing van het KB van 12 januari 1984 niet opportuun is, deeleconomie is nog groeiende en de verzekeringspraktijk zit momenteel in een transitiefase. Daarnaast is deeleconomie gebaseerd op vertrouwen en respect en springen consumenten zorgvuldig om met ontleende materialen. Er worden dus stappen in de goede richting gezet met de praktijk die aan het evolueren is en het ingediende wetsvoorstel. Naar mijn mening zal in de toekomst, wanneer de deeleconomie doorgedrongen is bij het brede publiek, de gezinsaansprakelijkheidsverzekering doormiddel van wetgeving en de praktijkevoluitie wel voldoende bescherming kunnen bieden. Bovendien kunnen op maat gemaakte verzekeringsproducten en de deelplatformen zelf ook bijdragen in een ruimere bescherming voor consumenten van de deeleconomie.

²⁷⁹ Art. 5 Wetsvoorstel (K. LALIEUX en F. DAERDEN) tot regeling en waarborging van de bescherming en de bezoldiging van medewerkers van de erkende-platformeconomie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 2912/001.

²⁸⁰ VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Innovatie en aansprakelijkheid: Van impactvol naar kansrijk*, 10 januari 2017, <https://www.verzekeraars.nl/media/1119/technologische-ontwikkelingen-en-aansprakelijkheid-opgemaakt.pdf>.

CONCLUSIE

105. *Biedt de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende bescherming voor ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ en ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven?* Dit is de centrale onderzoeksvraag die een antwoord verdient. Doorheen de besproken hoofdstukken is er op een descriptieve manier onderzoek gevoerd om een antwoord te vormen op deze centrale onderzoeksvraag. Door middel van subonderzoeksvragen is er reeds impliciet geantwoord op de centrale onderzoeksvraag. In deze conclusie volgt het expliciete antwoord. Het antwoord op de onderzoeksvraag kan worden opgesplitst in twee delen. Het eerste deel gaat over de bescherming door aansprakelijkheidsverzekering privéleven inzake ‘nieuwe gezinssamenstellingen en gezinssituaties’. Het tweede deel betreft de ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven met antwoord op de vraag of de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de aansprakelijkheidsverzekering privéleven hier voldoende bescherming voor verleent.

106. Het eerste deel van de centrale onderzoeksvraag is reeds impliciet beantwoord in hoofdstuk drie. De wetgeving, namelijk het KB van 12 januari 1984, somt enkel verzekerde personen op zonder deze te kaderen in een gezinssamenstelling of gezinssituatie. Er werd daarom stilgestaan bij de drie verschillende wettelijk geregelde samenlevingsvormen: het huwelijk, de wettelijke samenwoning en de feitelijke samenwoning. Na onderzoek kan geconcludeerd worden dat voor elk van deze samenlevingsvormen dekking verleend wordt binnen de verzekering B.A. privéleven. Voor het huwelijk kan teruggevallen worden op het KB dat de verzekeringnemer en zijn echtgenoot als verzekerden beschouwd. Voor wettelijke en feitelijke samenwoning kan ook bescherming gevonden worden in de gezins-aansprakelijkheidsverzekering gebruikmakend van het begrip ‘inwonende’ en het criterium van ‘in gezinsverband samenleven’. Wanneer iemand als inwonende wordt beschouwd en dus met de verzekeringnemer in gezinsverband samenleeft, zal er bescherming genoten worden binnen de gezinsaansprakelijkheidsverzekering. Op deze manier zullen de twee andere samenlevingsvormen dekking vinden binnen de verzekering B.A. privéleven. Zolang er met de verzekeringnemer in gezinsverband wordt samengeleefd, kunnen meerdere personen beschouwd worden als inwonenden. Hierbij wordt gedacht aan kinderen, familieleden, vrienden, ... Dit kan lijden tot verschillende gezinssamenstellingen en gezinssituaties. Als gevolg hiervan kan op het eerste deel van de onderzoeksvraag geantwoord worden dat op

basis van de huidige wettelijke regeling en polispraktijk voldoende bescherming genoten kan worden voor ‘nieuwe gezinssamenstellingen en gezinssituaties’.

107. Het tweede deel van het antwoord betreft de ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven en of de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de aansprakelijkheidsverzekering privéleven hier voldoende bescherming verleent. De besproken ‘nieuwe risico’s’ zijn drones, elektrische fietsen en deeleconomie. Als antwoord op de centrale onderzoeksvraag voor dit deel kan geconcludeerd worden dat de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de gezinsaansprakelijkheidsverzekering over het algemeen voldoende bescherming biedt voor deze ‘nieuwe risico’s’.

Meer specifiek kan er voor drones besloten worden dat de huidige wetgeving en polispraktijk voldoende bescherming verleent voor het niet-commerciële gebruik van drones. Het commercieel gebruik van drones wordt logischerwijze niet gedekt aangezien dit buiten het toepassingsgebied van de gezinsaansprakelijkheidsverzekering valt. Daarmee aansluitend zullen alle drones die doorgaans in de handel te verkrijgen zijn en door een verzekerde in zijn privéleven gebruikt worden over het algemeen beschermd worden. Het zijn enkel de gesofisticeerde drones die voorbestemd zijn voor professioneel gebruik die niet beschermd worden door de verzekering B.A. privéleven. Er dient wel rekening gehouden te worden met enkele wettelijke voorwaarden. Deze zijn strenger dan in Nederland en zouden, mijns inziens, wat versoepelt mogen worden.

Wat betreft elektrische fietsen kan er ook positief geantwoord worden op de centrale onderzoeksvraag. Echter wordt er niet voor alle elektrische fietsen dekking verleend binnen de verzekering B.A. privéleven. Zo wordt er over het algemeen geen dekking verleend voor elektrische fietsen die zich autonoom kunnen voortbewegen. Deze dienen verplicht verzekerd te worden door een WAM-verzekering. Toch voorziet vandaag de dag de verzekering B.A. privéleven dekking voor bestuurders van alle andere elektrische fietsen wanneer deze niet autonoom rijden. Vandaar dat er positief geantwoord kan worden op de centrale onderzoeksvraag. Er bestaat echter nog onduidelijkheid omtrent het begrip ‘motorrijtuig’ samenhangend met het criterium autonoom rijden. Het zou meer duidelijkheid en rechtszekerheid creëren wanneer de wetgever bepaalt welke vervoersmiddelen onder de definitie van motorrijtuigen vallen in de zin van artikel 1 van de WAM-wet.

Voor de deeleconomie is het antwoord wat moeilijker te formuleren. De deeleconomie gaat over het ter beschikking stellen van goederen en het aanbieden van diensten. Het is ruim concept waardoor de zoektocht naar de juiste juridische kwalificaties enige inspanning vergt. Bij het ter beschikking stellen van goederen is het moeilijk uit te maken of het gaat om contractuele of buitencontractuele verbintenissen. Daarnaast bestaat er bij het aanbieden van diensten geen eenduidigheid omtrent de vraag of deze handelingen gesteld worden in het privéleven of een professioneel karakter hebben. Aangezien het fenomeen van de deeleconomie nog groeiende is, kan er gesteld worden dat onder de huidige regelgeving en verzekeringspraktijk in België er nog niet voldoende voorzien wordt in bescherming. Wel is de bescherming op dit moment ruimer dan in Nederland. Een onmiddellijke aanpassing van het KB van 12 januari 1984 is niet opportuun aangezien de verzekeringspraktijk momenteel in een transitiefase zit. Wanneer in de toekomst de deeleconomie is doorgedrongen bij het brede publiek en de wetgeving en praktijk de tijd hebben gekregen om zich hieraan aan te passen, zal de gezins aansprakelijkheidsverzekering mijns inziens wel in voldoende bescherming kunnen voorzien.

108. ‘Voldoende’ wordt door de van Dale gedefinieerd als: tevredenstellen, aan de verwachtingen beantwoorden. Na de centrale onderzoeksvraag in twee delen te beantwoorden, kan er finaal geconcludeerd worden dat op basis van de huidige wettelijke regeling en polispraktijk inzake de aansprakelijkheidsverzekering privéleven voldoende bescherming genoten kan worden voor ‘nieuwe gezinssamenstellingen/gezinssituaties’ en ‘nieuwe risico’s’ in het privéleven. Dit verklaart ook waarom in België bijna 90% van de gezinnen een familiale verzekering heeft afgesloten. Wanneer de gezins aansprakelijkheidsverzekering niet aan de verwachtingen zou beantwoorden, zou dit een weerslag hebben op voornoemd percentage. Toch zal de verzekeringspraktijk en wetgeving in de toekomst moeten blijven evolueren om bescherming te kunnen bieden aan onze snel veranderende maatschappij.

BIBLIOGRAFIE

Wetgeving:

België:

- Gedelegeerde Verordening nr. 3/2014 van de Commissie van 24 oktober 2013 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 168/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreffende functionele veiligheidsvoorschriften voor de goedkeuring van twee- of driewielige voertuigen en vierwielers, *Pb.L.* 10 januari 2014, afl 7, 1.
- Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *Code Napoléon* 3 september 1807.
- Wet 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, *BS* 22 augustus 1978, 9277.
- Wet 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *BS* 8 december 1989, 20122.
- Wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingen-kaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, *BS* 13 september 1991, 19075.
- Wetboek van de inkomstenbelastingen 10 april 1992, *BS* 30 juli 1992, 17120.
- Wet 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, *BS* 20 augustus 1992, 18283.
- Wet 4 april 2014 betreffende de verzekeringen, *BS* 30 april 2014, 35487.
- Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016, 40970.
- KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 5 december 1969, 11753
- KB 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, *BS* 9 december 1975, 15627.
- KB 12 januari 1984 tot minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven, *BS* 31 januari 1984, 1382.
- KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, *BS* 15 augustus 1992, 18028.
- KB 19 januari 2011 betreffende de veiligheid van speelgoed, *BS* 10 februari 2011, 10440.

- KB 10 april 2016 met betrekking tot het gebruik van op afstand bestuurd luchtvaartuigen in het Belgische luchtruim, *BS* 15 april 2016, 25944.
- KB 21 juli 2016 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg en van het Koninklijk Besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, *BS* 9 september 2016, 60978.

Nederland:

- Wet van 30 mei 1963 betreffende verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen.
- Wet van 21 april 1994 houdende vervanging van de Wegenverkeerswet.
- Regeling van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 2 december 2005, nr. HDJZ/LUV/2005-2297, Hoofddirectie Juridische Zaken, houdende nadere regels voor vluchten met een modelvliegtuig, *Stcrt.* 2013, 17149.
- Besluit van 26 juli 1990, houdende vaststelling van een nieuw Reglement verkeersregels en verkeerstekens.
- Besluit van 28 augustus 2006 inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling.

Vorbereidende werken:

België:

- Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, Een Europese agenda voor de economie, 2 juni 2016, COM(2016) 356 final.
- Verslag over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St.* Kamer. 2016-17, nr. 2414/003.

- Wetsvoorstel (K. LALIEUX en F. DAERDEN) tot regeling en waarborging van de bescherming en de bezoldiging van medewerkers van de erkende-platformeconomie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 2912/001.
- Memorie van toelichting bij het ontwerp van programmawet van 1 juli 2016, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1875/001.
- Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St.* Kamer. 2016-17, nr. 2414/001.
- Amendement (P. CEYSENS, L. DIERICK, B. FRIART, J. KLAPS en G.SMAERS) op het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, *Parl.St.* Kamer. 2016-17, nr. 2414/002.

Rechtspraak:

België:

- Arbitragehof 21 maart 1995, *TBH* 1995, 885-889.
- Cass. 25 oktober 1973, *Pas.* 1974, I, 212.
- Cass. 25 oktober 1977, *Arr.Cass.* 1978, 258.
- Cass. 11 september 1980, *RW* 1981-82, 27.
- Cass. 24 december 1980, *Arr.Cass.* 1980-81, 472.
- Cass. 2 oktober 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, 181.
- Cass. 26 oktober 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, 274.
- Cass. 11 maart 1994, *RW* 1994-95, 291.
- Cass. 19 september 2008, *NJW* 2009, 218.
- Cass. 6 september 2013, nr. c.12.0360.F/1, *Arr.Cass.* 2013, 1744-1753.
- Antwerpen 15 september 1998, *T.B.B.R.* 2000, 50.
- Brussel 25 april 1968, *Pas.* 1968, II, 209.
- Brussel 5 oktober 1983, *RW* 1986-87, 1149.
- Brussel 22 februari 1989, *Bull.ass.* 1990, 168.
- Gent 11 april 1995, *AJT* 1995-96, 96.
- Gent 3 april 2003, *De Verz.* 2004, 139.
- Luik 29 mei 1968, *De Verz.* 1969, 567.

- Luik 9 januari 2014, *Bull.Ass.* 2015, afl. 2, 226-227.
- Luik 5 januari 2015, *Bull.Ass.* 2016, afl. 3, 363.
- Rb. Brussel 30 oktober 1989, *RGAR* 1993, 12107¹-12107².
- Rb. Gent 28 juni 2001, *TGR* 2002, 147.

Nederland:

- Amsterdam 27 juni 1969, *NJ* 1971, 212.

Rechtsleer:

Boeken:

België:

- CALLEWAERT, V., “Les qualités d’assuré et de tiers en assurance R.C. vie privée ou la théorie mathématique des ensembles” in CAPART, R. en BOCKOURT, J. (eds.), *Evaluation du dommage, responsabilité et assurances: Liber amicorum Noël Simar*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2013, 379-393.
- CASMAN, H., “Opsomming der huwelijksverplichtingen” in CASMAN, H. en VAN LOOCK, M. (eds.), *Huwelijksvermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2012, I.2.-1-I.2.-20.
- COLLE, P., *De nieuwe wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen: algemene beginselen van het Belgische verzekeringsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 266 p.
- COLLE, P., *Handboek bijzonder gereguleerde verzekeringscontracten*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 396 p.
- CORNELIS, L., *Beginselen van het Belgische buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Maklu, 1989, 744 p.
- DALCQ, R.O., “Responsabilités professionnelles: évolution générale” in COUSY, H. en CLAASSENS, H. (eds.), *Professionele aansprakelijkheid en verzekering*, Antwerpen, Malku Uitgevers, 1991, 285 p.
- DE TAVERNIER, P., *De buitencontractuele aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 670 p.
- DENOEL, N., “Les assurances de la responsabilité ‘vie privée’” in FAGNART, J. (ed.), *Responsabilités: traité théorique et pratique*, Livre 71, Waterloo, Kluwer, 1998, 9-78.

- DE PAUW, E., DE ROO, R. en HARDYNS, W., *Drones in 101 vragen*, Brugge, Die Kreue, 2017, 204 p.
- DE RODE, H., “Les assurances de responsabilité” in FAGNART, J. (ed.), *Responsabilités: traité théorique et pratique*, Livre 70bis, Waterloo, Kluwer, 2005, 7-38.
- FONTAINE, M., *Verzekeringsrecht*, Brussel, Larcier, 2011, 698 p.
- FONTAINE, M., *Droit des assurances*, Brussel, Larcier, 2016, 807 p.
- JOCQUE, G., “Commentaar bij art. 1 K.B. 12 januari 1984” in COUSY, H., SCHUERMANS, L., BERNAUW, K. en VAN SCHOUBROECK, C. (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 71-82.
- JOCQUE, G., “Commentaar bij art. 3 K.B. 12 januari 1984” in COUSY, H., SCHUERMANS, L., BERNAUW, K., en VAN SCHOUBROECK, C. (eds.), *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2006, 127-136.
- JOCQUE, G., *De verzekerde en de benadeelde in de aansprakelijkheidsverzekering*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 568 p.
- JOCQUE, G. en STALLAERT, S., *Duiding Wegverkeer 2016*, Gent, Larcier, 2016, 1512 p.
- MOORS, K., “Drones: een nieuw aansprakelijkheidsrisico onderworpen aan een verplichte verzekering” in VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B. (eds.), *Nieuwe risico's in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 77-88.
- SCHUERMANS, L., “Enkele actualia over de aansprakelijkheidsverzekering van ouders” in CENTRUM VOOR BEROEPSVOLMAKING IN DE RECHTEN (ed.), *Jongeren en recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 109-134.
- SCHUERMANS, L. en VAN SCHOUBROECK, C., *Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 1026 p.
- SENAËVE, P., *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 700 p.
- TILLEMANS, B. en BAUDONCQ, F., “boekdeel Bruikleen” in TILLEMANS, B. (ed.), *Overeenkomsten deel 2: Bijzondere overeenkomsten C: Bruikleen, bewaargeving en sekwester*, Antwerpen, Story-Scientia, 2000, 657 p.

- VAN DE CALSEYDE, T., “Samenlevingsvormen en sociale zekerheid” in VLAAMSE CONFERENTIE BALIE ANTWERPEN (ed.), *Het gezin 2.0*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 19-52.
- VANDINGENEN, E., “Deeconomie” in VANNEROM, E. (ed.), *M-commerce*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 176-216.
- VAN GERVEN, W. en VAN OEVELEN, A., *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2015, 728 p.
- VAN SCHOUBROECK, C., “Verzekeringen en jeugdbescherming: een moeilijke verhouding?” in PUT, J. (ed.), *Themis 88 - Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, Die Keure, 2014, 75-101.
- VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B., *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 935 p.
- VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B. (eds.), *Handboek verzekeringsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 1114 p.

Nederland:

- WANSINK, J.H., *De algemene aansprakelijkheidsverzekering*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1994, 394 p.
- WANSINK, J.H., *De algemene aansprakelijkheidsverzekering: een hernieuwde beschouwing in het licht van titel 7.17 BW*, Deventer, Kluwer, 2006, 483 p.
- WANSINK, J.H., “XIII. De aansprakelijkheidsverzekering” in GERRITS, R.G.L., SOETEMAN, P., VAN TIGGELE-VAN DER VELDE, N. en WANSINK, J.H. (eds.), *Verzekering ter beurze: coassurantie in theorie en praktijk*, Deventer, Kluwer, 2011, 403-494.

Websites:

België:

- <http://www.abcverzekering.be/familiale-verzekering/video-verzekering-ba-prive-leven>.
- <https://www.airbnb.be/terms>.
- <https://www.nl.blablacar.be/over-ons/algemene-voorwaarden>.
- <http://www.couchsurfing.com/about/how-it-works/>.
- <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Event/170928/20170928-verzekeringen-deeconomie-verslagnet.pdf>.

- <https://financien.belgium.be/sites/default/files/downloads/127-deeconomie-lijst-erkende-platformen-20180207.pdf>.
- http://www.gva.be/cnt/dmf20170517_02886306/kwart-van-fietsongevallen-gebeurt-in-antwerpen.
- https://mobilit.belgium.be/nl/luchtvaart/drones/ik_heb_een_drone_wat_nu/klasse_1.
- https://mobilit.belgium.be/nl/luchtvaart/drones/vlieg_veilig_met_je_drone_klasse_1_en_2.
- https://mobilit.belgium.be/sites/default/files/persbericht_speed_pedelegs_nl_def.pdf.
- https://mobilit.belgium.be/nl/wegverkeer/inschrijving_van_voertuigen/kentekenplaten/elektrische_fietsen.
- <https://www.peerby.com/terms-and-conditions>.
- <https://peerby.desk.com/customer/nl/portal/articles/1497031-wat-is-peerby->.
- <http://www.consilium.europa.eu/nl/policies/drones/>.
- <http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2017/12/22/updated-aviation-safety-rules-and-new-rules-on-drones-approved-by-the-council/>.

Nederland:

- <https://www.vanatotzekerheid.nl/begrippen/aansprakelijkheidsverzekering-voor-particulieren-avp/>.
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/drone/vraag-en-antwoord/drone-verzekeren>.
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/drone/vraag-en-antwoord/regels-drone-particulier>.
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijzondere-voertuigen/vraag-en-antwoord/wa-verzekering-voertuig>.
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/defensiepersoneel/dienstplicht>.
- <https://financien.belgium.be/sites/default/files/downloads/127-deeconomie-lijst-erkende-platformen.pdf>.
- <https://www.werkspot.nl/algemene-voorwaarden>.

Tijdschriften:

België:

- BOCKEN, H., “Aansprakelijkheid van en voor minderjarigen”, *De Verz.* 2006, p. 301-318.
- BROUWERS, S., “Echtscheiding door onderlinge toestemming”, *TPR* 2007, 392-436.
- CORNELIS, L., “Extracontractuele aansprakelijkheid voor zaken”, *TPR* 1984, 299-328.
- DANKAERTS, G. en VANHEE, N., “Familiale verzekering: Sommige springen er bovenuit”, *Budget en recht* 2017, nr. 254, 16-20.
- DENOEL, E., “Assurance des responsabilités civiles extra-contractuelles découlant de la vie privée”, *De Verz.* 1987, 34-69.
- DENOEL, N., “La Cour d’arbitrage et la lutte contre la fraude à l’assurance ou comment éradiquer la fraude sans violer la constitution”, *De Verz.* 1998, 419-444.

- DE RODE, H., “Une innovation belge: La réglementation de l’assurance R.C. familiale”, *RGAR* 1985, 10940¹-10940⁴.
- DE SCHRIJVER, S. en DEMEYER, M., “Aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door recreatieve drones naar Belgisch recht”, *Computerr.* 2018, 18-23.
- DEVOLDER, B., “Terbeschikkingstelling van kamers en woningen via een internetplatform: verboden bestemmingswijziging en onderhuur?”, *TBBR* 2016, 378-393.
- DIRIX, E., “Gentlemen's agreements en andere afspraken met onzekere rechtsgevolgen”, *RW* 1985-86, 2119-2146.
- DUBUISSON, B., “L’assurance des risques du mineur”, *J.dr.jeun.* 1997, 380-395.
- HENSKENS, C., “De gekwalificeerde fout van de geesteszieke werknemer begaan binnen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst” (noot onder Cass. 6 september 2013), *RABG* 2014, 731-740.
- JOCQUE, G., “Verkeersongevallen en de gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *T.Pol.* 2016, 212- 227.
- KOWALSKY, F. en VANHEE, N., “Drones: Luchtverkeer gestremd”, *Budget en recht* 2017, nr. 253, 40-41.
- MEYNTJENS, E., “De gezinsaansprakelijkheidsverzekering”, *RW* 2002-03, 645-650.
- POTE, R., “Fiets met hulpmotor: een batterij aan vragen”, *De verzekeringswereld* 30 mei 1997, 32-33.
- SAGAERT, V., “Vriendschap in het recht”, *TPR* 2016, 1141-1152.
- SUYS, S. en VEREECKEN, S., “Is de elektrische fiets altijd een fiets?”, *Actua Leges* 2016, n° 2016/13.
- SUYS, S. en VEREECKEN, S., “De elektrische fiets wint terrein aan een hoge snelheid”, *Actua Leges* 2017, n° 2017/19.
- VANDOREN, P., “Het begrip ‘gezin’ in de familiale verzekering”, *De verzekeringswereld* 1992, nr. 350, 30-31.
- VANDOREN, P., “Verzekering van studentenkamers”, *De Verzekeringswereld* 1992, nr. 359, 16-18.
- VANSCHOUBROECK, C., noot onder Arbitragehof 21 maart 1995, *TBH* 1995, 889-891.
- VERBIST, J.F., “Burgerlijke aansprakelijkheid”, *Activa* 1992, 16-21.
- X, “Verzekering & aansprakelijkheid: Gezinsverzekering: een must”, *Budget en recht* 1996, nr. 128, 4-9.
- X., “Arbeidsongevallen huispersoneel”, *NJW* 2015, afl. 332, 350.

- X, “8,5% van de Belgen doet aan deeleconomie”, *Verz.W.* 2016, nr. 2016.03, 30-33.

Nederland:

- BLEES, F.J., “WAM en Wft aangepast aan Vijfde WAM-richtlijn”, *AV&S* 2007, 1-8.
- KNIJP, P.C., “Over speed-pedelecs en eBikes; de ene fietser is de andere niet”, *Verkeersrecht* 2017, 126-130.
- KOOLHOVEN, R., “Kwalificatie en rechtspluralisme in ‘de deeleconomie’”, *MvV* 2015, nr.6, 186-193.
- LAVRIJSEN, N., “Civielrechtelijke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door recreatieve drones in Nederland”, *Computerr.* 2018, 11-17.
- PLAISIER, M.J.A. en VAN DER HORST, M., “OM en rechter”, *DD* 2017/28, 277-287.

Overige:

België:

- COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over bepaalde aspecten van de verzekering in het kader van de recente ontwikkelingen van de deeleconomie*, 24 mei 2017, <https://www.fsma.be/nl/file/advicec20171pdf>.
- COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN, *Advies over het voorontwerp van het Koninklijk Besluit tot nadere bepaling van het begrip motorvoertuigen in de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen*, 9 maart 2018, https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/advorg/2018/-advice_c_2018_4.pdf.

Nederland:

- NEDERLANDSE VERENIGING VAN ALGEMENE AANSPRAKELIJKHEIDSVZERKERAARS, *Het ABC van de AVP*, januari 1985, <http://cvisser.info/informatie/aansprakelijkheid/verzekeringsvormen/avp/abc%20avp%201985.pdf>.
- Nota van toelichting bij Besluit van 28 augustus 2006, inzake vrijstelling voor fietsen met trapondersteuning van aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen alsmede houdende wijziging van het Besluit van 16 september 1965, houdende vaststelling van het bewijs

van verzekering voor de niet-kentekenplichtige motorrijtuigen en enkele regelen met betrekking tot het bewijs van vrijstelling.

- VERBOND VAN VERZEKERAARS, Standaard-polismodel AVP 2000.
- VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Informatie over regelgeving en verzekeringen: Zicht op drones*, oktober 2014, <https://www.verzekeraars.nl/media/2129/brochure-zicht-op-drones.pdf>.
- VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Verzekerd van Cijfers 2006*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3544/verzekerd-van-cijfers-2016-nl.pdf>.
- VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Voertuigoverzicht van a tot z*, 2 maart 2017, <https://www.verzekeraars.nl/media/1727/voertuigoverzicht-van-a-tot-z.pdf>.
- VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Position paper: Deeleconomie = kansen/risico's*, <https://www.verzekeraars.nl/media/3702/position-paper-deeleconomie.pdf>.
- VERBOND VAN VERZEKERAARS, *Innovatie en aansprakelijkheid: Van impactvol naar kansrijk*, 10 januari 2017, <https://www.verzekeraars.nl/media/1119/technologische-ontwikkelingen-en-aansprakelijkheid-opgemaakt.pdf>.

BIJLAGE

Bijlage I: Standaard-polismodel AVP 2000

VERBOND VAN VERZEKERAARS

MSS-b-20-001
AAA 2000-001

Standaard-polismodel AVP 2000

De in dit polismodel opgenomen standaardteksten zijn louter indicatief; in de artikelen 1, 2, 3 en 4 worden dekkingsbeperkende bepalingen en/of uitsluitingen gegeven. Elke individuele verzekeraar kan hiervan tekstueel en/of inhoudelijk afwijken.

1. Verzekerden

1.1 Verzekerden in gezinsverband

Verzekerden zijn:

- a. de verzekeringnemer;
- b. zijn/haar echtgeno(o)t(e) of geregistreerde partner;
- c. de met hem/haar in gezinsverband samenwonende personen; alsmede
- d. hun minderjarige kinderen;
- e. hun meerderjarige, ongehuwde kinderen, die bij hen inwonen of voor studie uitwonend zijn;
- f. hun (groot-, schoon)-ouders, ongehuwde bloed- en aanverwanten, die bij hen inwonen;
- g. hun logés, voorzover hun aansprakelijkheid niet wordt gedekt door een andere verzekering;
- h. hun huispersoneel, voorzover hun aansprakelijkheid verband houdt met werkzaamheden ten behoeve van een verzekerde.

1.2 Alleenstaande verzekeringnemer

Indien verzekeringnemer is verzekerd als alleenstaande worden als verzekerden beschouwd:

- a. de verzekeringnemer;
- b. de logés, voorzover hun aansprakelijkheid niet wordt gedekt door een andere verzekering;
- c. het huispersoneel, voorzover hun aansprakelijkheid verband houdt met werkzaamheden ten behoeve van een verzekerde.

2. Hoedanigheid

Verzekerd is de aansprakelijkheid van de verzekerde als particulier. De aansprakelijkheid verband houdende met het uitoefenen van een (neven)bedrijf of (neven)beroep, en het verrichten van betaalde handenarbeid, is niet gedekt.

Deze beperkingen van de hoedanigheid gelden niet voor:

- a. het huispersoneel als bedoeld in artikel 1;
- b. de onder artikel 1.1 d. en e. genoemde kinderen, indien zij tijdens vakantie of vrije tijd werkzaamheden voor anderen dan de verzekerden verrichten al dan niet tegen betaling.

De aansprakelijkheid van de kinderen is in dit geval slechts verzekerd voorzover hun aansprakelijkheid niet wordt gedekt door een andere verzekering. Aanspraken van de werkgever of diens rechtverkrigenden of nagelaten betrekkingen zijn niet gedekt.

3. Omschrijving van de dekking

3.1 Aansprakelijkheid/schade

Verzekerd is de aansprakelijkheid van de verzekerden in hun bovengenoemde hoedanigheid voor schade veroorzaakt of ontstaan tijdens de verzekeringsduur, en wel voor alle verzekerden tezamen tot ten hoogste het in het polisblad genoemde bedrag per gebeurtenis.

Overal waar in deze voorwaarden wordt gesproken over schade wordt hieronder verstaan: schade aan personen en schade aan zaken.

- Onder schade aan personen wordt verstaan: schade door letsel of aantasting van de gezondheid van personen, al dan niet de dood ten gevolge hebbend, met inbegrip van de daaruit voortvloeiende schade.
- Onder schade aan zaken wordt verstaan: schade door beschadiging en/of vernietiging en/of verloren gaan van zaken van anderen dan de verzekerden, met inbegrip van de daaruit voortvloeiende schade.

3.2 *Onderlinge aansprakelijkheid*

De aansprakelijkheid van de verzekerden ten opzichte van elkaar is uitsluitend meeverzekerd voor de door de betrokken verzekerden geleden schade aan personen en voorzover deze verzekerden terzake van het gebeurde geen aanspraken uit anderen hoofde hebben.

De aansprakelijkheid van een verzekerde jegens huispersoneel voor schade ten gevolg van bedrijfsongevallen is ook ten aanzien van schade aan zaken meeverzekerd.

3.3 *Proceskosten en wettelijke rente*

Boven het verzekerd bedrag worden vergoed:

- a. de kosten van met goëdvinden of op verlangen van de maatschappij gevoerde procedures en in haar opdracht verleende rechtsbijstand;
- b. de wettelijke rente over het door de verzekering gedekte gedeelte van de hoofdsom.

3.4 *Zekerheidstelling*

Indien een overheid wegens een onder de verzekering gedekte schade het stellen van geldelijke zekerheid verlangt ter waarborging van de rechten van benadeelden, zal de maatschappij deze zekerheid verstrekken tot ten hoogste *f.....* van het verzekerd bedrag. Verzekerden zijn verplicht de maatschappij te machtigen over de zekerheid te beschikken zodra deze wordt vrijgegeven en bovendien alie medewerking te verlenen om de terugbetaling te verkrijgen.

3.5 *Onroerende zaken*

Met betrekking tot schade door onroerende zaken is verzekerd de aansprakelijkheid van de in artikel 1.1 a. t/m f of 1.2 a. genoemde verzekerden:

- als bezitter van het door hem/haar bewoonde pand met de daarbij behorende bebouwingen, ook indien een deel daarvan wordt verhuurd;
- als bezitter van een pand met de daarbij behorende bebouwingen, dat door hem/haar niet meer of nog niet wordt bewoond, dit voor een periode van ten hoogste 12 maanden na het verlaten of het verkrijgen van het pand;
- als bezitter van een in Europa gelegen tweede woning, recreatiewoning, stacaravan of huisje op een volkstuincomplex, mits deze niet uitsluitend dienen tot verhuur aan derden.

Overige gevallen van aansprakelijkheid voor schade door onroerende zaken, waaronder aansprakelijkheid voor schade door onroerende zaken in aanbouw of exploitatie, zijn niet gedekt.

4. Uitsluitingen

4.1 Opzet

Niet gedekt is de aansprakelijkheid:

- van een verzekerde voor schade veroorzaakt door en/of voortvloeiende uit zijn/haar opzettelijk en tegen een persoon of zaak gericht wederrechtelijk handelen of nalaten;
- van een tot een groep behorende verzekerde voor schade veroorzaakt door en/of voortvloeiende uit opzettelijk en tegen een persoon of zaak gericht wederrechtelijk handelen of nalaten van een of meer tot de groep behorende personen, ook in geval niet de verzekerde zelf zodanig heeft gehandeld of nagelaten.

Aan het opzettelijk karakter van dit wederrechtelijk handelen of nalaten doet niet af dat de verzekerde of, ingeval deze tot een groep behoort, een of meer tot de groep behorende personen zodanig onder invloed van alcohol of andere stoffen verkeert/verkeren, dat deze/die niet in staat is/zijn de wil te bepalen.

4.2 Seksuele gedragingen

Niet gedekt is de aansprakelijkheid:

- van een verzekerde voor schade veroorzaakt door en/of voortvloeiende uit zijn/haar seksuele of seksueel getinte gedragingen van welke aard dan ook;
- van een tot een groep behorende verzekerde voor schade veroorzaakt door en/of voortvloeiende uit seksuele of seksueel getinte gedragingen van welke aard dan ook van een of meer tot de groep behorende personen, ook ingeval niet de verzekerde zelf zich zodanig heeft gedragen.

4.3 Opzicht

a. Niet gedekt is de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade

1. aan zaken die een verzekerde of iemand namens hem/haar onder zich heeft uit hoofde van:
 - een huur-, huurkoop-, lease-, erfpacht-, pacht-, pandovereenkomst of vruchtgebruik (waaronder het recht van gebruik en bewoning),
 - de uitoefening van een (neven)bedrijf of (neven)beroep,
 - het verrichten van handenarbeid;
2. aan zaken, die een verzekerde onrechtmatig onder zich heeft;
3. aan motorrijtuigen, (sta-)caravans, vouwwagens, motor- en zeilvaartuigen (waaronder zeilplanken) en luchtvaartuigen, die een verzekerde of iemand namens hem/haar onder zich heeft;
4. bestaande uit en/of als gevolg van verlies, diefstal of vermissing van geld, geldswaardige papieren, bank-, giro-, betaalpassen of creditcards, die een verzekerde of iemand namens hem/haar onder zich heeft.

Deze uitsluiting geldt niet voor:

- de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade veroorzaakt door brand aan de door hem/haar voor vakantieoelinden gehuurde, in het buitenland gelegen woning en de daartoe behorende inboedel. Voor deze schade geldt een eigen risico van *f* per gebeurtenis;
- • de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade veroorzaakt door een antenne, die is gemonteerd op of aan het door hem/haar voor eigen bewoning gehuurde pand, voor zover sprake is van schade aan dat pand en/of de daarbij behorende bebouwingen en de verzekerde voor die schade als huurder aansprakelijk is.

- b. Overige gevallen van aansprakelijkheid voor schade aan zaken die een verzekerde onder zich heeft anders dan in de gevallen bedoeld onder a. zijn verzekerd tot een bedrag van f per gebeurtenis met een eigen risico van f per gebeurtenis.

Dekking van de aansprakelijkheid inzake schade die een verzekerde als passagier heeft veroorzaakt als vermeld in artikel 4.4, 4.5 en 4.6 blijft onverminderd van kracht.

4.4 Motorrijtuigen

Niet gedekt is de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt met of door een motorrijtuig dat een verzekerde in eigendom heeft, bezit, houdt, bestuurt of gebruikt. Deze uitsluiting geldt evenwel niet voor:

- de aansprakelijkheid van een verzekerde als passagier van een motorrijtuig; het bepaalde in de artikelen 3.2 en 4.3 blijft echter onverkort van toepassing.
- de aansprakelijkheid van de verzekerden genoemd in artikel 1.1 a, b en c en 1.2 a voor schade veroorzaakt door huispersoneel met of door een motorrijtuig waarvan geen der andere verzekerden dan het huispersoneel houder of bezitter is;
- de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade door of met motorisch voortbewogen maaimachines, kinderspeelgoed en dergelijke gebruiksvoorwerpen, mits zij een snelheid van 10 km per uur niet kunnen overschrijden, alsmede van op afstand bediende modelauto's.

De onder a, b en c omschreven dekking geldt niet voorzover de aansprakelijkheid wordt gedekt door een andere verzekering.

- de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade veroorzaakt tijdens joyriding met een motorrijtuig, mits de veroorzaker jonger is dan 18 jaar. Onder joyriding wordt verstaan elk wederrechtelijk gebruik van een motorrijtuig, zonder de bedoeling te hebben zich dit motorrijtuig toe te eigenen.

Niet gedekt blijft de aansprakelijkheid:

- ingeval van diefstal of verduistering van het motorrijtuig;
- voor schade aan het motorrijtuig zelf.

Ingeval van joyriding zonder geweldpleging geldt deze dekking niet indien voor het motorrijtuig een aansprakelijkheidsverzekering is gesloten.

4.5 Vaartuigen

Niet gedekt is de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade veroorzaakt met of door een vaartuig. Deze uitsluiting geldt echter niet voor:

- de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt met of door roeiboten, kano's, zeilplanken en op afstand bediende modelboten;
- de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade aan personen, veroorzaakt met of door zeilboten met een zeiloppervlakte van ten hoogste 16 m²; tenzij deze vaartuigen zijn uitgerust met een (buitenboord) motor met een vermogen van meer dan 3 KW (ongeveer 4 PK);
- de aansprakelijkheid van een verzekerde als passagier van een vaartuig; het bepaalde in de artikelen 3.2 en 4.3 blijft echter onverkort van toepassing;

De onder a., b. en c. omschreven dekking geldt niet voorzover de aansprakelijkheid wordt gedekt door een andere verzekering.

4.6 *Luchtvaartuigen*

Niet gedekt is de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade veroorzaakt met of door een luchtvaartuig, een modelvliegtuig, een zeilvliegtuig, een doelvliegtuig, een valscherp-zweeftoestel, een kabelvlieger, een luchtschip, een modelraket alsmede een ballon met een diameter van meer dan 1 m in geheel gevulde toestand. Deze uitsluiting geldt evenwel niet voor:

- a. de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt met of door modelvliegtuigen, waarvan het gewicht ten hoogste 20 kg bedraagt;
- b. de aansprakelijkheid van een verzekerde als passagier van een luchtvaartuig; het bepaalde in de artikelen 3.2 en 4.3 blijft echter onverkort van toepassing.

De onder a. en b. omschreven dekking geldt niet voorzover de aansprakelijkheid wordt gedekt door een andere verzekering.

4.7 *Molest en atoomkernreacties*

Niet gedekt is de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade

- a. veroorzaakt door of ontstaan uit gewapend conflict, burgeroorlog, opstand, binnenlandse onlusten, oproer en munitie; de zes genoemde vormen van molest, alsmede de definities daarvan vormen een onderdeel van de tekst die door het Verbond van Verzekeraars in Nederland d.d. 2 november 1981 ter Griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage is gedeponneerd;
- b. veroorzaakt door, opgetreden bij of voortgevloeid uit atoomkernreacties onverschillig hoe deze zijn ontstaan.

4.8 *Woonplaats niet langer in Nederland*

Niet gedekt is de aansprakelijkheid van een verzekerde, die zijn/haar woonplaats niet langer in Nederland heeft, met dien verstande dat dan de verzekering voor hem/haar eindigt 30 dagen na vertrek.

4.9 *Wapens*

Niet gedekt is de aansprakelijkheid van een verzekerde voor schade veroorzaakt in verband met het bezit en/of het gebruik van wapens als bedoeld in de Wet Wapens en Munitie, waarvoor verzekerde geen vergunning heeft.

De aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt in verband met het bezit en/of het gebruik van vuurwapens tijdens de jacht is uitsluitend gedekt voorzover nadrukkelijk meeverzekerd.

-0-0-0-